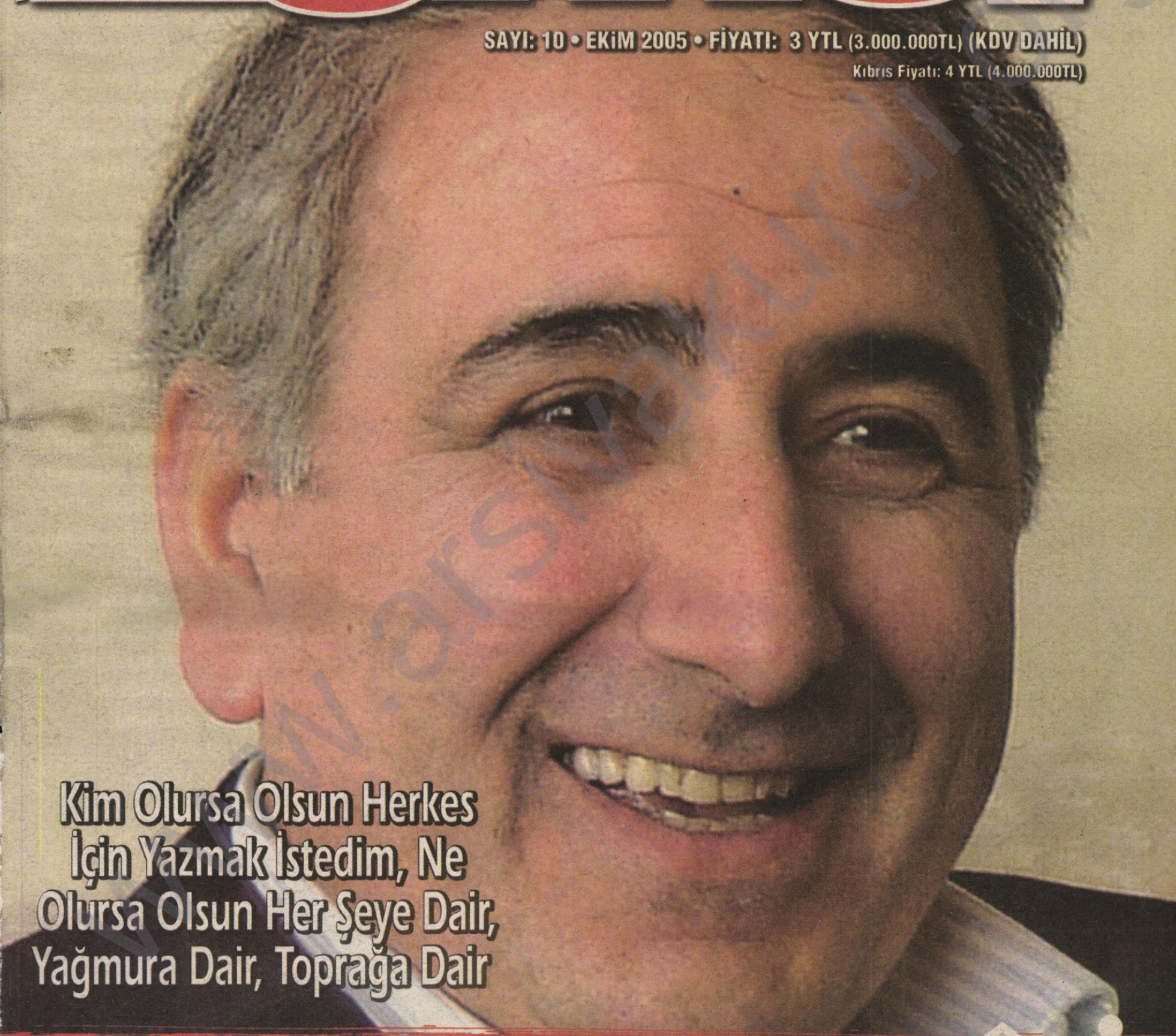

popüler kültür **Esmer**

SAYI: 10 • EKİM 2005 • FİYATI: 3 YTL (3.000.000TL) (KDV DAHİL)

Kıbrıs Fiyatı: 4 YTL (4.000.000TL)

Kim Olursa Olsun Herkes
İçin Yazmak İstedim, Ne
Olursa Olsun Her Şeye Dair,
Yağmura Dair, Toprağa Dair

YAZININ DENGEBEĞİ

Yılmaz

Yılmaz Güney'in gerçek soyadı Pütün olduğu için İmralı Yarı Açık Cezaevi'ne naklettirilmesi hukuken pürüz yaratmamıştı. Cezaevinden Mısır Çarşısı'ndaki İmralı satış mağazasına motorlarla, adada mahkumların ürettiği reçeller, zeytinler, yağlar, sabunlar vs. getirilirdi satılmak için. Yılmaz Pütün de tayfalardan biriydi. Genellikle hava muhalefeti yüzünden motorun dönüşü ertelenirdi ve Yılmaz abi arabayla gizlice Moda'daki evine götürülürdü. Bazen günlerce evinde kalırdı. Hatta bazen çekimi süren Düşman filminin setine de gider, filmi denetlerdi. Buna rağmen, yani istediği zaman kaçma olanağına rağmen bunu aklından bile geçirmezdi. Yılmaz Güney'in vatanından kaçan bir hain olduğunu söyleyenler işte bunu bilmiyor. O vatanının cezaevlerini bile istemeyen gerçek bir yurtsever, eşi olmayan bir yiğitti! Şunu adımlı bildiğim kadar biliyorum ki o kaçmadı, onu kaçırttılar; kaçmaktan başka seçenek bırakmadılar.

yusufhayaloğlu

BENİM KIRMIZI SESİ OĞLUM

SOKAKTA karşılaştık uzun zaman sonra. Sakalları kırıldı, artık iyice beyazlamış. Saçları da öyle, hatta iyice incelmış ve seyrelemiş. Gözündeki fer erimiş, gözlük camları kalınlaşmış; kendisi incelmış ama dilindeki nobranlık eksilmemişti.

- "Sen hâlâ yaşıyor musun yahu!"

Alışmışım onun bu türlü nobranlıklarına. Aslında "Merhaba, nerelerdesin?" demek istiyordum. "Çok oldu görüşmeyeli" demek istiyordu. Daha da artırabilirdi bu nobranlığını ama yanımda tanımadığı biri vardı, bu yüzden daha insafsız olmamıştı.

- "Hayır, yaşa basıyorum" dedim, artık yaşlanmaya başladığımı anlatmak için.

- "Yaşa basma, üşütür hasta olursun oğlum, zaten yaşına basmak kolay, sıkıysa yaş olmanın..."

Yanımdaki şaşırmıştı. Bir yandan özlemle kucaklaşmıştık, diğer yandan garip sözler uçuşuyordu.

- "Peki" dedim, "sesimi kırmızı yapsam..."

Güldü. Hüzününü ele vermek istemezcesine "boş ver" anlamında elini salladı.

- "Kırmızılar kızılasmazsa çürümeye yüz tutar, hani senin 'su çürüdü' dediğin gibi."

Belli ki mutsuzluğu çok derindi. Bedenini hafif kamburlaştırma alışkanlığından anlıyordum bunu, sesinin altında gizlenen tınıdan seziyordum.

Yanımda ikinci eşi vardı. Kendisinden epey genç.

Freni patlamış bir araba gibi daldı girdiği yere. Meyhanede garsona sataşmazsa olmazdı, hiç tanımadığı genç kızlarla mutlaka bir yolunu bulur sohbet ederdi. Şimdi biraz durgunlaşmış mıydı, yorgun muydu...

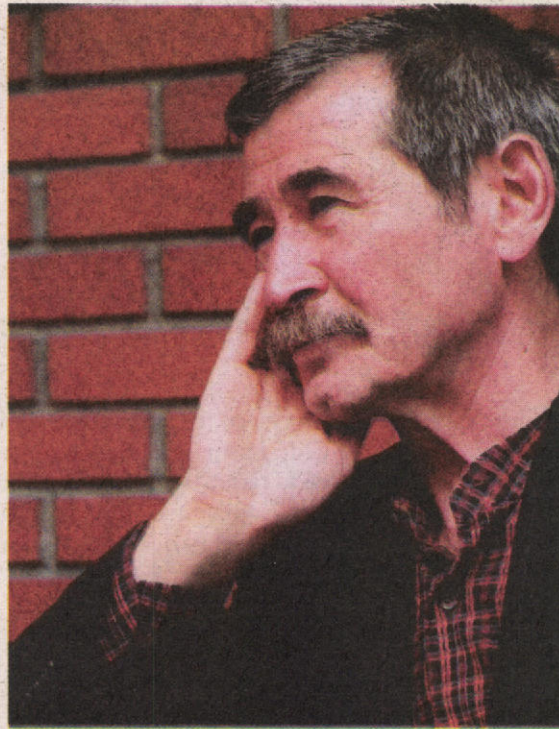
Sözü uzatmamak gerekiyordu. Vedalaştık.

"Görüşelim, mutlaka haberleşelim" falan demedik ayrılırken. Biliyorduk ki bir gün yine görüşeceğiz, şakalaşacağız. O yine ağız dolusu gülecek, sataşacak bir şeyler mutlaka bulacak.

Ardından baktım, kül rengi anıların altında sıcağını yitirmemiş köze değdi parmak uçlarım.

**Mamak'ta bir görüş günüydü.
Görüşçüsü gelenlerin adlarını
okuduktan sonra 'oğlu kırmızı sesli
olaaan' diye seslendim. Uzandığı
ranzadan bir hışımla doğruldu,
koğuşun kapısından fırlarken
bağırıyordu: Oğlum benim,
kırmızı sesli oğluuuuum!...**

81'in kış-bahar aylarında Mamak'ta, yan yana ranzalarda yattık onunla. Koğuşun temizlik işlerini düzenlerdi. Yapılması gereken işleri taksim eder ama işlerin çoğunu yine kendisi yapardı. Emekini sakındığını bir kez bile görmedim, uyuşukluğa, tembelliğe prim verdiğine tanık olmadım. Sevimli bir gürültücülüğü, şamatacılığı vardı. Daima yüksek sesle konuşur, herkesle dalga geçmenin bir yolunu mutlaka bulurdu. En ciddi konuların tartışıldığı zamanlarda bile, dikkatten kaçan bir noktayı bulur ve alaylı bir şekilde dile getirirdi. Devrimci mücadelede hem kendisinin hem kardeşinin yaşadıkları oldukça önemliydi.

Kardeşi faşistlerce vurulmuştu 1970'lerde. Ama o, kardeşi üzerinden kendisine yönelecek ilgiden, yakınlaşmadan hoşlanmazdı.

Görüş günlerinin birinde, oğlumla kızımın fotoğrafı gelmişti. Çok küçüktüler, kızım ilkokula o yıl başlamıştı. Bende tarifsiz duygular yaratan fotoğrafı ranzamin başucuna asmıştım, sonra o geldi.

- "Kaldır bu fotoğrafı" dedi. "Çirkin bir kız bu, oğlun da şebeğe benziyor zaten."

- "Yahu ne diyorsun sen!"

- "Doğru söylüyorum, kaldır bu fotoğrafı ortadan, hatta yırt at."

Böylesi anlarda alınganlık ve öfke, kaynayan sütün taşması gibidir. Dikkatle baktım gözlerine. Ta derinde muzip bir alaycılığın şeraresini gördüm. Bu adama kızmak mümkün değildi. Herkesin dışındakilere duyduğu

özlemi kendisine sakladığı Mamak... Bu duyguları dışa vurmak hoş değildi, görüşçüsü gelen vardı, hiç gelmeyen vardı.

- "Haklısın" dedim, fotoğrafı cebime yerleştirirken. Onun konuşma tarzı buydu, ama eklemeden duramadım.

- "Seninki herhalde prenstir" dedim.

- "Ne prensi, benim oğlum kırmızı seslidir."

- "Nasıl yani?"

- "Kırmızı seslidir benim oğlum, prens de kim oluyor ki!.."

★★★

Bir görüş günüydü. Dışardan gelen listeyi okuyordum. Adı okunan görüş için tel örgülerin oradaki alana gidecekti. Adları okudum ve en sonra:

- "Oğlu kırmızı sesli olaan!.."

Uzandığı ranzadan bir hışımla doğruldu, koğuşun kapısından fırlarken bağırıyordu:

- "Oğlum benim, kırmızı sesli oğluuuuum!.."

Zihnimde kızıl bir ses o gün bugün çınlayıp durur. Gerçekten, oğlunun sesi mi kırmızıydı yoksa kendisinininki mi?

[ahmettelli]

Bir Mevsimin Acı Gerçekleri

"Bir tek dileğim var mutlu ol yeter"

sözünün

bir kamyon yükü

anlam taşıdığı günlerdi

kaldırım toz ve kağıt topakları

Ankara'nın

Ankara'nın sonbahar yaprakları

Ayvalar sarı

Hüzünler olgun

Yaz yorgunu gövdeler serili betonlarda

Ben yanımda çok acıklı

Epey yol üstü sözler getirmiştım

"sanki terk edilmiş bir viraneyim

her yanımda dağılmış yıkılmışım ben"

Saçlarını süt mısırı örgü yapmış

Bir al yüz koca göz görüyorum

Sanki o tehlikeli yolun başındayım

Aşk'a geliyorum!

Ama yanıma hep

Köy zılgıtlı sözler almışım

Arabesk kalıyorum

Her kentsoylu aşkın karşısında

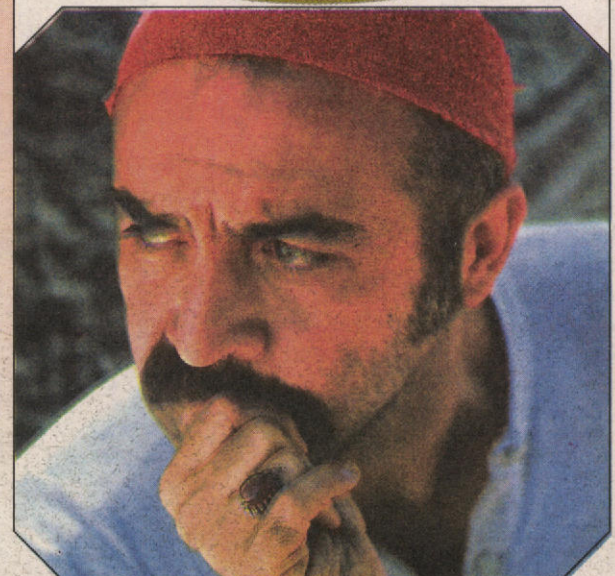
"bir kulunu çok sevdim" diyorum

"o beni hiç sevmiyor" diyorum

"kalbimi ona verdim

artık geri vermiyor" diyorum.

yilmazerdoğan

[muhsinkızılkaya]
mkızılkaya@esmerdergisi.com

AFRODİT, HÜLYA AVŞAR'A BENZİYOR!

AFRODİT neye benzer acaba? Benzersiz bir şeyin adı "Afrodit" olsa gerek ki gelmiş geçmiş bütün çağlarda insanoglu, güzelliği tanımlamada zora düştüğü an "Afrodit" imgesine başvurmuş. Bütün zamanlarda "Afrodit kadar güzel" cümlesi yetti tanımlanması güç bir şeyi tanımlamaya...

Peki Afrodit'i gören var mı?

Çok eski çağlardan bize kalan bir imgenin, belki de hiç yaşamamış, varlığını kimsenin göremediği bir şeyin adlandırılmış halidir olsa olsa Afrodit; adına "Güzellik Tanrıçası" demişiz. Güzelliği yaratan şey midir Afrodit, yoksa güzelliğin bizzat kendisi mi sorularının cevaplarını bulmak için hiçbir ansiklopediye başvurmayacağım bu yazıyı yazarken; benim için şu anda "Afrodit", estetik bilimiyle uğraşan bir bilim adamının yıllar önce Hülya Avşar'ı, hatlarının kusursuzluğu nedeniyle benzettiği şeydir. Gazeteciler sormuş, bilim adamı da cevap vermişti, "Hülya Avşar Afrodit'e benziyor" demiş, işin içinden çıkmıştı.

Çeyrek asrı aşkın bir süre içinde star kalmış kadınların içinde parmakla sayılacaklardan biridir Hülya Avşar; meşhur olduğu günden bugüne hep gündemde kalmayı başarmış. Hüneyle varolanların, yani yaratılarıyla zamana karşı direnenlerin dışında kalan meşhurların imdadına her zaman "skandallar" yetişmiş. Biraz da "skandalların yaşattığı meşhurlar" kategorisine girer Hülya Avşar; skandalsız kalmış döneminde onu yaşatacak olan "kusursuz yüzü" hep bir yerlerde yedekte kalmış; zamana karşı direnişini hep yüzünün kusursuz güzelliğiyle korumuş. "Erkeğin nefsi yüze karşı şahlanır" yaygın inancının somutlaşmış hali olsa gerek, Hülya Avşar'ın uzun yıllardan beri süren erkeklerin rüyalarını süsleyen kadın olması...

Bu kadar uzun süre güzel kalan başka bir "sanatçı" var mı acaba ülkemizde? Belki de vardır, ancak Hülya Avşar'ın güzellik tarihi, bir yenileşmenin, her geçen gün biraz daha güzelleşmenin, koşullara ayak uydurmanın, ileriye görmeyi ve belki de hep gündemde kalmanın tarihidir bir bakıma.

Bir kez karşılaştım onunla. Bir iş görüşmesi için gelmişti çalıştığım yere. Televizyon için yaptığı show programıyla başka bir televizyon kanalına

transfer olmak istiyordu, yapımcılık yapabilir miydik? Anlattı biz de dinledik, sonra çekip gitti. Hiçbir konserine gitmedim, ama onlarca filmini seyrettim hepiniz gibi, hayatına dair teferruatları bildiğiniz gibi biliyorum ben de.

Hiçbir kaynağa başvurmadan yazıyorum şimdi bu yazıyı. 1963 yılında Balıkesir'in Ayvalık ilçesinde doğduğunu biliyorum. Ümit Fırat'tan aldığım bilgidir; babası Celal Avşar banka memurudur, annesi tahminen sağlık görevlisi. Anne muhtemelen "mubadil" bir Boşnak aileden, babası ise Ardahanlı bir Kürt ailesinden gelmektedir. Aileden Fevzi Avşar, Kürt siyasal hareketinde önemli bir yeri olan "49'lar"dandır. Babasının amca çocuklarının önemli bir kısmı Kürt siyasal hareketlerinin içinde yer almışlar.

Aklımda kaldığı kadıyla 1982'li yılında "Bulvar" gazetesinin seçtiği Türkiye güzeli olarak başladı "sanat hayatına". Güzellik kraliçeliği başladığı gün de bitti. Çünkü bilirsiniz, güzellik kraliçesi olmak için bekâr olma şartı aranır. (Sahi neden? Yarışmayı düzenleyen organizatörlerin güzellere getirecekleri "tekliflerin" çekirdek aile sadetine olan yan etkilerinden olmasın sakın?) Bekâr olmadığı

ortaya çıktı Hülya Avşar'ın ve bir gecede başına konulan taç, yine bir gecede başından indirildi. (Yine hafızam beni yanıltmıyorsa Avşar yarışmayı kazandığında kocasından boşanmış, dul bir kadındı.)

Tacı elinden alınmış dul bir güzelin işi zor olsa gerek! Yollara aç yırtıcılar pusu kurar, kart zamparalar kartvizitlerini hazırlar, magazinciler fotoğraf makinelerini yağlar... E, bir de aklına gelen ilk yeri uçkuru olan bir kısım ahalinin dul bir kadına olan her türlü çağrışım yüklü bakışını yükleyin bütün bunların üstüne, hem güzel olmak, hem tacı elinden alınmış olmak, hem dul olmak, hem de kadın olmak ne kadar meşakkatli bir şeydir kendiniz göreceksiniz.

Ama sanatçımız bir kez çıkmıştı yola.

"Türkiye'de her şey olabilirsiniz" der Murathan Mungan, "Bir tek rezil olamazsınız." Bu şiarı harfiyen bilen ne çok insan var cennet vatanımızda. Onun için denemekten çekinmezler. Kaset yapmaya kalkışır, tutmazsa Unkapanı'na demir atar, çaycılık yapmaya başlarlar. Giriştiği işte ba-

şarılı olmayıp köyüne dönen adama rastlayamazsınız bu memlekette. Yetenegün insanda bulunan doğal bir şey olduğunu bilmez, inatla yeteneğin aynı şey olduğuna, inadın yeteneği geliştireceğine inanırlar.

Bütün bunlardan farklı bir mecra da yürüdüğü kesindi Hülya Avşar'ın. Onda olan bir yetenek değildi, doğal bir vergiydi. Tanrının ona bağışladığı bir vergi; ne olduğu konusunda henüz net bir açıklama getirilmeyen güzellik denilen şey! Yoksa, hayatı boyunca iyi oyunculuk sergilediği birkaç filmi (Berlin İn Berlin, Salkım Hanımın Taneleri vb.) saymazsak, hiçbir şey yapmayıp, dünyalar yaratıyormuş gibi görünmesinin başka bir izahı olmasa gerek.

Tacının keyfini çıkaramayınca giriştiği birkaç başarısız işten sonra sinema filmlerinde çıktı karşımıza. 80'li yılların kekremsi tatları içinde, permalı afro saçlarıyla ilk gençlik yıllarımızın düş arkadaşı oldu hepimize. Binlerce parçaya bölündü, kendisinin yüzlerce benzerini yarattı, her hayale eşit dağıldı, her erkeğin en mahrem anlarına sokuldu. Televoleler yoktu o zaman, Şamdanpaşagala yayın hayatına atılmamıştı henüz. Can Tanrıyar sıradan bir spor muhabiriydi henüz!

Sinema salonlarından bozma büyük çay bahçelerine, ağzına kadar siğara dumanı dolmuş, gözün gözü görmediği kahvehanelere kurulan videolarda arzı endam etti hayatımıza. İbrahim Tatlıses şarkılar söyledi mavi gözlerine. Futbolcu Tanju Çolak onu düşünerek en güzel gollerini attı veya atamadı. Coşkun Sabah, sabahlara kadar şarkılar yazdı ona. Geleneksel aileler, çocuklarına kız beğendirmek için onun güzelliğini kullandı, gelin adayının ona benzediği yalanını uydurdu, yalanları su yüzüne çıkınca da embesil oğullarına hayal kırıklıkları yaşattı. Binlerce erkek onu düşünerek tatlı uykulara daldı. Çok erkek, karanlıkta yanında uzananın o olduğunu düşledi. Birçok erkeğin cüzdanına onun resimleri girdi. Bekar odalarının duvarlarını onun afişleri süsledi.

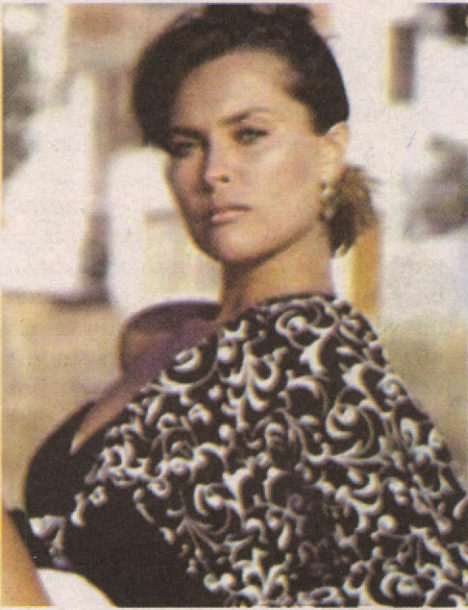
Hülya Avşar, o zamana kadar birer ilah olarak kabul edilen Türkan Şoray (ki hâlâ ilah), Fatma Girik, Hülya Koçyiğit gibi sinema sanatçılarına duyulan hayranlığın tersine, cinsel bir nesne olarak girdi erkeklerin hayal dünyasına. Girdi ve bir daha da çıkmadı.

90'lı yıllar, Türkiye'nin cilalı yıllarıdır. Enflasyonun azdığı, savaşın acımasızlaştığı, yoksulluğun arttığı, dil kirlenmesinin en üst noktaya çıktığı, bunlara paralel olarak ihtişamın, gör-güsüzüğün, her türlü değersizliğin prim yaptığı, hırsın yeteneği ezdiği yıllar... Yeni bir hayat biçimi sundular insanlara reklamcılar, televizyonlar pembe dünyalar gösterdiler insanlara. Ve büyük çoğunluk, gösterilen bu hayatları sadece seyretmekle yetindi.

Güzelliği yaratan şey midir Afrodit, yoksa güzelliğin bizzat kendisi mi?

Benim için şu anda "Afrodit", estetik bilimiyle uğraşan bir bilimin adamının, yıllar önce Hülya Avşar'ı hatlarının kusursuzluğu nedeniyle benzettiği şeydir.

Hülya Avşar'da olan yetenek değildi, doğal bir vergiydi. Tanrının ona bağışladığı bir vergi. Yoksa, hayatı boyunca iyi oyunculuk sergilediği birkaç filmi saymazsak, hiçbir şey yapmayıp, dünyalar yaratıyormuş gibi görünmesinin başka bir izahı olamazdı

Mesleksizlerin bir ordu oluşturacak kadar çok olduğu memleketimizde, uyduruk yeni meslekler icat oldu. Ortaya çıkan yeni meslekleri, mesleği ne olursa olsun herkes yapmaya başladı.

İşte bu dönemde Hülya Avşar, "mesleklerine" birkaç yeni "meslek" daha ekledi. Şarkıcı oldu, "tok şovcu" oldu, tiyatro sanatçısı oldu. O zamana kadar 70 sinema filminde ve zaman zaman televizyonlarda gördüğümüz düşlerimizin Afrodit'i, artık haftanın her günü evlerimizin en makul yerinde baş konduğumuzdu. Sesini zapt edemedi, gazinolara çıkıp şarkı söyledi. Klip devri başladı, bir klipte poposunu sallayarak, hiçbir şeyi sallamadığını gösterdi. Televizyon şovuna çıkardığı konuklarına en mahrem, en kışkırtıcı soruları sordu; bazılarının kışına parmak attı; hiç kimsenin el atmadığı tabularımıza el attı; üstünde Türk bayrağı olan balonları tekmeleyerek mahkemeye düştü; velhasıl toplumsal sorunlarımızı kanırttı, tabularımızı yıktı.

Ardahan'ın Avşar ellerinden kopup gelen Kürt kızı Hülya Avşar, bu dönemde Kürtlüğünü keşfetti ve programına çıkardığı Yılmaz Erdoğan'a bir güzel Tahsin Taha'nın "Bêrivanê" şarkısını söyletti. İnfial oldu. Yasak bir dil, iki meşhur Kürt tarafından televizyona çıkartılmış, bir tabu yerle yeknesan olmuştu. Kızanlar olduğu kadar sevenler oldu. Bazı savcılar harekete geçti. Yılmaz Erdoğan, ikisini hapis haneyle atarlarsa eğer, mümkünse aynı koğuşa konulmalarını rica etti.

Aradan yıllar geçti, Kürtçe sevdasından vazgeçmedi. Ciwan Haco Türkiye'ye gelmiş, Kürtler kadar Türkler tarafından da sempatik bulunmuştu. Ciwan Haco'yu televizyon programına çıkararak sesini her yere ulaştırdı.

Dilini tutamadı, kapının önüne eşeği bağlasan bu üniversitelerden mezun olur anlamına gelebilecek bir şeyler söyledi, üniversite öğrencilerinin hışmına uğradı. Yeteneğini zapt edemedi, tiyatro sahnesine çıktı, tiyatrocuların tepki aldı. Sporculuğuna engel olamadı, tenis kortlarına attı kendini. Daldan dala konan bir gönül iflah olmaz dedi, hayatına giren bir çok erkeğin feleğini şaşırtarak evlendi. (Yaygın bir söylentidir. Onun hayatına giren hiçbir erkek bir daha da iflah olmamıştır.) Annelik içgüdüleri ağır bastı, çocuk doğurmaya kalkıştı. Doğmamış çocuk ondan daha meşhur oldu, anne karnında reklam filmlerinde oynadı ve anne oldu. Kızı Zehra'nın adını bilmeyen hiçbir TC vatanşası yoktur sanırım.

Artık ağır rollerin kadınıydı. Sinan Çetin'in bir filminde, kamera önünde masturbasyon yaptı, tabu rekorunu kırdı. Cumhuriyet'in en büyük günahlarından biri olan Varlık Vergisi'ni anlatan "Salkım Hanımın Taneleri" filmde melankolik bir kadını kelimenin tam anlamıyla muhteşem oynadı.

Ve gün geldi bilimsel araştırmalara konu oldu, güzelliğini bir bilim adamının görüşüyle tescil ettirdi. O artık düşlerimizin cinsel nesnesi olmaktan çıkıp, uluslararası alanda güzelliği deneylerle ispatlanmış bir ses, söz, sahne, tenis kortu, televizyon ekranı, sinema perdesi, kozmetik sanayi, Orkid ürünleri sanatçısıydı.

Sonra Kaya Çilingiroğlu ile olan evliliğiyle de gündemde kaldı. Uçkuruna sahip çıkmayan kocaya ne yapmalı? Bütün zamanların cevabı en çok merak edilen sorusu bu oldu. Evinin etrafındaki orman geyikler tarafından istila edildikçe, bütün toplum bir tarafa, kendisi öteki tarafa geçti. Herkes boşanmasını istiyor, o ise direniyordu. Ve gün geldi bu direnişten vazgeçti, boşanmasıyla birlikte bütün toplum derin bir nefes aldı, rahatladı! Bu işe en çok sevenlerden biri de İbrahim Tatlıses oldu. Gençliğinde "mavi gözlerine" yaktığı "Hülyam" şarkısını, boşanır boşanmaz o yanık, o eskimez muhteşem sesiyle hepimizin gözleri önünde terennüm etti. Yara derdindi!

Şimdi dul bir kadındır.

Bilirsiniz her starın bir handikabı vardır. Maykıl Caksın'ın handikabı dünyaya siyah gelmekse, Hülya Avşar'ınki de annesidir. Bir dönem annesi onu çok uğraştırdı. Ondan tam kurtuldum derken, bu kez kardeşi Hêlin ortaya çıktı. (Galiba Hêlin'in adı ilk defa doğru yazılıyor. Hülya Avşar'ın Kürtlüğünden şüphesi olan varsa, kardeşinin adına baksın.)

Star olmak kolay değil. Karşına olmadık engeller çıkar. Başına belalar gelir. En çok yakınların ayak bağı olur sana.

Ve her star, yedeğinde mutlaka bir akıraba taşır!

ÖLÜM...

İSTANBUL'A taşındığımız ilk yıllarda oturduğumuz apartman eskidi. Kocaman kapıları, yüksek tavanları vardı. Sobalıydı ve küf kokardı. Tuvaletleri evin dışında, merdiven boşluğundaydı. Her katta iki daire vardı ve burada oturanlar merdiven boşluğundaki tuvaleti kullanırlardı. Ben tuvalete gitmeye utanırdım ve hep beklerdim. İnsanlar yattıktan, evde ses kesildikten sonra girerdim tuvalete.

Filmler seyrederdim. Filmlerde güzel insanlar oynarlardı. Onlar tuvalete hiç gitmezmiş gibi gelirdi bana. Düşünsenize, çok güzel bir film yıldızının tuvalete oturup yüzünü buruşturmasını. Yalnızca bizim gibi küçük insanlar tuvalete gider sanırdım. Utanırdım işte... Ummi tuvaletlere gidemem hâlâ. İçerde birisi varsa çişimi yapmam.

Bizim evin karşısında yaşlı bir Rum teyze otururdu. Kimi, kimsesi yoktu. Hayır bir oğlu, bir kızı vardı ama hiç gelmezlerdi. Yalnızca bayramlarda gelirlerdi. Rum teyze, konuşmaya, insana hasret tek başına yaşardı. En erken o kalkardı apartmandan. İnsanların işe gitmesine yakın pencereye çıkar, apartmandan her çıkana gülümseyerek "Günaydın", "İyi günler" derdi. Hafta sonları hava güzel olduğu zaman annemle parka çıkarlardı. Bazen de beraber çıkardık. Rum teyze derslerimle yakından ilgilenir, bana sabırla yardım ederdi. Bir gün öldü.

Öldüğünü ilk ben anladım. Her gün okula giderken yaptığım gibi camına baktım ama yoktu. Bana gülümsemesi, "günaydın" demesi gerekirdi. Kendimi birdenbire öyle yalnız hissettim ki... Merdivenleri ikişer, üçer çıkarak zilini çaldım. Kapı açılmadı. Kapıyı vurdum, kapıyı yumrukladım. Kapı açılmadı. Biliyordum, ölmüştü. Çöktüm merdivenlere, hıçkırarak ağladım.

mehmetesen

dım. Ben ilk kez o zaman ağladım.

Akşam çayları yapıp beni çağırır, saatlerde, itfaiyeciler kapıyı kırıp içeri girdiler... Ben de girdim. Salondaydı, pencerenin kenarındaki koltuğun üzerindeydi. Sanki uyuyordu... Yüzünde gülümseme vardı. Şimdi uyanmalı diye düşündüm. Kalkmalı... Kalk lütfen. Mavi-beyaz porselen çaydanlıktan, o zarif fincanlara çay doldur, kendi ellerinle yaptığın kurabiyeleri getir, benim çok sevdiğim aydede şeklinde olanları unutma, yaşadıklarını anlat bana, acılarını anlat, sevinçlerini...

Savaşı, savaşın kötülüklerini anlat. Konuş benimle, konuş... Beni yalnız bırakma. Bak bana. Konuş lütfen, konuş benimle. Biri nabzına baktı, "Ölmüş" dedi. Cenazesinde çok az kişi vardı. Ailesinden yalnızca çocukları gelmişti. Yağmur yağıyordu. O gece, ertesi gün yağmur hiç durmadı.

Çocukları ertesi gün eşyalarını alıp gittiler. Bir ben kaldım evin içinde. Bomboş bir ev ve ben... Rum teyzeyi düşündüm. Sıcacık bakan gözlerini, pembe yanaklarını, içten gülümsemesini düşündüm. Gördüğüm ilk ölmüş insan oydu. Artık hiç uyanmayacaktı. Ölmek kötüyse, neden gülümsüyordu? Ölümü düşündüm, ölmek neydi? Hayır, ölüm korkulacak bir şey değildi. Ve ben o günden sonra ölümünden hiç korkmadım.

TANRI

Siz Allah'a inanır mısınız? Ben inanırım.

Ama benim Allah'ım sizin kine benzemez. Benim Allah'ım narsist değildir. Kendisine tapılmasını istemez. Benim Allah'ım sadist değildir. Kimseye işkence etmez. Benim Allah'ım yargılamaz, yadırgamaz, hesap sormaz. Benim Allah'ım öldürmez, öldürtmez. Benim Allah'ım hiç yalnız bırakmaz. Sizin Allah'ınız gökte, benim Allah'ım yüreğimde...

Siz Allah'a inanır mısınız? Ben inanırım.

FOTO: REİS ÇELİK

SÜMBÜL Dağı'nın koynunda yaşamak nasıl bir şeydir bileneğiniz var mı? Başına buyruktur, laf anlamaz, boyun eğmez. Dikbaşlıdır, yol vermez... Dertlidir, derdini söylemez. Sevdalıdır; kime, neye sevdalıdır bilinmez. Bir sırdır baştan aşağı. Zordur onunla yaşamak, çok zor. Eteğinde küçük bir vadiye yerleşmiş olan Hakkari'nin hangi sokacağına giderseniz girin, Sümbül Dağı'nın tepesi sanki sizinle dolaşıyormuş gibi her yere gelir.

Benimle dolaşan Sümbül Dağı'na uzun uzun baktım. Acaba gözleri var mıdır diye düşündüm. Nasıl görüyordur oradan bu şehri, bu sokakları. Dertliyi, dertsizi, ölümü, düşünü? Tüm bunları düşünürken, bir anda kendimi damlarda buldum, biraz yukarıdan göreyim şehri diye. Arabalar, insanlar, dükkanlar bir anda kayboldu. Toprak damlar, eğri bacalar ve bacalarda oynayan çocuklar dışında o karışık şehir bir anda kayboldu.

Oynayan çocukları izledim uzun uzun. Sümbül Dağı da izliyordu mutlaka. Çocukların yanlarına gitmeden oynadıkları oyunları anlamaya çalıştım. Büyük çoğunluğunu hatırladım. Bildiklerimden, oynadıklarımdaydı. Ama üç kız çocuğu-

SIRAYLA PARMAK ŞIKLATIRIZ. BU SESİ DUYAN TEK AYAK ÜSTÜNDE DİĞERİNİN AYAK İZİNİN ÜZERİNE ATLAR. YANLIŞ BASARSA MAYIN PATLAR VE ÖLÜR...

Tıp Mayın

reisçelik
reiscelik@yahoo.com

nun oynadığı oyunu çözemedim. Biraz daha yaklaştım, belleğimi yokladım ama bildiğim oyunların hiçbirine benzemiyordu. Toprak damda, üç bacanın dibinde üç kız. Birinin parmak şıklatmasıyla, tek ayak üstünde bir ötekini ayak izine atlıyor ve bir sonrakinin işaretini bekliyorlardı. Sonra biri ne olduğunu anlamadığım bir yanlış yapıyor ve olduğu yere çömelip, oyundışı kalıyordu. Geriye bir kişi kalınca oyun bitiyordu.

Dayanayıp yanlarına gittim.

Oyun dışı kalanlardan biri bana daha yakındı, ona sordum.

Kafası önünde öylece duruyordu. Bana yanıt vermedi. Diğer oturana sordum, o da ses çıkarmadı.

Utanıp konuşmadıklarını düşündüm. Ama ayakta kalan kız derdime derman oldu:

- "Onlar konuşamaz."
- "Neden?"

- "Çünkü onlar ölü. Ben izin verinceye kadar konuşurlarsa bahsi kaybederler."

- "Bu nasıl bir oyun Allah aşkına?"

- "Oyunun adı 'tıp mayın.'"

- "Tıp mayın mı?"

- "Evet."

- "Nasıl bir oyun bu tıp mayın?"

- "Burası mayın tarlası. Sırayla parmak şıklatırız. Bu sesi duyan, tek ayak üstünde diğerinin ayak izine basar. Yanlış basarsa, mayın patlar ve ölür. Oyunun galibi konuşmasına izin verinceye kadar da konuşamaz. Gofret veya ciklet alırsa, o zaman konuşma izni tamam."

Fotoğraf çantamda çocuklar için taşıdığım şeker ve cikletlerden birer-ikişer verdim. Konuşma izni çıktı, yeniden yaşamaya başladılar. Hiç birşey diyemeden gidip yamaca oturdum. Sümbül Dağı'yla uzun uzun baktık. Ağlaştık. Dedim ya Sümbül Dağı'yla yaşamak zordur.

Op. 66, C Minör

Yine soğuk bir şeye kapıldım
"üzerine eğilmiştir göğün bütün
rüzgarları" dedi Hölderlin.
Üşümek beklemektir, değil mi?

Ve güneş çakılları yarattı
- çemberlere sığındık
süt gibi serin uykuya

Op. 66, C Minör sessiz müzik.

Biraz poliflorin, 1949
Nöropatik haller, ızdıraplı haller,
baş dönmeleri, uykusuzluk,
kalp çarpıntıları ve vago
- senpatik muvazenesizliklere
iyi gelir

eksikleri kapatır
yeşil hırkalar.

pelinbatu

Gitmeseydin

sen gittin ve güneş burda kaldı
gök unutuldu, kum sürüklendi
yokluğun adı acıyla onaylandı.

alışmıştık yarı açık kapının eşiğinde oturmana
ellerinde bir söküğü mü onarırdın, geçmiş mi
bilmezdik, ne zaman koyardın o sürahiyi masaya
aslanağzı yapraklarında bir arı senin için dolaşırdı
bir rüzgâr senin için çırpınırdı incirin dallarında
hiç konuşmazdın, ama söz açılınca eski bir şeyden
tutar bir geyik getirirdin sanki umulmadık
zamanlardan
ve biz o geyiğin gözlerine bakardık
bir gece vakti, derin bir göle bakar gibi.

sen gittin ve toprak burda kaldı
üç kedi yavrusu dadandı zeytinli bahçeye
ahşap duvarın bazı tahtaları yandı.

haritası çıkarılmamış ormanlık bir arazi gibiydin
gitmeseydin, kimse farkına varmayacaktı tozun
her şey yerli yerinde duracaktı, bu kent bile
örselemiş sokaklar, deniz, işgal altındaki
sonbahar
evet, tehlikeliydin ama güven veren bir gülüşün
vardı
askeri atıkların arasında patlamamış bir mermiydi
kalbin
tenin boş bir çatı gibiydi, kiremitlerinde ışığı
yansıtan
bilmiyorum, nereye varır bu yokluğun sonu?
gittin ve karıştı gündüzün geceyle hesabı.

salihbolat

BERBERDE...

**Paralı Kürtler, lüks berberlerin
hatırı sayılır müşterileri arasında.
Düşünüyorum da bir dönem risk
altında taşıdıkları bedenlerine
bir tür iyilik yapma isteği mi bu?**

TABİİ ben de öyle her
berbere gidemiyorum
açıkçası, gitmiyorum.
Çünkü sadece işlevsel bir
şey değil benim için berbere
gitmek. İşin bir de psikolojik
boyutu söz konusu. O kadar hır-
palamışım, hırpalamış ki bedeni-
mi, cildimi çalışma tempom, bir
dönem karşı karşıya kaldığım
şiddet, sonra günde üç paket si-
gara; bir çeşit terapi, kendimi şı-
martma, şımarttırma faaliyeti ol-
du özellikle son zamanlarda,
belli bir yaştan sonra benim için
berbere gitmek.

Her berbere gidemeyince,
gitmeyince, lüks berberlere gidi-
yorsunuz demektir. Paralı, para-
yı bulmuş erkeklerin geldiği, git-
tiği berber salonlarına. Ben de
bulup buluşturuyorum, kıyısın-
dan köşesinden ayırıyorum bir
parayı daha acil ihtiyaçlarımın.
Ve işte bu lüks berberlerde, ol-
madı erkek kuaförlerinde, daha
iddialısı erkek güzellik salonla-
rında abartılı bir Kürt işadama,
ünlüsü, zengini kalabalığı ile
karşılaşıyorum. Nicedir.

Lüks berberlerin hatırı sayılır
müşterileri bunlar. Sık geliyor,
bol bahşış bırakıyorlar. Saunalar-
da ve solaryum salonlarında da
müdevimdir Kürt paralıları. On-
ların da bu sık berber ziyaretleri-
nin psikolojik bir nedeni olmalı
benimki gibi. Düşünüyorum da;
acaba tehdit altında, bir dönem
daha da risk altında taşıdıkları
bedenlerine bir tür iyilik yapma
isteği mi bu? Kendilerine bu ka-
dar bakmaları, baktırmaları? Gü-
vensiz bir ortamda, hala yara al-
mamış, şiddet görmemiş ya da
yara almış, şiddetten çıkmış be-
denlerine uyguladıkları, uygulat-
tıkları bir tedavi yöntemi, bir
psikolojik pansuman?

Bedenlerine, kişisel ya da
toplumsal kurtuluş için riske et-
tikleri fiziklerine bir saygı göste-
risi, bir sevgi gösterisi, bir haya-
ta bağlanma biçimi? Belki de
Doğu erkeğine has maşızmin
sonunda geldiği noktadır. Yani
muhafeften değil, iktidarın bir
sonucu. İktidar isteminin, arzu-
sunun, erkeğe atfedilen ayrıca-
lıklılı toplumsal konumun yol aç-
tığı bir erkek bedeni yüceltme-
mesi. Kendi bedenleri bütün bir

**ESTETİK
İHTİYAÇLARI OLSA
DA DAHA ÇOK
İKTİDAR KURMA,
KENDİNİ ŞIMARTMA,
BEDENSEL VE
PSİKOLOJİK
YARALARINI
SARDIRMA
ÇABASIDIR ZENGİN
KÜRT ERKEKLERİNİ
LÜKS BERBER
SALONLARININ
MÜDAVİMİ KILAN.**

erkek egemen ideolojiyi temsil
ettiği için bu bedene gösterilen
saygı, bu beden taşınırken sergi-

lenen bir törensellik.

Tabii Kürt erkeklerinin gü-
zellik salonu düşkünlüğünde,
toplumsal hücrelere yerleşmiş
bir estetik ırkçılığa, aşırı bir şıklık
çabasıyla karşı gelme isteği de
yattırıyor olabilir; parayı bulunca.
Bir de Kürt zenginleri iş rande-
vularını, aslında kapalı kapılar ar-
dında yapılması gereken bazı
görüşmeleri berber salonlarına
taşıyorlar. Orada berber koltuk-
larında kaykıla kaykıla, ayakları
pedikürcü kızların kucagında,
bazen gömleklerini de çıkarmış,
atletle güçlerini, bedensel
önemlerini ve bu bedenlerini, bu
içten yaralı ama dıştan sağlıklı
bedenlerini hayatta tutmanın
kendileri için ne kadar önemli
olduğunu, bu bedenlerin ihti-
yaçlarına cevap vermek için nele-
ri göze alabileceklerini teşhir ede-
bileceklerini, talimatlarını, ri-
calarını bildiriyorlar kendi hiye-
rarşik konumlarının alt ya da üst
kademesindeki kişilere. Yanla-
rındaki berber koltuğunda ağır-
ladıkları başka erkeklere.

Uzun telefon konuşmaları,
randevulaşmış kişi çoktan ber-
ber salonuna girdiği halde bir
tür türlü kesilmeyen o uzun cep te-
lefonu kullanımları da berber
koltuğundaki yaygın konumlan-
ma biçimi ile birleştiğinde iyi bir
önem ve güç imgesi oluşturuyor.
Daha ikna edici oluyor Kürt zen-
gini talepleri, ricaları konusunda.

Yani züppelik değil ve işin
içinde elbette estetik ihtiyacı ol-
sa da daha çok bir iktidar kurma,
güç ve özgüven kazanma ve ta-
bii başa dönersek bir kendini şı-
martma, bedensel ve psikolojik
yaralarını sardırma çabasıdır
zengin Kürt erkeklerini lüks ber-
ber salonlarının müdevimi kılan,
bu berber salonlarını onların bir
tür ofisine dönüştüren.

Anlayışla karşılaşılmalıym
bazen tıraş olurken dinlenmek için
gözlerimi kapadığımda rahatsız-
lık verse de bütün bu zengin ve
muktedir muhabbetlerini, dur-
maksızın çalan cep telefonlarını,
hattın diğer ucundaki çalışanı
abartılı azarlamaları. Burası sa-
dece bir berber salonu değil, bu
topluma has başka işlevler de
edinmiş bir yer. Bir iktidar üre-
tim ve yeniden üretim alanı.

ahmettuglar
ahmettuglar@esmerergisi.com

[reyhanalacçicek]
reyhancicek@esmerdergisi.com

Sen Bizim İçin Zîne'sin...

KİMİMİZ onu televizyon dizilerinden tanıdı ilk kez. "Yol" filminin Zîne'si olarak tanıyanlarsa çoğunluktadır sanırım. Kendi deyimiyle şanslıydı. Çünkü "Yol" ve "Hakkari'de Bir Mevsim" filmleriyle sinemayla tanışmıştı. 'İyi filmlerin karakter oyuncusu' sıfatını haklı olarak kazanmıştı. O da birçokları gibi 12 Eylül rejiminin sinemaya indirdiği darbenin mağdurlarındandı. Sessizliğe gömülmüş sinemanın sessizliğe terkedilmiş gizli bir yüzü olmuştu. 10'un üzerinde filmine rağmen sessizliği ekonomik kaygılarla başladığı televizyon dizileriyle bozuldu. Medyada görünmek ise onun lügatında yer almıyordu. Ama Esmer dergisi için konuşacaktı, bunun kaçırmıyordu...

Mudanya'da muhafazakar bir ailenin içine doğdum. Ailem Mudanyalı ama farklı yerlerden gelmişler. Annemin babası Gürcü, anneannem Selanikli, büyükbabama Karadenizli Laz, babaannem Mudanyalı ama tam bir Osmanlı kadını. Beni Kürt sanıyorlar ama değilim. Sanırım görünüşümden dolayı. Bizimkiler Mudanya'ya çok eskiden gelmişler. Büyükbabam ve babaannem orada doğmuş. Onların da bir kuşak öncesi Karadenizli.

KASABANIN ŞERİFİ

Bu hayat hikayelerinin en sevdiğim tarafı isim hikayeleri. Hele de Şerif isminin hikayesini kim olsa merak eder.

Şerif, benim dedemi büyüten anneannemin adı ve ben ilk torun olduğum için bu isim bana verildi. Çocukluğumda isimimden dolayı çok büyük sıkıntı yaşadım. Hiç kimsenin ismine benzemiyordum isimim. Üstelik erkek ismiydi ve benim de sevmediğim bir isimdi. Sokakta oynarken "Kahraman Şerif", "Kasabanın Şerifi" gibi isimlerle çağrılıyordum. Çok rahatsız oluyordum. İlk torunu erkek bekledikleri için bana verilen bu ismi uzun süre sevmemedim. Fransa'da "Şeri" dedikleri için ismime ısınmaya başladım. Bir filmim için Kahire'ye gittiğimde ise bana "Şerifa" diyorlardı. Ama şimdi çok farklı olduğunu biliyor ve benimle özdeşleşmiş hissettiğim için çok seviyorum. Bana başka bir ismin yakışabileceğini düşünmüyorum bile.

Babası balıkçıydı. Ailenin asıl uğraşı ise zeytincilikti. Birkaç yıl sonra aralarına katılan ikiz kız kardeşlerden biri beş yaşında difteriden ölünce anne ile babanın arası bozulur. Babası, kızının ölümünden annesini sorumlu tutar. Boşanmayla birlikte aile dağılır, anne Ankara'ya yerleşir.

Annem ile babam ayrıldıklarında sekiz yaşındaydım. Babam, annem ve onun aile-

lesiyle olan ilişkimizi kesti. Ben annemi altı yıl boyunca görmedim. Babaannem bize bakmaya başladı. İlkokulu Mudanya'da okudum. Ailem tutucu olduğu için ortaokula yollamak istemediler. Boyum uzayıp, bedenim gelişince beni kız sanat okuluna gönderdiler. Okumayı çok istediğim halde bir baktım dikiş, nakışla uğraşıyorum. Bu müthiş bir acıydı benim için.

EVDEN KAÇIŞ

Güzel bedeninde sıkışmış özgür ruhu, o şirde kalmaması gerektiğini fısıldadı durdu uzun süre. Sineması bile olmayan bu küçük kasabanın, dikiş nakış öğrenen ve kısmeti için sırasını bek-

leyen bir kızı olmak ona göre değildi.

Kendimi Mudanya'ya ait hissetmiyordum, ne şekilde olursa olsun oradan kaçıp kurtulmam gerekiyor diye düşünüyordum. Ben buradan nasıl gidebilir, nasıl başka türlü bir hayat kurabilirim diye düşünüyordum. Ankara'dan emekli olup Mudanya'ya yerleşen bir komşumuzun sayesinde evden kaçtım. Annemle onun aracılığıyla mektuplaşıyorduk. Bir otobüse binip Bursa'ya gelen annemin yanına gittim. Annem beni kaptığı gibi Ankara'ya götürdü. Kaçtığım 14 yaşındaydım. Annemle ilk karşılaşmamızda ona karşı bir soğukluk duydum. Babamın aile-

HEP KÜRTLERİ OYNADIM. MESELA "YOL" FİLMİNDEKİ "ZİNE" KARAKTERİNDE HİÇ YABANCILIK HİSSETMEDİM. ÇÜNKÜ ACILI BİR KADINDI. ACISI BENİM ACIMLA AYNIYDI. YAŞADIKLARINI, EMPATİ KURARAK BULMAK ZOR DEĞİLDİ

si bize sürekli annemi kötülemişlerdi. Çocuk aklım biraz daha karışmıştı. Kaçmakla doğru mu yaptım diye sormaya başladım kendime. Annemin yanına kaçtığımı aklına bile getirmeyen babamlar sevdiğime kaçtığımı zannetmişler. Bir telgrafla durumu onlara bildirdim ve 18 yaşımı bitirinceye kadar Mudanya'ya bir daha dönmedim.

Ankara'da başlayan yeni yaşantısının ortaokula gitmek istese de kendisinden yaşça küçük öğrencilerin arasına girmekte tereddüt eder. Annesi kız enstitüsüne gönderir. Dikiş hocaları onun zeki bir öğrenci olduğunu fark eder ve onun ortaokula gitmesini salık verirler. Yatay geçiş için gerekli sınavları başarıyla tamamlar ve ortaokul 3'e başlar. Aynı bahçeyi paylaştıkları ortaokul yeni okulu olur.

Diğer kız kardeşim benim aksime ortaokula yollandı, ama o okumadı, evlenip çoluk çocuğa karıştı.

Annem evlendi. Üvey babam iyi bir insandı, aramızda hiç sorun çıkmadı. Ortaokulu bitirdikten sonra liseye devam ettim. Liseyi okuduğum sırada birden bire ben konservatuara gideceğim diye tutturdum. Çevremde konservatuara gideceğini duyduğum arkadaşlarımı kıskanmıştım. Daha öncesinde konservatuarda Işık Yenersu'nun oynadığı bir oyun izlemiştim. Okulu çok beğenmişim, öğrenciler sahnede oyun oynuyor, veliler seyrediyor, alkışlar arkasından geliyor... Muhteşem bir ortamdı benim için. "Rengarenk, ne biçim bir dünya burası" dedim ve orada okumalıyım diye düşündüm. Konservatuar sınavlarına girip kazandım. Lise 1'den 2'ye geçtiğim sırada sınavlara girdim, yatılıy kazandım ve Ankara Devlet Konservatuarı'na okumaya başladım. Konservatuar eğitimimi bitirir bitirmez Ankara Devlet Tiyatrosu'na geçtim. İlk oyunum Ahmet Kudsi Tecer'in yazdığı "Köşebaşı" adlı oyunuydu.

Şerif Sezer'i nasıl bilirsiniz deseler, eminim ki onu sadece ekrandan tanıyanlar bile utangaç, konuşmayı sevmeyen, kendi halinde bir insan olduğunu söyleyeceklerdir. Yani içindeki ateşi sahnede püskürenlerden...

Konservatuar okumaya karar verdiğim zaman sahneye çıkıp şiir okumuşluğum bile yoktu. Sahnede ya da motor dendiğinde açılırım ancak. Konservatuarı okuduğum sırada evlendim. Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okuyan eşim Erol Dinçer, Paris'te okumak üzere bir burs kazanınca dışarıya çıktık. Ben de tiyatro aşkımla geride bırakıp yeni aşkımla peşinden oralara gittim.

Mudanya'da sıradan bir hayat süreceksen yol onu Paris'e götürür. Üç yıl tiyatro bölümünü okur. Eşinin bursuyla ikisinin geçimi zora girmeye başlayınca dikiş bilmenin yararını görür; modaevlerinin defile dönemlerinde dikiş diker.

Altı yıl boyunca hiç Türkiye'ye gelmedim. Altı yılın sonunda Türkiye'ye geldiğimde bir daha Fransa'ya dönmek istemediğimi anladım. Sonra gidip bavulumu topladım geldim. Geçim sıkıntısı ilişkimizin biraz daha yıpranmasına yol açmıştı. Hep öğrenci gibi yaşamış ve az parayla

Şerif Sezer'in bütün çocukluk ve gençlik fotoğrafları bir yangında yanmış... Albümünden geriye sadece bu birbirinden güzel portreler kalmış...

idare etmeye çalışıyorduk. İnsanların kendi el işlerini sergiledikleri bir pazarda kıyafetler dikip sattım. Tezgahtar bir saat içinde boşalıyordu. Ben de hızlı üretime geçtim. Senenin üç ayı çalışıyor ve çok iyi para kazanıyordum. Kazandıklarımızla kışın geçiniyorduk. Erol doktorasını yaptı, bıraktı okulunu. Askerliğini yapmadığından vatandaşlıktan atılmıştı, ama sonra tekrar alındı. O da Türkiye'ye döndü.

Fransa'nın bana katkısı çok oldu. Dünya görüşüm değişti. Olaylara daha farklı bakmaya başladım. Tiyatrocu olduğum için bedava tiyatro izleyebilme fırsatı vardı. Bütün oyunları, filmleri seyre diyordum. O zaman sinemayı da düşünmeye başlamıştım. Küçük bir şehirden çıkan biri olarak Ankara'nın kattıklarının üstüne Paris beni bambaşka biri yaptı, beni donattı. Paris öyle bir şehir ki, parasız da olsanız size kültür namına çok şey katıyor. Benim şansım da yaver gitti. Doğru zamanlarda doğru insanlarla oldum. İyi insanlarla karşılaştım hep. Abidin Dino ile eşim iyi arkadaşlardı. İkinci eşim de aynı arkadaş grubundaydı. Ama ilişkimiz orada başlamadı. O da felsefe okuyordu. O zaman dikkatimi çeken biri değildi.

SHERATON'UN GARSONU

Gemileri yakıp giden bir hayat sürmüştü 30'una kadar. Artık durak İstanbul'dur onun için. Ankara'dan İstanbul'a gelip yerleşen annesinin yanında alır solugu. Babası o Paris'teyken ölmüş, Mudanya'daki ailesinden sadece kız kardeşi kalmıştır geriye. Paris'ten bavalunu toplayıp gelmiş ama henüz boşanmamıştı. Eşi Türkiye'ye dönünce birlikteliklerine bir şans daha tanırılar ama nafiye. Yeni açılan Sheraton Otel'i'nde garson olarak çalışmaya başlayınca ayrı eve çıkar.

Tiyatro mesleğine dönmem için İstanbul Devlet Tiyatrosu'nun açılmasını dört yıl bekledim. 1979 yılında tiyatroya başladığımda aldığım ücreti duyan garson arkadaşlarım çok şaşırmışlardı. Tiyatro oyuncusu olarak alacağım aylık maaşım garsonluktan kazandığımız bahşişler kaddardı. "Bu maaş için mi burayı bırakıyorsun" demişlerdi.

Tiyatroya başladığı sene Sinan Çetin sayesinde sinemayla tanışır. Daha önce bu sayfalarda ilklerin filmi "Bir Günün Hikayesi"ni oyuncular Nizamettin Açı ve Nur Sürer ile de konuşmuştuk. Sinan Çetin'in de ilk filmi olan bu film Şerif Sezer ve Fikret Ha-

kan'ın da ilk göz ağrısıdır.

O zaman tiyatro daha önemliydi benim için. Bu teklifin üzerine çok da atlayarak gitmedim. Ama o ilk deneyim benim için çok önemli olmuştu. Bir kere yaptıktan sonra bir daha kopamadım. Sahne tozunu yuttuktan sonra bu kez perdenin büyüüne kapılmıştım.

Sonraki sene "Yol" filminin teklifi geldi. Sinan Çetin'in çektiği fotoğraflarını Zeki Ökten Isparta Cezaevi'ne Yılmaz Güney'e götürmüştü. Beni o resimlerde beğenip film için seçmişti. Filmi ilk çeken Erden Kıral da benim oynamamı istemişti, 'Diyarbakır'a gelir misin?' diye sormuştu. "Yol"daki performansımı çok beğenmişlerdi. Yılmaz Güney ile tanışmamıştık ama o Paris'te iken oyunculuğumu beğendiğini iletiyorlardı bana.

Sezer'in, "İyi ki Yol gibi bir filmim var" sözlerini daha önce de duymuştum. Ama benim merak ettiğim Kürt kadının tiplemesinin üzerine bu kadar rahat oturmasının sebepleri idi. Sonuçta karakter oyuncusuydu, üzerine giydiği her çul yakıştırdı ama o seyircinin aklında "Yol'un Zine'si kalmak için ne kadar yakındı Kürt kadınına?

Hep Kürtleri oynadım zaten. Mesela "Yol" filmindeki "Zine" karakterinde hiç

Şerif dedemi büyüten anneannesinin adı ve ben ilk torun olduğum için bu isim bana verildi. Çocukluğumda ismimden dolayı çok büyük sıkıntı yaşadım.

yabancılık hissetmedim. Çünkü acılı bir kadındı. Acısı benim acımla aynıydı. Yaşadıklarını, empati kurarak bulmak çok zor değildi. Zaten elinizde çok güzel bir senaryo duruyor, Şerif Gören gibi bir yönetmen ne yapacağınızı söylüyor, Tanık Akan gibi bir oyuncu karşısında oynuyorsunuz. Her şey olması gerektiği gibiydi ve çok güzel bir film çıkmıştı. "Yol" filminde oynamakla gurur duyuyorum. Her şeyden önce Yılmaz Güney'in adıyla bir filmde anılmak yeterli benim için.

Yasaklar ilk filminden itibaren karşısına çıkmıştı. "Bir Günün Hikayesi" sansür kuruluna takılmıştı. Bir diğer filmi "Yol" ise bin bir türlü badirelerden sonra yurtdışına çıkarılmış, Türkiye'de gösterime girmemişti.

"Yol" filmi izleme şansını bir yıl sonra ancak elde ettim. Videolardan izlediğim için sahneler tam seçilemiyordu ve benim ahırda geçen sahnemi çok merak ediyordum. Korsika'da yaşanan "Hakkari'de Bir Mevsim" filmim için dışarıya çıkmıştım. Gelirken de Paris'e uğramıştım. Yıl 1984 olmalı ve "Yol" halen oynuyordu. Ben de sinemaya girip izlemeye başladım. "Yol"u ilk kez pırıl pırıl gördüm ve hâlâ seyircisi vardı. Oturduğum sıranın arkasında oturan Fransızlar oynadığım sahnede "Kadına bak ne kadar güzel oynuyor" deyince ben koltuğuma gömüldüm. Beni görmelerini istemiyordum. Görürlerse eyvah!.. "Bir sene geçmiş aradan, kadın manyak mıdır nedir? Her gün gelip filmi seyrediyordur belki de" derler diye ödüm koptu. Jenerik akarken ben kendimi sokağa attım. Orada ne işim olabilirdi ki? Onlara filmin Türkiye'de yasak olduğunu ve bu yüzden ilk kez film perdesinde seyretilmesini söyleseydim ne düşünürlerdi bilmiyorum?

"Yol" ve "Hakkari'de Bir Mevsim" gibi filmlerle başlamış olmanın avantajını daha sonra gelen iyi rollerle değerlendirse de uzun süre sinemaya uzak kalır. Oyuncu sinemasından yönetmen sinemasına geçtiği dönem olduğundan az filmle yetinmek payına düşer.

"Yol" ve "Hakkari'de Bir Mevsim" filmlerim hep yok sayıldı. En iyi filmlerim burada gösterilmedi. "Yol" Türkiye'ye 17 sene sonra ancak geldi. "Hakkari'de Bir Mevsim" in galasının yapılacağı gün yoldan çevrildim. Cunta filmin gösterimini engellemişti. En iyi filmlerim gösterilmediği için sinema kariyerim etkilendi. En azından daha fazla filmim olabilirdi. Sinema demek ki bu kadar yapılabiliyor dedim

ve beş sene kadar sinemadan uzak kaldım.

BEBEĞİM SETTEYKEN ÖLDÜ!

Sinemaya uzak kaldığı sürede tiyatroya devam eder. Bu arada kızı Deniz dünyaya gelir ama ilk bebeğini Hakkari'nin soğuk dağlarında kaybetmenin acısını unutamamıştır.

"Hakkari'de Bir Mevsim" in setinde ilk çocuğuma hamileydim. Sette rahatsızlanmış ve Hakkari'de de bir hafta hastanede yatmıştım. O yüzden benim sahnelerim çekilmemişti. Yerime adam bulamıyorlardı. Her geçen gün prodüksiyonun zarar etmesi anlamına geliyordu. Beni bekliyorlardı ve onları yüzüstü bırakamazdım. Çekimleri bitirip İstanbul'a döndükten sonra fark ettik ki bebeğim karnımda öleli bir ay olmuş.

"Herşeye Rağmen" filmiyle tekrar setlere döner. Talat Bulut ile beraber oynadıkları bu film ona "En İyi Kadın Oyuncu Ödülü"nü kazandırır. Bu ödül onu hırslandırır mı, hayır. O yine sadelikle yaşadığı hayatını zaten ona seçilmiş olarak gelen film teklifleriyle sürdürür durur, ta ki beyaz cam onu daha geniş bir seyirci kitleyle tanıştırmaya dek.

Medyatik olmaktan hiçbir zaman hoşlanmadım. İnsanların yolda beni tanıyıp ilgi göstermelerini istemiyorum, rahatım kaçıyor. Gazetecilerle hiç muhatap olmadım. İşimi yapayım yeter, bana dokunmasınlar dedim. Ama bu mümkün olmuyor. Sinema filmleri çok fazla yapılmayıp, tiyatrodan aldığınız maaş yetmeyince televizyonda çalışmaya mecbur kalıyorsunuz.

Sinemanın yeni yönetmenlerinden Çağan Irmak'ın ona hayranlığını duymanın kalmamıştır herhalde. "Divam" dediği Şerif Sezer'e sinemada hakkettiği payı vermek Irmak'a nasip oldu ya ne diyelim; "Allah bir sette kocatsın."

Hangi rolü oynayacağını bildikleri için gelen teklifler arasında seçici davranmadım aksine onlar rolü seçerek teklif ettiler. Bu yüzden neredeyse gelen her film teklifini kabul ettim. Zaten oynadığım filmler de benim görüşlerimle örtüşen filmlerdi.

Daha en iyi filmimde oynamadım, daha en iyi rolümü yapmadım diyorum. Bakmayın sessiz durduğuma benim de büyük hayallerim var. Dört yıldır Çağan Irmak'lı filmlerde oynuyorum. O benden ne alacağını biliyor, ben ondan ne alacağımı biliyorum. Bu birliktelik sürecek.

kemalvarol
kemalvarol21@hotmail.com

Zenginlerin Hatıraları Ölünce Biter!*

Sadece mektuplarınızda "ben" deyiniz. W. Benjamin.

"Ben" demek birçok insan için daha şimdiden bir küstahlık haline gelmiştir. Theodor W. Adorno

DENEME, eğer bir deneme yazarı da değillerse bir tür olarak şair ve yazarların imdadına sık sık yetişen, her türlü edebi kıstastan uzak bir şekilde, hayatın en önemli sırlarını verecekmişçesine kasılarak durmanın, iri iri ifadelerle baş vurmanın, dilediğini hiçbir kaygı taşımadan yazmanın adı oldu nicedir. Bu yazılardaki "ben" vurgusu öne çıktıkça, metin ötelenmeye, yazarın ceketini, sakalları, saçlarının boyası -bulunamayan kırmızı saç tonu meselesi-, yazarın gündelik hayatı giderek daha da önem kazanmaya, yazılan metnin edebi olarak nereye konacağı, yeni ne söylediğine bakılmaksızın, pazarlanmaya başlandı yazar. Her şey tastamam kültür endüstrisinin talebi doğrultusunda gerçekleşti. Üstelik şair ve yazarlar da bu pazarlama stratejisine çabucak uyum sağlamakta gecikmediler.

Söz konusu yazılarda onlarca kez kullanılan "ben" zamiri, hayattan onlarca ders çıkarmış şair veya yazarın nasihat ve hatıraları şeklinde okunabileceği gibi, popüler kültürün talep ettiği şekliyle, özel olanın, metinle bir ilgisi olmayanın işin içine dâhil edilmesi, böylelikle yazarın hayatının okurun gözüne iyice sokulmasının, yazar veya şairin daha çok pazarlanmasının, metnin ötelenmesinin bir yolu oldu giderek.

Sözde, okuru sıkımayacak şeyler yazmak adı altında sunulan onca yazı aslında fikir üretmemenin, fikre geç kalmışlığın bir nişanesi olarak belirir. Bir çıkış yolu olarak da, altı hiçbir şekilde doldurulamayacak iri iri lafların, şiirden daha şiirsel olan ifadelerin, bol bol kâğıt mendil tüketilen derin hissiyatların kaynağı olmaya başladı bu tür yazılar. Şair veya romancımız, böylece her ne koşulda olursa olsun, hep göz önünde olmakta, dilediğince iri iri sözler söylemekte, böylelikle de, unutulup gitmesini en azından bir süre için daha önlemektedir. Ama, ne yapılsa yapılsın, şu güzel söz şair ve yazarın üzerinde hep sallanacaktır: "Zenginlerin hatıraları ölünce biter!".

Şair veya yazar, nerede yaşadığından, aksamaları ne yaptığından, para durumundan, çekmecesinde neler olduğundan (ki, bundan bir kitap bile yapıyor), nasıl bir ruh hali içinde olduğundan (örneğin: "yalnızlığımı

üretimime malzeme kılarak susuyorum bu dönem" gibi) yazısını yazdığında şehirdeki hava durumunun ne olduğundan, en son hangi şarkıları dinlediğinden, hangi şehre yerleşmeyi düşündüğünden, aşk hayatından, köklerinin neresi olduğundan söz ettikçe gözler ister istemez metne değil yazarın kendisine çevrilmeye başlandı. Sonunda başarılı da olundu nitekim. Artık okur için önemli olan yazılan metnin edebi olarak ne ifade ettiği değildir. Okur, çok acı çeken, kiremit rengi gömlekler giyen, şehirden uzaklarda yaşayan, şehir değiştirmeyi düşünen, para sıkıntısı çeken, yıllardır saçları için aradığı ton-daki kırmızıyı bir türlü bulamayan, "içinden çıkamadığı halde kendine dönmeyi" öneren bir şairin ya da yazarın metni olarak okumaya başladı yazılanları. Oysa kimsenin aklına bu yazılarda belirtilen abuk sabuk ifadelerin ne anlam taşıdığı, özel hayata ilişkin bu bilgilerin edebi olması gereken bir metinde ne aradığını sormak gelmiyor ne yazık ki. Sorulmadığı sürece de yazarlar kendi varoluşlarını bir önerme olarak sunmaya, buram buram narsisim kokan yazılarını yayımlatmaya devam ediyorlar.

Çünkü nasıl olsa bu yazılar birer denemedir. Şair veya yazar, pekâlâ oğlundan da söz edebilir, oğlunun yeni öğrendiği şarkıdan da, yerleşmeyi düşündüğü topraklardan da... Nasıl olsa okur böyle şeyler talep ediyor pop star şair ve yazarımızdan.. Şairimiz de öneriyor sonunda: "İçinden çıkamayan kendine dönmelidir". Soramazsınız, "İçinden çıkamadığına göre kendine nasıl dönüşülecek?". Kimse bir şey sormayınca da aşağıdaki gibi ifadeler kullanılabiliyor nitekim. Bir örnek daha: "Büyük bir şair olmak için büyük bir hayat yaşamak gerekir. Türkiye'de son yirmi beş ila otuz yılın şairleri, genellikle devletten maaş alarak ve küçük hayatlar yaşayarak büyük şiirler yazmaya çalıştılar. İstisnaları saymazsak eğer, kendini tinsel olarak özgürleştirmeyen memurdan şair çıkmadığı görülür. Bu ülkede devlet üniter bir yapıya kavuşmadıkça ve bu totaliter yapı, kültür, sanat ve edebiyat adamlarının işvereni konumunda oldukça, memuriyetten büyük deha, büyük şiir çıkmayacaktır. Çünkü her işin, her uğraşın kendine has kuralları ve ahlaki gereksinimleri vardır. Çoğu zaman başka işlerle, mesleklerle şairin özgürlük ihtiyacı ve etik ilkeleri çakışmaz".

Mesele, bu şairin kim/kimler olduğu değil, bu yazıda sorun edinilen konu, çok genel

olan bir tavır. Bu tavrı sürdüren şairimiz bir devlet memuru değil ve önerme doğruysa kendisini bu sonuca göre "büyük şair" ad ediyor. Cemal Süreya, Behçet Necatigil, Metin Altıok gibi onlarca istisna vardır ama şairimiz de sanırım bu adları ayrı tutuyor. Burada tartışılması gereken mesele, öne sürülen iddianın doğrulanma veya yanlışlanması değil, neyin bir önerme olarak ileri sürüldüğü ve asıl olarak şairin bize ne söylemek istediği. Büyük şair kimdir, kimin hayatı büyüktür, üstelik neye ve kime göre, memur olmakla büyük şiir yazamamak arasında nasıl bir ilişki vardır, böyle bir şey olabilir mi, şairin ahlaki gereksinimleriyle çelişmeyecek meslekler hangileridir; bütün bu sorular bir kenara, şairimiz ne söylemek istiyor bize, gerçekte neye işaret ediyor, cevaplanması gereken sorular bunlardır. Yoksa şairimiz, yaşadığı "büyük hayata" mı dikkat çekmek istiyor; hani şu "içinden çıkamadığı"...

Şu veya bu vesileyle memurluğu savunuyor değilim. (Tam burada, şairimiz gibi bir ifadeye başvurulabilir: "bir boyunbağı benim de boynumu incitirir". Olmadıysa, mesele onun başka bir ifadesi de imdadına yetişebilir: "kimsenin yara bandı yaralarımı kapamaya yetmiyor"). Ama ortada, "büyük şair", "büyük hayatlar", "şairin özgürlük ihtiyacı" gibi soyut, tuhaf ifadeler yankı buldukları sormak gerekiyor: "Şairin özgürlük ihtiyacı ve etik ilkeleriyle çakışmayacak meslekler" hangileridir acaba?".

Şairimizin her fırsatta büyük bir keyifle dile getirdiği "yazarak hayatını kazanma" olabilir mi bu meslek? (Yani "okur komisyonculuğu"). İyi de, bazı istisnalar sayılmazsa, vasata seslenmeden, standartlarını düşürmeden, şarkı sözü olarak bile vasat olan ifadeleri okurun karşısına şiir diye çıkarmadan, şiiri eni sonu bir mani biçimine getirmeden, yazar veya şair, yazıyla nasıl kazanacak hayatını? Üstelik Türkiye gibi bir ülkede..

"Herkes için bir alıntı vardır" diyor Adorno'dan yine bir alıntı yapacağım. Şairimizin bu ara sıklıkla alıntı yaptığı ve yeni okuduğu izlenimi veren Adorno'nun "Minima Moralia" adlı kitabından. Adorno da yazıyla para kazanan aydınlardan söz ediyor yazarlara öğütünde: "En çarpıcı örnek de maddi durumları değişmiş aydınlardır: Sadece yazıyla para kazanmanın doğru olacağına sözümona zorla inandırıldıkları anda, geçmişte tantanalı sözlerle reddettikleri ucuz şeylerden zerre kadar farkı olmayan bayağılıklar üretmeye koyulurlar".

Adorno'nun sözü bir parça değilse, kimin hangi sözü ne niyetle söylediği, ya da sözlerden muradının ne olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Görünen tehlikenin ne olduğu da!

Aslında bu tür yazıları tümüyle görmezden gelmek gerekir ama yine yazmamak olmazdı. Çünkü bu tür yazıların tartışmaya açılması da ayrı bir imkan veriyor yazar/şaire. Kendi ben'ini bu sefer daha ayrıntılı biçimde yeniden ortaya koymaya, aslında ne çok düşmanı olduğuna, sevilmediğine ama çok sayıda okuru bulunduğu gerçeğini yeniden vurgulamaya ve yeni bir "ben" alanı da açma imkanı sunuyor ona. Ama yazmak, bu tavrın karşısında durmak gerekiyor. Çünkü bir yerlerde bu yazıları ciddiye alan, imza günlerinde bu tür yazarların kitaplarını göğsüne bastırıp heyecanla yazarın sakallarına ya da gamzelerine bakan, yazarın bu önermelerinden bir hayat kurmaya çalışanları olduğunu düşündükçe ürpermek, söz almak elde değil doğrusu. Deneme adı altında buram buram özel hayat kokan, ben'in fütursuzca öne çıkarıldığı, iri iri laflarla süslenen bu tür yazıların eni sonu popüler kültürün bir parçası olduğu ve giderek en büyük kötülüğü edebiyata yaptığı görülmesine rağmen söz almamak hiç olmazdı.

Çünkü, şair ya da yazar tipi, tam da bu tür bir tavır sebebiyle giderek önemsizleştirilmeye, komikleştirilmeye, benzerleri Tanzimat romanlarında karşımıza çıkan dandini bey'lere benzetilmeye çalışılıyor. Bu bakışı daha iyi görebilmek için televizyon dizilerine, karikatür sayfalarına bakmak, gündelik hayattaki şair ya da yazar tahayyülü üzerine bir parça düşünmek bizi bir sorunla karşı karşıya olduğumuz meselesine götürecektir.

Şairler ve yazarlar kendi ben'lerini öne çıkarıp popüler kültürün bu alanı ele geçirmelerine izin verdikçe, popüler kültürün bir parçası olmaya aday oldukça bu alaysı bakış devam edecektir şüphesiz. Buna teşne olmak, bir yerlerde kendi hikâyemizi anlatmak için hazır kut'a beklemek, kendi varoluşumuzu bir önerme olarak öne çıkarmak, metin yerine kendi ben'imizden bir karşılık beklemek, daha şimdiden edebiyata ve kendimize bir son biçimle eş değerdir.

Şüphesiz, şair veya yazar ben'ini öne kardıkça, ben'in bir başkası olduğunu da anlamlıyacaktır!

* Leonardo Da Vinci
** Bu yazıyla birlikte, içindeki bilgiler tümüyle doğru olmakla birlikte, geçen ay yayımlanan "Yaz ve Şiir" yazısının bu tür yazıların bir alegorisi olduğu sanırım anlaşılacaktır.

Çöl

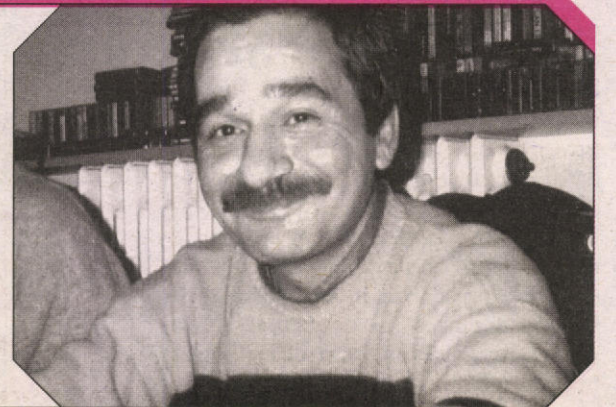
Yağmur oldum, paranoyak oldum
Canım sıkıldı, bir votka içtim
Deniz kıyılarında ağlama noktalarını ben seçtim
Hiç değmedi gözlerim yaşlarına

ahmeterhan

Sabahı polis korkusuyla aydım
Durdum yaslandım bir iş ilânına
Bin kere evlendim ben bu Hayat'la
Bir kere adam gibi boşanamadım

Telef oldum, uzun bir şiirde
Baktım hiçbir naneye yaramıyor
Yaranamıyor gönlüm bu sulara
Deniz eskisi bir göl oldum

Adım ummandan uzak... belki çöl oldum

MİLLİYETÇİLİK ve onun daha da kaba bir versiyonu olan ırkçılık, bilgi, vicdan ve insaf yokluğundan kaynaklanıyor çoğu kez. Bir millete tabi olmak ya da bir ırka mensup olmak, insanın emek, zaman ya da tercihle seçtiği bir şey değil. Mensubu olduğu ırk -ki Anadolu gibi bir yerde ya da 15. yüzyıldan bu yana süren küreselleşmede dünyada saf ırk diye bir şey zaten kalmadı- tanıyıp bilmezsen matah bir şey sanırsın.

Keza tabi olduğu millet için de aynı durum geçerli. Milliyet ve ırk meselesi aslında işte bu yüzden kelimenin gerçek anlamıyla bir sınıf meselesi. Bugünkü Türk ırkını ve Türk milliyetçiliğini oluşturan, biçimlendiren, üretip yeniden üreten mekanizma egemen sınıf. Osmanlıdan bu yana başımıza musselsat olan bu asker-sivil elit, yarı-burjuva, yarı-komprador (Bunlar 70'li yılların deyimleriydi değil mi?) yönetici sınıf yerine, gerçek anlamıyla yerli küçük ve orta burjuvazi ya da emekçilerin temsilcileri iktidarda olsaydı, Türk ırkı ve Türk milliyeti kavramının, tanım, içerik ve biçimi, tezahürü çok büyük bir ihtimalle farklı olacaktı.

Biz, biraz da birey ve bilahare yurttaşlık gelişmemiş olduğu için, topluca beraber ve birlikte, dolayısıyla hafif sürüsel bir refleksi benimsemişizdir yüzyıllardır. Bu nedenledir ki mesela her türlü gericiliğin en büyük taşıyıcısı olan medyada sabah akşam bir Türkiye söylemi yaygınlaştırılmaya çalışılıyor. Taş çatlasa 100 bin dinleyicisi olan yerel radyo, programa "Günaydın Türkiye!" diye başlıyor. Kim bu Türkiye? Var mı öyle bir zat ya da grup? Gazetelerde de habire Türkiye şunu yaptı,

Orta Asya'dan Çıkan Oklar Geçmedi mi Anadoludan

İNSANLIĞIN TOPLUMSAL-SİYASİ KANSERİ, MİLLİYETÇİLİK VE İRKÇILIK. BİLMEMEK, ANLAMAMAK, İNKÂR, ÜSTÜNLÜK SEVDASI, SEVGİSİZLİK, KABUL ETMEMEK, NEFRET, SALDIRMAK, YOKETMEK ŞEKLİNDE ÇEKİLİYOR MİLLİYETÇİLİK FİİLİ.

Türkiye bunu yaptı türünden başlık ve haberlere çok kolaylıkla rastlayabilirsiniz. Milli hassasiyetin en küçük kabarmasında, stadyumda, sokakta ya da herhangi bir toplantıda hemen "Türkiye, Türkiye" diye nidalar atılır bu memlekette. Halbuki Türkiye rejimi, Türk idaresi, Türkiye nüfusu, Türk burjuvazisi gibi deyimler yerine, herkesi bir örnekletirme çabasının terminolojik ve tabii ki ideolojik tezahürüdür bu Türkiye söylemi. Medyada yetişir, orada ürür. Farklı sınıfların, farklı sosyal, ekonomik, siyasi, ideolojik, kültürel kesimlerin binsesini ve binreğini kısmak için kasıtlı olarak üretilip, sık sık ve bedavadan kullanılır bu Türkiye sözcüğü. Kah marş, kah türkü, kah slogan olarak çıkarılır karşımıza.

İktidarın haber, dedikodu, söylenti, ders kitabı ya da askeri eğitimle herkese

kabul ettirmeye çalıştığı bir Türk ırkı, Türk milliyetçiliği ve Türkiye imajı var. Gerçekle neredeyse hiç bağdaşmıyor. Mesela ben, rahmetli babamın görevi nedeniyle lisenin 3. sınıfını Fransa'da okumuştum. Yabancı bir kültürle ve siyasi-toplumsal ortamla temasa geçmek kaçınılmaz olarak insanın ufkunu açıyor, kıyaslamalar yapma olanağı veriyor, ayrıca da hevesliyseniz bir takım gözlemler sayesinde düşünce kışkırtıyor. Ben ilkokuldan lise 2. sınıfın sonuna kadar, merkezinden oklar çıkan Orta Asya haritası ile yetiştirilmişim.

Dünyaya medeniyeti Türkler yaymış, Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethetmesiyle Ortaçağ kapanmış, Yeni Çağ başlamış efsanelerini ezberlemişim, açıkça söylemek gerekirse hiç de sorgulamamışım o yaşta bunları. İnanmak da iyi ve güzel gelir insana, böyle üstünlük palavralarına. Neyse... Gittim Fransa'ya. Tarih-coğrafya dersinde bizim Orta Asya haritasının yerinde yeller esiyor. E o zaman insan haliyle merkezin den oklar çıkan bir Fransa haritası arıyor, o da yok! Eee keleşe geldik biz ya ni? Kim yaydı bu medeniyeti dünyaya? Orta Asya'nın Bozkurt ve Asena'sı değilse, Orta Fransa'nın Catherine ile Piere'i de yapmamış bu işi... Bir eksiklik yok mu? Her ülkede farklı bir dünya medeniyeti kökeni teorisi mi var acaba?

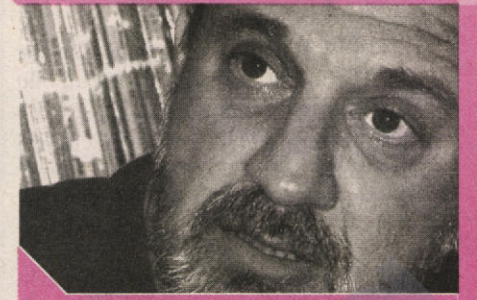
Herhalde ve inşallah 10-15 sene sonra garipseyerek güleceğiz. Dingo'nun biri çıkmış, "Türk ağız tadını bozan Kürt lahmacununu yemeyin, boykot edin" diyor. Bu öyle bir önerme ki neresinden tutsan dökülüyor. Bir kere damak tadı milliyetle ölçülebilecek bir kavram değil. Öyle Türk'ün damak tadı, Fransız'ın damak tadı diye bir şey olamaz. Türk, Arap, Osmanlı ya da Fransız mutfağı olabilir ve vardır tabi ki... Ama ağız ağızdan kokan yoksul Türk'ün damak tadı ile havyar ve şampanya yiyen zengin Türk'ün damak tadında herhangi ortak bir nokta bulabilir misiniz? Damağın nüfus cüzdanı yoktur. Bunu geçtik. Bir damak başka tadlarla bozulmaz, aksine zenginleşir, hassaslaşır ve olgunlaşır. Hergün sadece kuru ekmek, fasulye yiyen insanın damağı mı yoksa her gün çeşitli et ve sebzeler yiyen insanın damağı mı daha ge-

leşkin, daha estetiğe duyarlıdır? Dingo, belli ki yemekten ve mutfaktan pek bir şey anlamıyor. Lahmacun ne zamandan beri Kürt oldu ki? Lahmacun bir kere Arapça bir sözcük, etli pişmiş hamur anlamına geliyor. Geldik son noktaya. Bu dingo, kendini hapisane ya da kışla mutfağında mönü şefi mi sanıyor? Sana ne kardeşim kim ne yerse yer! Pizza sanayinden ya da hamburgercilerden komisyon mu alıyorsun yoksa? Beğenen yer, beğenmeyen yemez. Memlekette başka mesele kalmadı da kimin ne yiyip ne yemeyeceğine, siyasi-ideolojik kılıflar uydurup, sen mi kanun kuvvetinde kararname çıkaracaksın? Bu Çürük Elma koalisyonuna yakın görüşler savunan Anayasa Mahkemesi eski Başkanı Özden de ıkına sıkına, "Gençler biraz aşırıya kaçmış, aslında ben de arada sırada lahmacun yiyorum" diyor. Neredeyse utanırcasına... Afiyet olsun Başkan, soğanını, maydanozunu, isotunu bol tutup, en az da yarım limon sık üzerine... Şöyle iyice bir gezdir, varsa nar ekşisi de ekle, vallahi çok nefis oluyor yani.

Aslında bazı şeyleri ciddiye bile almamak lazım ama şizofrenik bir toplumda yaşadığımızı da unutmayalım. Neydi o öyle, Öcalan İtalya'da iken, meydanlarda yakılan İtalyan marka kravatlar, sokaklara dökülen İtalya'dan ithal meyveler? Bireysel olarak herhangi bir etkinliğe katılmaktan aciz, hatta korkan insanlar bile, eline Türk(iye) bayrağını alıp orayı burayı ateşe verebilirler ha dikkat. Dosyası 50 yıl sonra aralanmaya çalışılan 6-7 Eylül'ün yaşadığı bir kenttir İstanbul. 2015'te de Ermeni olaylarının 100. yıldönümü anılacak.

Diyarbakır'da gençler, Bozhöyük'ten dönen hemşehrilerini karşılar ken sağa sola, bu arada polise de taş atıp barikatlar kurdu ve Türkiye'nin Fox TV'si olmaya teşne Flash TV sıcak, kaynar, cehennemi haber spotları, çılgınlıklar ve trajik müziklerle tekrar tekrar verdi bu önemsiz küçük gösteriyi. O sırada bir kamyon şoförünü tartaklıyordu Diyarbakırlı kızgın gençler. Adam "Vurmayın, vurmayın ben de Kürdüm" dedi. Bu açıklama üzerine, "Vurmayın Kürtmüş" dediler ve adamı saldırdılar. Milli kimliğe ya da milliyete göre dayak da -aslında hiç bir şey- hoş değil. Gerçi zaten dayak hoş bir şey değil ama...

Selim Amca'nın Sofrası'nda bir kavgaya yesek şimdi... Doymazsak, Dağkapı'daki ciğerciye gideriz.

[ragıpduran
ragip137@hotmail.com]

sponsored by **VAN KAHVALTI SOFRASI**

Atatürk Bulvarı No: 168/2 Büyükşehir Belediyesi Arkası Tel: 0 212 522 08 59 - 522 08 60 Aksaray / İST

BUNDAN birkaç sene önce Seyhan Erözçelik ve Lale Müldür ile Seyhan'ın memleketi Bartın'a gittik. Seyhan sabah saat 10.00'da geleceksen akşam saat 16.00'da çıktı geldi. O yolculuğa Orhan Alkaya da gelecekti ama Seyhan'ın bekletmesine çok kızdığı için gelmekten vazgeçti. Üçümüz belediyenin arabasıyla Bartın'a doğru hareket ettik. Seyhan yol-da içmeye devam etti. Bartın'a vardığımızda Seyhan'ın annesinin evinde kaldık. Seyhan babasını kaybetmişti, annesi iki oğlu Noyan ve Başaran ile kalıyordu. Seyhan'ın abisi Noyan, akli başında bir çocuk ama küçük kardeşi Başaran o sıra yaşadığı bir aşk yüzünden kafayı üşütmüş, tuhaf davranışlar içinde.

Lale Müldür ile ben otele kalıyoruz. Bir ara Lale'nin odasına gittik. Baktık Lale otel görevlisiyle gırgır geçiyor. Bir ara kendisini yatağa atıp, debelenmeye başladı. Saram tuttu diye numara yaptı. Bir hayli korktum. Sara hakkında fazla bir şey bilmiyorum ama Dostoyevski'nin sara olduğunu, ağzından köpükler geleerek nöbet geçirdiğini biliyorum.

Bartınlılarla tanıştım. Memleketleri çok güzel, her yan yeşillik... Şehirde Rumlardan kalma taş binalar var. İlk defa kendi memleketini çok seven bir yöre halkı tanıdım. Bartınlılar büyük şehirlerle, başka ilçelere gitmemiş, hepsi kalmış. Hatta Sorbonne Üniversitesi mezunu biri vardı. O bile dönüp orada yaşamayı tercih etmiş.

Bartın'dan sonra Amasra'ya gittik. Seyhan, abisi Noyan ve kardeşi Başaran ile bir meyhanede içiyoruz. Safranbolu'ya gitmek istediğimi söyledim. Seyhan 'boş ver' diyerek beni gitmekten vazgeçirmeye çalıştı. İkna olmadım ama muhabbete devam ediyoruz. Başaran durmadan konuşuyor, Seyhan 'sus' diyor, dinlemiyor. Ben de Başaran'ı yanıma aldım, yürüyüşe çıktık, bir olay çıkmasın diye. Ayten Mutlu'nun bana verdiği yü-

züğü yol boyunca sohbet ettiğim Başaran'a verdim, sonra döndük.

Bartın'a gitmemizdeki amaç orada bir etkinliğe katılmaktı. Aydın Ilgaz da gelmiş, orada bir kitap standı açmıştı. Lale Müldür, Seyhan ve ben salonda şiir okumalarımızı yapıyoruz, şiir üzerine konuşuyoruz. Seyhan'ın annesi de ön sırada bizleri dinliyor. Ben kendi şiirim yerine Nazım Hikmet'ten iki ölüme dair bir şiir, öteki de bir mektup şiir okumayı tercih etmişim. Seyhan, "Nazım Hikmet'i çok sevmem, Oktay Rifat'ı daha çok severim" deyince Nazım üzerine konuşmaya başladık. Ben de Nazım Hikmet'in büyük bir şair olduğunu ama Türk şairlerinin dışında kimseyi etkilemediğini söyledim.

Dünya şairleri arasında Edgar Allan Poe, Mayakovski, Neruda gibi şairler bir birlerini etkilemiştir. Örneğin, Edgar Allan Poe Baudlair'i, Baudlair Rimbaud'u, Rimbaud Mayakovski ve Pablo Neruda'yı etkilemiştir. Mayakovski ise Nazım Hikmet'i etkiliyor. Nazım Hikmet'in Türk şairlerin dışında etkilediği dünya şairi yoktur. Kavafis, Seferis, Odiseus Elitis gibi Yunanlı şairler de ondan etkilenmemişlerdir.

Biz bunları söylemeye çalıştık ama Aydın Ilgaz ve Yılmaz Yeşilbaş'dan tepki geldi. Nazım Hikmet'i kötüliyormuş gibi bir hava oluştu. Oysa ki Nazım Hikmet'i sevmesem kendi şiirim yerine onun şiirini okumazdım. Bunu görmez-

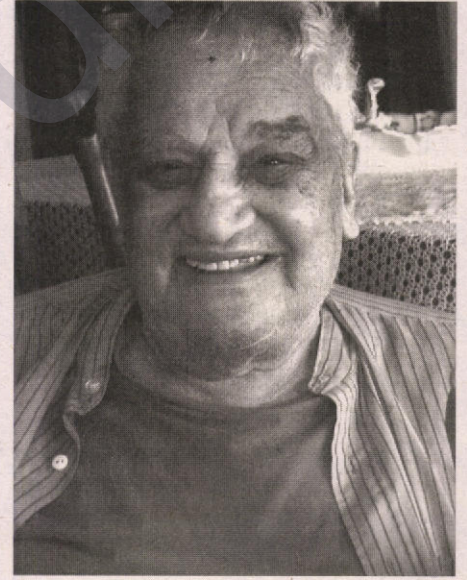
Depresyonistandan Barikatlar Şövalyesi Damartanyan

BEN NAZIM HİKMET'İN YALNIZCA TÜRK ŞAİRLERİ ETKİLEYEBİLDİĞİNİ SÖYLEYİNCE TARTIŞMA ÇIKTI. LALE MÜLDÜR DE NAZIM'IN YABANCI ŞAİRLERİN ETKİSİNDE KALDIĞINI SÖYLEYEREK TARTIŞMAYA KATILINCA ORTALIK KARIŞTI VE LALE SALONU TERKETTİ.

den geldiler. Lale Müldür de bizimle aynı görüşte olduğunu, yabancı şairlerin etkisinde kaldığını söyledi. Seyhan'ın annesinin önünde acımasızca eleştirdiler. Aynı şekilde bizler de eleştirilince ortalık biraz karıştı. Lale Müldür salonu terk etti.

Söyleşi bitti. Bu sefer Seyhan'ın annesine takılıyorum. Annesi biraz tombul, yaşlı bir kadın. Seyhan'ın babasına Çeçen diyorlarmış, ben de Seyhan'a haydut derim. Evli olduğum halde, Seyhan'ın annesine şaka yollu takılıyorum, 'benimle evlenir misin' diyorum. O da aynı şekilde bana takılıyor. Velhasıl orada Lale Müldür bana, sık sık depresyona da girdiğim için "Depresyonistandan Barikatlar Şövalyesi Damartanyan" ismini taktı. Böylelikle Bartın'da çok hoş birkaç gün geçirmiştik.

Daha sonra öğreniyorum ki Seyhan'ın kardeşi Başaran iyileşmiş. Evlenmiş, mutluymuş. Bu haberi duyduğumda çok sevindim.

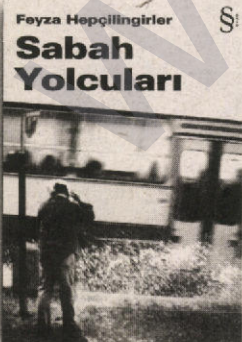
[arıfdamar]

Feyza Hepçilingirler bütün eserleriyle Everest'te

Yıldızların Suyu Döküldüğü

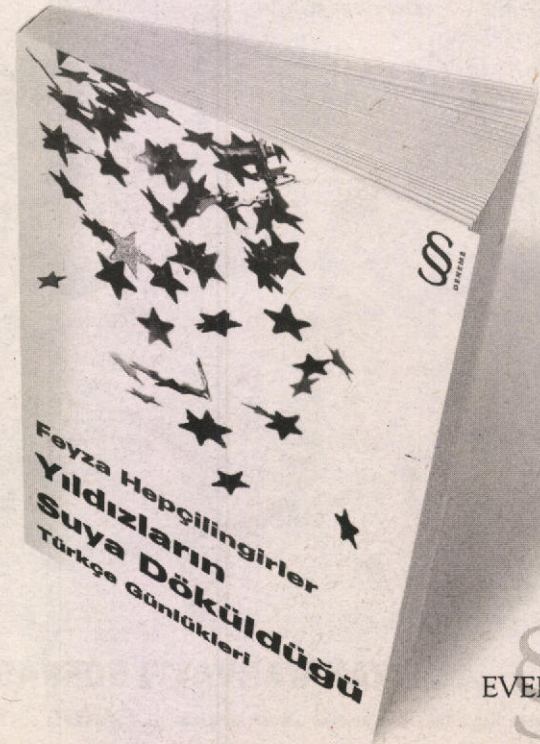
Yıldızların Suyu Döküldüğü, usta edebiyatçı Feyza Hepçilingirler'in okurlar tarafından ilgiyle izlenen Türkçe Günlükleri. Bu yazılar, birer kezden fazla okunmayı, üstünde düşünülme, tartışılma hak ediyor.

Türkçenin değerini, zenginliğini ve tadını yitirmemesi için düşünen, çalışan, yazan Hepçilingirler, yaşamdan ve edebiyattan örnekler taşıyor okurlarına. Bu nedenle bu kitap kuru bir edebiyat ve dil dersi vermek yerine, bir edebiyatçının canlı gözlemlerinin, kıvrak kaleminin tadını taşıyor.

Sabah Yolcuları

Feyza Hepçilingirler'in 1981 yılında Akademi Kitabevi Öykü Birincilik Ödülünü kazanan ilk öykü kitabı **Sabah Yolcuları**, usta bir öykücünün aldığı yolu anlamak için mutlaka okunması gereken bir kitap. Bu ilk kitapla başlayan öykü serüveni, Hepçilingirler'in, hayata ve edebiyata bakışının temelini koruyarak nasıl geliştiğini anlamak açısından çok değerli bir belge niteliğinde.

EVEREST

Bunlar bende ne gördü...

Sen en büyük ihaneti kendine yaptın,
tuttun kendini sevdin

Küçük dalgınlıklarına sığdırdın
o derin ihanetleri

İçindeki büyük boşlukları
küçük sıkıntılara bölüştürdün

Her şeyi bilirken bile
henüz kimseler buna hazır değilken
bilmiyormuş gibi yaptın
büyüsü bozulmasın diye
sana emanet edilmiş anıların
görmüyormuş gibi yaptın

Oysa anladılar bunu
seni birkaç saatliğine sevmeye yeltenenler
bile
anladılar..

Sense hep şunu sordun kendine:
Bunlar bende ne gördü... Ne gördü...

cezmiersöz

Gazetecilik...

GAZETECİLİK dünyanın en zor ve en elit mesleklerinden biridir. Ama ülkesine göre değişiyor. Zorluk her yerde, elitlik ve saygınlık bazı ülkelerde var. Bizde önemli adamlar arasına giriyor gazeteciler, ama önemsiz işler yaparak önemli oluyorlar.

Medeni ülkelerde en zor işler arasındadır gazetecilik. Bıçak sırtında çalışmak gibidir. Çünkü yaptığınız her şeyin sorumluluğunu üstlenirsiniz. 1990'larda dünya basınının gözbebeği ilan edilen Peter Arnet'in başına neler geldi. Çünkü yanlış bir haber sundu, kendi yaptığı bir haber değildi üstelik. Yanlış bir haberi sadece sunduğu için işinden oldu. Dünyada ciddi bir yaptırım var. Bunun gibi bir sürü örnek verilebilir.

Şu anda arabalarını, cep telefonlarını, plazalarını örnek aldığımız ama beyinlerini alamadığımız ülkelerde, gazeteciler gazetecilik dışında başka işlerle uğraşmazlar. Oralarda milyon dolarlık transferler, yüzbin dolarlık maaşlar yoktur. Bizde var, çünkü bizde gazeteciler, gazeteci olmayan patronların büyük çıkarlı işlerinde aracılık yapıyorlar ne yazık ki.

Sosyal refahın yaygın olmaması, ekonominin kötüleşmesi, ülke nüfusunun büyük bir bölümünün neredeyse açlık düzeyine gelmesi, öte yandan haketmedikleri büyük paralar kazanan kişilerin görkemli yaşamlarının çıldırtıcı görüntüleri... İşte bütün bu huzursuzluklar içinde artık dürtüleriyle hareket eden insanlara o gazete ilaveleri, o programlar yol gösterici olmaya başladı.

Bu çelişkiler toplumda husumete yol açıyor. İstanbullu artık varoşlardaki gençlerden korkuyor. Çünkü çitleri aşarak zenginlerin özel plajlarından denize girmeye başlamışlar. Toplumun kesimleri arasında sürtüşmeler doğuyor. Geçenlerde Siirt'te bir çocuk parkının açılışına gittim. İki olay dikkatimi çekti. Orada bulunan görevlilerden birinin 7-8 yaşlarındaki çocuğu yanına geldi ve dedi ki; "Bunlar bu parkı iki saat içinde tahrip eder, oyuncakları kırarlar." Bir de Siirtli bir çocuk geldi ve bu görüntülerin televizyonda yayınlanacağını öğrenince "Eyvah" dedi, "Gene bizi vahşi gösterecekler." Yani çocuklar arasında bile böyle bir bakış açısı farkı var. Bu farkı çocuklara bile bulaştırdık.

Türkiye Cumhuriyeti bir bütün ama bir toplumda ne kadar çelişki olursa, bu bütünlük içinde her zaman sorunlar yaşanır. Göçler, nüfus dengelerinin değişimi toplumsal huzursuzluklara dönüşür.

Medyanın bütün bu tablo içindeki amacı birleştirmek olmalı. Bu dengesizliği çözmek olmalı. Ama ne yazık ki medya bugün insanımıza ölmeden cennete gitmelerini salık veriyor. Çalarak, çırparak cennet hayatı yaşamaya özendiriyor. Devleti dolandırarak zenginleşen insanlar örnek gösteriliyor. Özel harcamaları ve görkemli özel yaşamlarıyla bunlar göklere çıkartılıyor.

Türkiye'de eskiden gören gazeteciler, gerçeği yansıtan gazeteciler çoktu, ama ne yazık ki son zamanlarda bizi dünyadan soyutlamak isteyen bir zihniyet hakim oldu. Gazeteciler gerek ülkelerindeki olaylara, gerek dünyadaki olaylara tek gözlükle bakmaya başladılar. Yani Amerika'ya giden gazeteci abi-

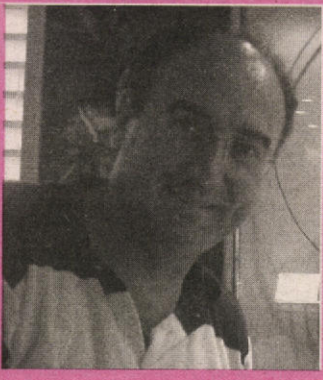

[**coskunaral**
coskunaral@esmerdergisi.com]

MEDENİ ÜLKELERDE EN ZOR İŞLER ARASINDADIR GAZETECİLİK. BIÇAK SIRTINDA ÇALIŞMAK GİBİDİR. 1990'LARDA DÜNYA BASINININ GÖZBEBEĞİ İLAN EDİLEN PETER ARNET'İN BAŞINA NELER GELDİ. ÇÜNKÜ YANLIŞ BİR HABER SUNDU, KENDİ YAPTIĞI BİR HABER DE DEĞİLDİ ÜSTELİK

lerimiz ve ablalarımız sadece oradaki şaşalı tüketimi ön plana çıkardılar. Kentaki'de, sabahın altısında bir çorba için kuyruğa giren Amerikalı'nın dramını görmediler. Menhattan'ın varoşlarındaki insanlık dışı yaşamı göremediler. Yaşamın zorluklarını, insanın ödemesi gereken maddi ve manevi bedeli yansıtmadılar hiçbir zaman.

[sunayakın]

**BEN SİVİLİM VE
MÜZECİYİM, ANARŞİ
ST BİR MÜZECİ!
KAZANDIĞIM
PARAYLA ANTİKA
OYUNCAK ALIP
'OYUNCAK MÜZESİ'
AÇTIM.**

Benim Derdim Başka

BENİM sıkıntılarım çok daha başka şeyler... İstanbul Paket Müdürlüğü'nde kalan teneke tavuşkuşu. Artık antika oyuncaklar internette satılıyor. Oysa 4-5 yıl öncesine kadar bu böyle değildi. Avrupa'ya gittiğimde ordaki mezatlarda, eserlerin satıldığı bit pazarlarında antika oyuncak bulabiliyordum. Ama artık satıcılar sabah erken gidip tezgah açmıyorlar, internete koyuyorlar, satıyorlar. Biz de oradan oyuncakları alıyoruz. Ta ki geçen yılbaşına kadar. 2005 yılının Ocak ayından itibaren, internet aracılığıyla 100 Euro'nun üstünde alınan eşyalar Türkiye'ye giremiyor. Şimdi ben müzeyi devamlı geliştirmek, değiştirmek ve yeni objeler katmak derdindeyim. Bu hakkımı yeni yasal bir düzenlemeyle aşmak için çalışıyorum.

Türkiye'de sivil müzecilik yok, onun mücadelesini veriyorum. Türkiye'de plastik sanat müzeleri var, sanatçıların eserlerini sergiledikleri. Ama bu oyuncak müzesi şu anlamıyla bir ilktir; bizzat tarihi eser satın alarak bu müzeciliği yapıyorum. Bu arada geçen sürede kitaplarımdan, gösterilerimden, televizyon-radyo programlarımdan, verdiğim derslerden kazandığım her şeyle antika oyuncak aldım. çünkü benim bir ödevim vardı; müze kurmak. 'Kızkulesi'ni yapmadım ama ben bunu yaparım' dedim ve yaptım da. Tek kişilik ordu gibi davrandım ama bu da marifet değil. Keşke biz olarak bunu Kızkulesi'nde yapabiliydik. Şimdi müzeler ya devletindir ya da holding kuruluşlarıdır. Ben ikisi de değilim, ben sivilim ve müzeciyim, anarşist bir müzeciyim. Anarşistim çünkü İstanbul'un Göztepe semtinde böylesine büyük bir tarihi konağın aylık kirası veya maddi değeri sorulursa anlaşılacaktır. Bunların tümünü elimden itip bir müze kurdum ve içine şu ana kadar kazandıklarımla aldığım oyuncakları yerleştirdim.

Kimse kusura bakmasın, para herkesin gerçek yüzünü ortaya çıkarır. Ben bu sınayı geçtim. Bu koşullar ve bu olanaklar olmadan ben anarşistim diyene de inanmıyorum. Bir dönem doğru şeyler söyleyen adam, paranın kokusunu aldıktan sonra paraya tapınmaya başlıyor. O yüzden ben bu sınayı geçtim... Daha bitmedi, devam

edecek. Henüz yeni aldık diplomayı. Bu işin daha doktorasını yapacağım.

Kızkulesi'ni şiir cumhuriyeti ilan edip, yazılı ilk şiir tabletini orada sergilemek istedim ilkin. Bu tablet 5000 yıl önce, üstelik bir kadın tarafından yazılmış bir Sümer tabletidir. Her şeyden önemlisi bu tablet İstanbul'da. Neden Kızkulesi'nde sergilenmesin? Önce kültür gerek bize, bunun üzerine ekonomi, turizm gelişir. Kalkınmanın temeli kültür politikalarıdır. Peşini asla bırakmayacağım Kızkulesi'nin. Çünkü şu anda işgal altındadır. Demokratik hak arayışlarının pek çoğunun işgal altında olduğu gibi Demokratik Şiir Cumhuriyeti de işgal altındadır. Paşabahçe'nin söndürülen ateşi de yeniden yanacaktır. Bir ateş düşünün ki Cumhuriyet ile aydınlanma ile başladı ve o cam fırınlarının ateşi kolay kolay sönmeyiz. Fransa'da zafer anıtının içinde yanan ateşi birisi söndürelim dese akıl hastanesine koyarlar. Oysa ki Paşabahçe'deki ateşi söndürenlere biz büyük ekonomist, büyük özleştirme diye baş tacı ediyoruz.

Şiir cumhuriyeti de şiir okumak, şiir dinlemek için gelenleri ağırlayacak bir yerdi. Şiir cumhuriyeti fikrini ortaya attığım zaman cehaletinden olsa gerek bazı insanlar köstek olmaya çalıştılar. Özelleştirmenin ne büyük illet olacağını da biz orada bas bas bağırarak söyledik. Paşabahçe'nin de Sümerbank'ın da kapatılmasına bu kez onlar kına yaksın. Biz olamadıktan sonra hiçbir anlamı yok. Karşı tarafa kızmıyorum, o özleştirmeyi yapanlara kızmıyorum, sorun kendi içimizde, sorun bizde. Sorun karşı tarafta değil, içimizde.

Şiirde önemli olan dize değil, şairin dize gelmemesidir. Ben süslemeci kolay bir şiir oluşturmam ve bunun peşinde değilim. Benim için önemli olan şiirde buluştur. Şiirin zekayla yazıldığına inananlardanım. Önemli olan dize sayısı değil, derinliktir, az sözcükle çok şey anlatabilmek. Şiirin içinde barındırdığı değil, içinde barındırdığı sözcüklerden oluştuğuna inananlardanım. Şiir benim günlüküm değil, bunalım defterim hiç değil. Bu yüzden birkaç yüzyıl sonrasına benden birkaç şiir kalacağını biliyorum. Bu bir iddia değil, bir marifet hiç değil. Bütün bu sözleri şiirin geli-

şini, coğrafyasını, aktığı yatağı bildiğim için söylüyorum. Yeter ki kalsın, anonim olsun, varsın altında imzam olmasın.

Geçen yıl iki insan çok konuşuldu. Bunlardan biri Osman Hamdi Bey, bizde müzeyi ilk kuran kişidir. Ama gel gör ki geçen yıl üzerinde çok konuşulmasının nedeni, bir tablosunun çok yüksek bir fiyata satılmasıydı. Düşünceleri ve yaptıklarıyla değil, fiyatıyla konuşuldu. Geçen yıl medyada ismi en çok anılan bir diğer isim Yakup Kadri Karaosmanoğlu... Neden? Çünkü onun adının verildiği tren devrildi. Bir ülke düşünün ki aydınları bir tablosu bir bankanın kasa-sından çıkıp satıldığında ya da isminin verildiği tren devrildiğinde anılıyor. Böyle bir toplumun geleceği de belli değil.

Edebi ortam, siyasi ortamdan birinci dereceden sorumludur. Sevindirici bir şey oldu. Geçen aylarda bir grup aydın, Ankara'da Başbakan ile görüştü. Ama acı olan tarafı, bunlara laf atan, çamur atan köşe yazarlarımızdır. Öncelikli olan bu toplu imzaların altında olmaktan ziyade, ürettiklerinizle, hayata katılmamızla ortak tavır belirlemenizdir. Ürettikleriniz, eserleriniz, aydınlanma için yaptıklarınızla, sonra ortak bildiriler, ortak çalışmalarla bir arada olmalıyız. Ama eserlerde bu var mı? Bu konuların işlendiği eserler yayınevlerinde kendilerine yer bulabiliyorlar mı? Çok yönlü bakmak lazım. Kendi çağından, kendi döneminden her sanatçı sorumludur. Bu kadar ayıp, cinayet, acı, gözyaşı bana yeter. Yazıyoruz, çiziyoruz, karşısız ama bunların yetmemesi karşısında yapabileceğimiz tek şey vardır, özleştirir yapıp, kendimizi sorumlu tutmak. Bunu yaptıkça zaten üretecektir.

Mersin'de bayrak yakma olayı oldu, bunu yapan çocuklarımızdı. Bütün millet ortaya döküldü. Bir de bayrak yakma olayına karışan çocuklarımızla yaşıt bir çocuğumuz, televizyona çıktı diye annesini vurdu. Bizden çıt çıkmadı, kimse meydana dökülmedi. Binlerce tinerci, kapkaççı olmuş. Suça eğilimli olanlar yine çocuklarımız. Bir ikisi bayrak yaktı diye koca koca gövdeli adamlar ortalığa doluştu. O güzelim çocuklarımız bizim bayrağımızdır, bunları anlamak gerekiyor. Bir çocuk annesini öldürüyor... Senin bayrağın annen, baban, insan... O bayrağın üzerindeki beş kollu yıldız nedir biliyor musunuz? İnsan demektir. Kimse bunu bilmiyor. Bayrağımız nasıl oluştu diye sorun. Okulda ne öğretilir; aşağıdaki kana yukarıda ay ve yıldız yansıdı, bayrağı bulduk. Yoldan geçerken tesadüfen bulmuşuz bayrağı. Allah'tan oradan geçiyormuşuz, iki sokak arkadaş geçsek bayrağı göremeyecekmişiz. Atatürk'ün söylediği, "Hayatta tek doğru yol bilimdir" sözüne ne oldu? Peki bu bilimsel midir? Bayrağı bulduğumuz yol bilimin yolu mudur?

Vexillology denen bayrak bilminde yıldız insanı temsil ediyor. Bizim tarihimizde üç hilali teke indiren 3. Selim'dir.

ESMER

Her rengin özü rengarenktir

Sevda'nın teni

Her dem bembeyaz

Veya kapkara olamaz ki

Esmer beni Romankaram.

Felek koynumdan araklamış

İhanete direnen ak esmerliğimi

Kaderin Afrikasına.

Gel gör ki vahalarda

Doğa hiç solmayan bahar

Leylak salkımına makas atmış

Aşk taneleri

Ve gamzelere serpilmiş

Bir esmer gülüş.

Çöl güzelinin zülüfleri

Siyah değil, sarı

Perçemdeki inciler nardane

Ela gözler çarpar

Seni beni

Palmyelerin yaprak yeşiline.

Bütün renklerin renginde saklı

Kan kırmızı serüvenimiz

Damarı mayınlanmış

Esmer petrolde payı yoktur

Ne Raman'ın ne de Batman'ın.

Petrol savaşı histeride

Mavilikler bekaretini yitirmiş

Yakamoz gecesi deniz sularında.

Zıpkin artığıyam kıl payı

Esmere benzer bir limanda.

Aslında esmerin aslı

Özgürlüğe dair dağ gülümüz

Bir esmerdi ilk aşkım(ız)

Sakın ola çırpmayın gülümüz

Her renk, rengarenk kabulümüz.

Teşne Veda

Kumrular kumrular kumrular...

Çatının eski hâli sizde saklı yeni hâli vurgun
Yemiş ince sudan uzak desem anlaşılmaz
Öyle batkın dostlara kenar olduydum
Bağırdım sesimden ayrılan kadar, ayaz içinde
Bağırdım dört duvar, avlu ve keder
Sonra kendi yüzüme çarptım eder mi beş
Etti işte ! kumrular kumrular kumrular...

Sabahın seli ağzınızda gök çatıldıkça acıyan
Bir şeyler var benim üstümde şu ara
Nereye kadar açık, yakın bildiklerimiz
Bütün dükkânlar kapalı şuara açık
Hiçbir şey bulamazlarsa
Kâğıt var kıskırtılmak için ve daha neler
Toplasam eder mi bir sokak, bir dost
Hiçbir şeydir artık kendinden başka
Bir şey olmayarak

Beni onca zaman suya bakmakla durultan hayat
Gördüklerimi görmeye dayanamayanım
Yıllardır işgal altında bu ses, bu kelim, bu saat
Kimin kuşlarıdır sabahla omzumdan kanatlanan
Ve vurulup düşen komşu balkonlara
Bir damla gözyaşı kalmamış sokakta, bir damla
Merhamet, kasabın kolunda nefret, kemanın sesinde
Şiddet, bir damla insan olmaya adanmış kan
Yok diyorsam inan
Gördüklerimi görmeye dayanamayan
Ben suyu kan ter içinde tanıdım el aldı benden
Yüz verdim ona, soyundum aklıma girdim
Ben sizi uzun zaman bir ağacı dinler gibi dinledim
Sabah açılan bir şeydir dedim, değilmiş meğer
Kızıltepe'de bir sabah avuçlarımı çevirdim yere
Tanrı çok derinlerdeydi, çünkü akşam ağzında
Bir köpekle geliyordu, dostum dediğim bir şey
Yoktu henüz...
Orda mıyım hâlâ, ordayım
Dersin dışındayım...derisinin dışında olanlara yakın
İşte gelinler buradan giriyor dünyamıza
Biz onlara gelen diyelim hep bir ağız olup
Bu bir bizi birbirimize yakın tutuyor...bir
Bu bir bizi buraya getirdi iki...
Bu bir bizi.
Bu bir
Bu.
Bir. Allahın dışında her işe yarıyor

şerefbirsel

Ehmedê Xanî'nin Eshab-ı Kehf Attını Nasıl Yorumlamalı?

EHMEDÊ XANÎ'nin Mem û Zin isimli destanında birkaç beyit var. Bu beyitler şöyle:
O kötü işliyi de benzer köpeklerle
Ve artçı Allah'ın sahabelerine
Bu değerli eseri Kürtçe'den Türkçe'ye çevirne Mehmet Emin Bozarslan, bu beyitle ilgili olarak düştüğü bir dipnotla şu açıklamayı getirmektedir: "Ölümsüz Xanî, burada kendi kendini Eshab-ı Kehf'in kıtmır adındaki köpeğine benzetmiş ve böylece Eshab-Kehf olayına işaret etmiştir. (Deng Yayınları 1996 baskısı s. 120)

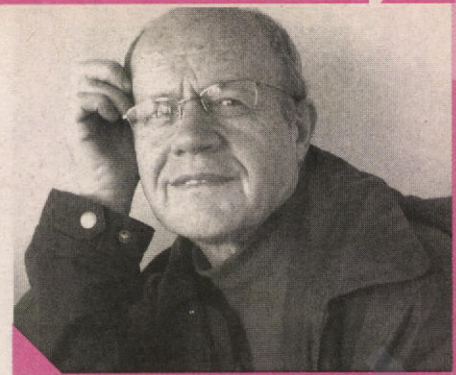
Ehmedê Xanî'nin diğer bir beyiti de şudur:
Biz o yüce yere gittiğimizde
O da köpeğimiz olacak eşliğimizde

Değerli araştırmacı yazar Mehmet Emin Bozarslan bu beyitle ilgili olarak da bir dipnotu düştür. Bu dipnotuyla getirilen açıklama şöyledir: "Bu dize 'mağara arkadaşları' anlamına gelen Eshab-ı Kehf'ten ve onların köpeğinden sözeden bir Kur'an ayetine işaret etmektedir ki orada 'onların köpeği de aşağıdaki eşikte ayaklarını uzatmıştı' denilmiştir. (age s.320)

Eshab-ı Kehf Hristiyan mitolojisiyle ilgili bir olay. İlk Hristiyanlardan yedi kişi Roma'nın baskısı ve zulmü karşısında gizlenmek gereğini duyuyorlar. Bir mağaraya kapanıyorlar. Anadolu'daki Kapadokya veya Efes taraflarındaki bir mağaraya... Yanlarında bir de köpekleri var. Köpeklerinin ismi Kıtmır. Mağara kapısının önünde uzanmış içeridekileri dışarıdan gelen tehditlere karşı korumayı çalışıyor. Bu yedi Hristiyan yedi Hristiyan mağarada 300 veya 309 yıl uyuya kalmışlar. Dışarıdaysa Hristiyanların Roma'ya karşı mücadeleleri sürmüştü. Kur'an'ın bir suretinde Eshab-ı Kehf'ten söz ediliyor. Uyandıkları zaman artık Romalı askerlerin Hristiyanlara baskı ve zulüm yapmadıklarını anlıyorlar. Zira Hristiyanlık, artık Roma'nın resmi dini olmuştur. Ehmedê Xanî Mem û Zin'de bu olaya atıf yapıyor.

Ehmedê Xanî 1651 doğumludur. Kasr-ı Şirin antlaşmasından 12 yıl sonra gerçekleşen bir doğum. Kürdistan'ın Osmanlı İmparatorluğu ve İran İmparatorluğu arasında ikiye bölünmesi Ehmedê Xanî'yi çok etkileyen, çok kaygılandıran bir olay oluyor. Çocukluğunda ve gençliğinde bu olgunun olumsuz sonuçlarını her zaman yaşıyor, hissediyor. Kürt beylerinin dağınıklığı, meşru bir otorite altında birleşmiyor olması Ehmedê Xanî'ye kaygı veren bir durum oluyor. Ehmedê Xanî bu duruma Kürt beylerine sitem ediyor. Bu duygularını, düşüncelerini Mem û Zin'de dile getiriyor.

Ehmedê Xanî Mem û Zin'i 1695'te tamamlıyor. 17. yy.'da Kürt milli duygularının yoğun bir şekilde dile getirilmesi Ehmedê Xanî'ye has bir özelliktir. İnsan şöyle düşünüyor; 17. yy.'da Kürt milli duyguları yoğun bir şekilde dile getirilmiş. 18. ve 19. yüzyıllarda bu milli duygular çerçevesinde, bu milli duygular çerçevesinde, bir milli hareket gelişmeliydi. Kürtlerde böyle bir durum yaşanmıyor. Yaşamaması bir tarafa, Kürtler varolan milli haklarına da teker teker kaybediyorlar. 19. yy.'da xaci Qadir Qayî gibi şairlerin olduğu bilinsede, Ehmedê Xanî öncesi ve sonrası olmayan bir düşünür, bir bilge ola-

[ismailbeşikçi]

**EHMEDÊ XANÎ'NİN
KÜRTLERİN GELECEĞİNE
İLİŞKİN BAZI SEZGİLERİNİN
OLDUĞU BELLİ OLMAKTADIR.
300 YILLA İLGİLİ OLARAK
İKİ TÜRLÜ YORUM
YAPILABİLİR. BİRİNCİSİ;
KÜRTLER EHMEDÊ XANÎ'DEN
SONRA 300 YIL UYUMUŞLAR
AMA GÜNÜMÜZDE
UYANMIŞLARDIR...**

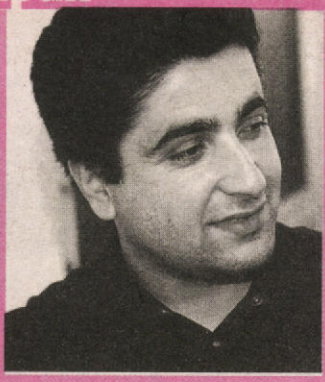
rak görülüyor. Ehmedê Xanî'nin bu özelliği üzerinde de ayrıca durmak gerekiyor. Kürtler 300 yıl boyunca kendi milli kimlikleri konusunda ciddi bir tutum, bir çaba sergilemiyorlar, uyuyup kalmışlar gibi, ölü gibi bir görüntüleri var.

Ehmedê Xanî'de Eshabi Kehf'e yapılan dolaylı atıf ile zihinlere çarpan 300 yılı veya 309 yılı nasıl değerlendirmek gerekir?

Ehmedê Xanî'nin, Kürtlerin geleceğine ilişkin bazı sezgilerinin olduğu belli olmaktadır. 300 yıla ilgili olarak iki türlü yorum yapılabilir. Birincisi; Kürtler Ehmedê Xanî'den sonra 300 yıl uyumuşlar ama günümüzde uyanmışlar... 2000'li yıllarda ayakta. Milli kimliklerini kazanmaları için mücadele yürütüyorlar... ikinci yorum şu olabilir; Kürtler Ehmedê Xanî'den sonra 300 yıl uyumuşlar, günümüzde de uyumaya devam ediyorlar. Milli kimlikleri konusunda ciddi mücadele yürütmüyorlar. Ehmedê Xanî onlara neden hâlâ uyuduklarını soruyor... Silkinip silkinip kendilerine gelmelerini işaret ediyor.

Kanımca birinci yorum daha gerçekçidir. Kişi olarak, Kürtlerin ayakta oldukları, millikimliği kazandıkları kanısındayım. Güney Kürdistan'da gelişen olaylar bunun somut kanıtıdır. Kürtler arasındaki dağınıklığın aşılması birleşme, bütünleşme sürecinin yaşanması demokratik düşüncenin yaşam bulması, birliğin sağlanması, toplumsal hastalıkların tedavisinde ihmal edilemez bir gündem musa peygamber, elohalarla dağılmış, bölünmüş halkını Yehova anlayışıyla nasıl birleştirebilmişse, Firavunların zulmünden koruyabilmişse, Kürtler de birlik olmanın yollarını bulmak, yaşama geçirme için çaba sarfetmek gereğinin bilincine ulaşmışlardır. Bu bilinç doğrultusunda çaba sarfetmektedirler. H. Mem'in dediği gibi "ekilen tohumlar filizlenmiştir. Çöl olan Kürt düşünce tarlası artık ormanlaşmaktadır..." (h. Mem, Xanî'den Platon'a İki Demet Çiçek, Enstituye Kurdi Yay. İstanbul 1998, s. 52)

Öte yandan H. Mem yukarıda sözü edilen çalışmasında "Eshab-ı Kehf'in sırrı neyse Kürt halkının dirilişi de öyledir" diyor. (age., s.15)

ferzendekaya
fkaya@esmerdergisi.com

Modern Çağın Dengbêji

Dirêj de Türkçe'siyle Uzun haline getiriyor ve 'sizin soyadınız Uzun olsun' deniliyor."

TARİHİN SİLİNMESİ

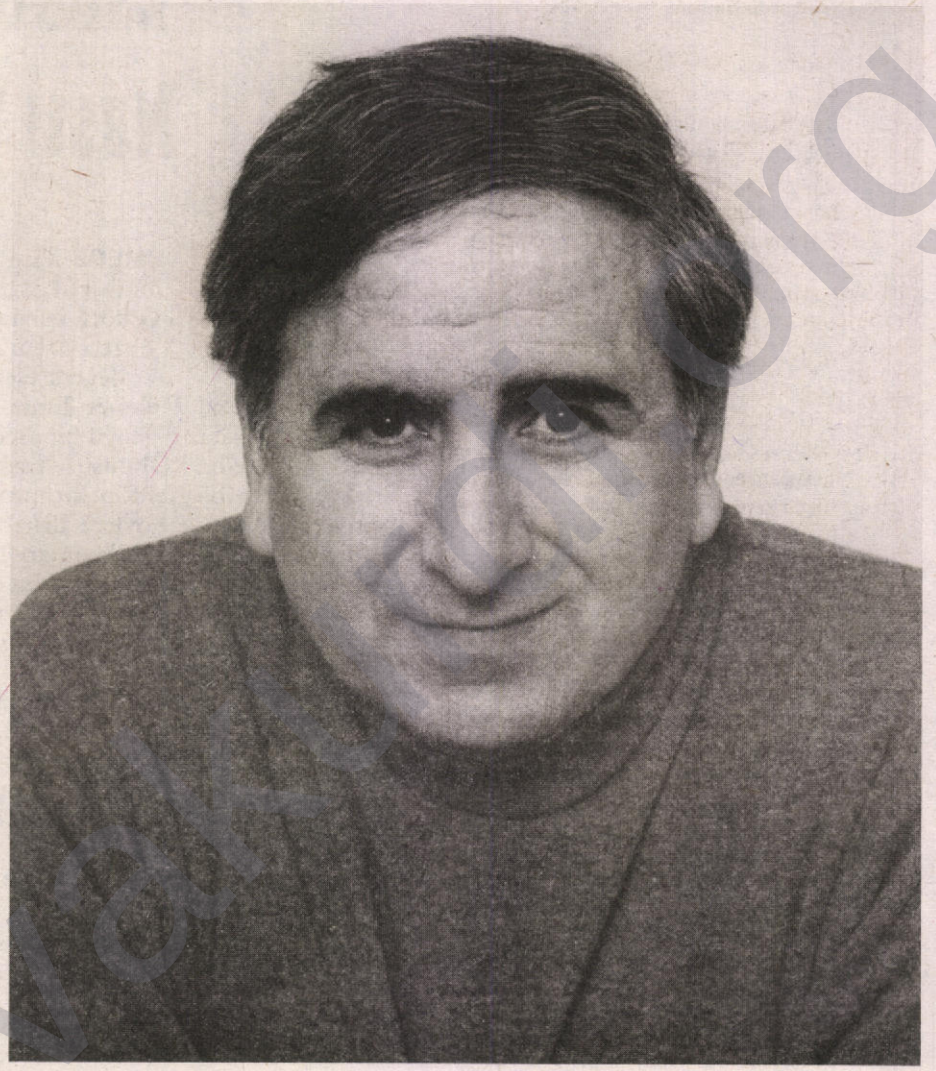
İsminin ve soyadının değişmesi kağıt üzerinde kolay oluyor. Bu isimler değişirken, Birodirêjlerin uzun tarihlerinin ne olduğunu, bu değişikliklerle geleneklerinin ve kültürlerinin de silinip yok olacağını kimse söylemiyor. Nitekim Birodirêjlerden olan Mehmed, Birodirêj olarak değil, hiçbir aile geçmişi olmayan Mehmed Uzun adıyla, Siverek'te yoksul bir Kürt ailesinin çocuğu olarak dünyaya geliyor. Uzun, yıllar sonra buna bakın nasıl isyan ediyor:

"Benim kaderim işte bu; Dirêj olarak değil, Uzun olarak doğmuş talihsiz bir çocuk. Mehmet ve Uzun, benim isimlerim değil, tüm ağırlığıyla omzuma bindirilmiş boyunduruklar, benim hapisane gardiyanlarım, beni kontrol altında tutan bekçiler; doğduğum cehennemde beni gözetleyen zebaniler. Annem, Zaza, babamsa Kurmanc. Anne tarafından dedem, Fırat kıyılarındaki önemli yörelerinden olan Katine'den, ninem de aynı yörelerden, Ağaçhan'dan. Baba tarafımın kökleri Siverek, Viranşehir, Karacadağ, Kızıltepe, Mardin, Nusaybin ve aşağıdan Suriye'nin Halep şehrine, yukardan Irak'ın Şengal Dağları'nın içlerine doğru uzanıyor. 1909, tüm Milîler için sonu gelme bir yıkımın başlangıcı oluyor, aşiret konfederasyonunun çekirdeğini oluşturan aileler, Osmanlı paşalarının gazabından kurtulmak için Viranşehir'i terk ediyor. İbrahim Paşa Milî'nin ailesi Suriye topraklarına göç ediyor, yakın akraba aşiretler ve sülaleler de ağır mağlubiyet ve yıkımın verdiği derin sessizlik içinde çevreye dağılıyorlar. Birodirêjler'in de Viranşehir'e çok yakın Siverek'e tamamıyla kök salmaları o sıralar oluyor."

KÖYÜM, DOĞDUĞUM EV

Mehmed Uzun'un doğduğu tarihte olan olmuş, insana, hayvana, doğaya; yani bir bütün olarak o coğrafyadaki her şeye ait bütün isimler değişmişti. Bu değişimin sadece yasaların nezdinde olması, değişimi dayatanların hedeflerine ulaşmalarını önlemeye bile biraz geciktiriyordu. Nitekim resmi kayıtlara Ramazan Uzun olarak geçen, Mehmed Uzun'un babası Remoyê Birodirêj, halen topraklarında, sülalesinin kadim gelenekleriyle yaşıyor, sülaleye ismini veren Biro'ya ait evde oturuyordu. İşte o evin ve o geleneklerin hayatında büyük yeri olacaktı Uzun'un da:

"O ağır felaketlerden sonra mekanını terkederek Biro, gelip o geniş eve yerleşmişti. Şimdi de sülalenin en büyüğü olarak Hemê, yegane çocuğu olan babam Remo, annem Asê ve küçük bir çocuk olarak onun ismiyle büyüyen benimle ve küçük kardeşimle birlikte o evde yaşıyorduk. Baba ve dededen Apê Hemê'ye ve kardeşlerine sınırsız mal, mülk, toprak, arsa kalmıştı ama Apê Hemê tüm hayatı boyunca hep hayvançılık yapmıştı. Bu saflığından dolayı sandıkta duran bütün tapuları, okuma yazması olan ve şehrin egemenleriyle ilişkileri düzgün, dış dünyaya daha yakın, daha kurnaz bir başka amcaya kaptırmış,

Benim kaderim işte bu; Dirêj olarak değil, Uzun olarak doğmuş talihsiz bir çocuk. Mehmet ve Uzun benim isimlerim değil; tüm ağırlığıyla omzuma bindirilmiş boyunduruklar, benim hapisane gardiyanlarım, doğduğum cehennemde beni gözetleyen zebaniler...

sadece kendisinin (bizim) değil, sülalenin öteki fertlerinin de yoksullaşmasına neden olmuştu."

KAÇAKÇI BABA VE HAPİSHANE

İşte bu evde, bu geleneklerle büyüdü Uzun. Babası kaçakçılıkla geçimini sürdürüyordu. Doğup büyüdüğü coğrafyada hayat o denli tekdüzeleşmişti ki kaçakçılar için öldürülmek ya da hapse atılmak kader olmuştu. Babası da bu kaderi paylaştı ve cezaevine düştü. Uzun yıllar sonra, "Beni ben yapan olaylardan en önemlisidir babamı cezaevinde ziyaret etmem" diyecekti. "Babam, bir gece yarısı koyun sürülerini sınırdan geçirirken yakalanmış ve Hilvan'daki hapisaneye tıklmıştı. Bu yeni felaket tüm aile için, ama özellikle artık yaşlanmış ve geçim kaygısıyla ezilmiş, bir zamanların varlıklı, muteber adamı, dedem için büyük bir darbe olmuştu."

OKUL VE İLK DAYAK

Türkçe bilmediği için dayak yemek, her Kürt çocuğuna büyüyene, hatta "adam"

olana kadar gayet normal gelir. Ama bir gün maziyle başbaşa kaldığında, "Yememeliydim ben o dayak dersin; belki de o dayakla beraber, hayatımın ondan sonrasını şekillendiren hiçbir şeyi kabul etmemeliydim, çünkü en az o dayak kadar gereksiz ve bana ait olmayan bir hayat yaşamışım." Mehmed Uzun da her Kürt gibi ilkokula başlarken dayak yer:

"Okulların açıldığı gün, erkenden mahallenin ilkokulu Şair İbrahim Rafet İlkokulu'nun kapısına geldim. Okula attığım ilk adım, cennetimden uzaklaşıp cehenneme attığım ilk adım oldu. O ilk gün, sonraki tüm hayatımın nasıl olacağını da belirleyen gün oldu; o gün bir tokat yedim ve o tokadın ne anlama geldiğini bir daha asla unutmadım. Üçer kişilik sıralar halinde dizilmiş bir marşı dinlerken, niye, nasıl ve nereden geldiğini anlamadan, yüzümde patlayan bir toka ruhuma şimşekler çaktı; evet, suratımda değil, ruhumda. Niye tokat yediğimi sonradan öğrendim. İstanbullu

öğretmenin tokadına neden olacak iki büyük suç işlemiştim: İstiklal Marşı'na saygı göstermemiştim; marşı ne söylemiş ne dinlemiş ne de hazırola durmuştum. Üstelik konuşmuştum, hem de okulda konuşulmasına asla müsaade edilmeyen yasak bir dille, Kürtçe'yle."

SOKAKLAR VE ÖZGÜRLÜK

Babası ve dedesi, okulda yazıyla buluşacağını, yazının da ona yeni bir dünya açacağını söylemişti çoğu kez. Uzun, bu ümitle gitmiş, büyük hayal kırılganlıklarıyla dönmüştü. "Yazı dünyasının bana sunduğu yeni ortamlar dengemi yitirdim, ayağımın altındaki toprak kaydı, kim olduğum, nereye ait olduğum, kime karşı ne yapmam gerektiğini unuttum ve dedem de dahil herkese küstüm" diyen Mehmed Uzun, sokaklara vurur kendini. Oyuna, yeni arkadaşlıklara ve yeni keşiflere:

"Şehrin uzak semtlerini ve sokaklarını böyle keşfettim, futbol oynamaya böyle başladım, beni dünyadan uzaklaştıran, bana bir iç dünya sunan çizgi romanlarla, Tommiks, Teksas, Kinova, Zagor gibi kahramanlarla böyle tanıştım, öteki çocuklarla birlikte şehrin o kırılgan, yıkık kalesine çıkarak, orada kızgın eşek arılarının yuvalarını bulup onları öldürmeyi böyle öğrendim. Bu değişikliklerin bir parçası olarak cehenneme yolculuğum devam etti; ilkin dedem Hemê'yi, ardından da ninem Fatê'yi kaybettim."

YAZ VE DİYARBAKIR

"Bu kabustan beni mazlumun kadim şehri Diyarbakır kurtardı. İki dayım Diyarbakır'da yaşıyordu ve ben okulların tatile girmesiyle birlikte onların yanına gidiyordum. Kürtlerin yanında, Ermenilerin, Asuri-Süryanilerin, Keldanilerin, Arapların, Türkmenlerin birlikte yaşadığı o semtte, camilerin ezan ve kiliselerin çan sesleri birbirine karışıyor, çeşitli dillerin sesleri ve sözcükleri duyuluyor, farklı bayramlar kutlanıyordu.

O yaz aylarından birinde, Dilan Sineması'nın merdivenlerinde satış için basamaklara serilmiş küçük kitaplar gördüm. Bunlar hayatımı yeni bir mecraya sokan çizgi romanlardı. O anda sinemayı unuttum ve sinema bileti için biriktirdiğim paranın tümünü o romanlara verdim. Beni yaşadığım kabustan uzaklaştıracak mekanı bulmuştum; tamamıyla palavra bir dünya..."

İLK SÜRGÜN İLKOKULDA

Mehmed Uzun, modern Kürt romanını, sürgünde, doğup büyüdüğü topraklardan çok uzaklarda bir yerde yarattı. Sürgünü en iyi bilenlerdendi. Çünkü ilk sürgününü daha çocukken yaşamıştı. Çizgi romanlarla bir dış dünyasına dalmıştı. Ama:

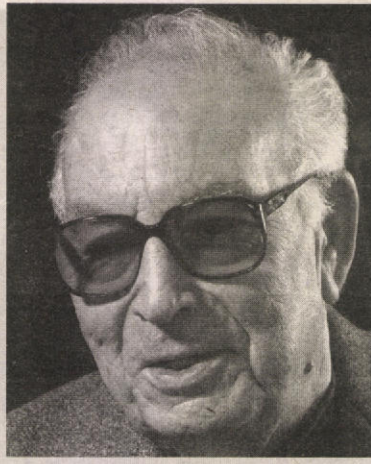
"Ama o düşler dünyasının azıcık ötesinde beni durmadan öğüten gerçek dünya vardı. İlkokul beşinci sınıfta, her fırsatta çizgi roman okuduğum ve öteki çocuklara da okuttuğum için Şair İbrahim Rafet İlkokulu'ndan kovuldum ve mahallemizden biraz daha uzaktaki Atatürk İlkokulu'na sürgün edildim. Kovulmaya ve sürgüne ilişkin hikayemin ilk adımı, daha o zaman, yine o yazı dünyası nedeniyle atıldı. Yazı dünyası benim lanetimdi, kovulmanın ve sürgünün kaderim olacağı daha o zamandan belliydi.

SİNEMA VE KUZENİM FETO

Çizgi romanlarla birlikte bana güç veren, beni yaşadığım gerçeklerden uzaklaştıran bir diğer şey de sinemaydı. O küçük şehrin birkaç sinemasından biri amcamların iki katlı evine bitişikti. Her gece onlara gidiyor, kuzenim Feto ile evin toprak damına çıkıyor, yazlık sinemada gösterilen filmleri izliyorduk. Feto, aptalca bir kavgadan sonra, kendi yaşıtı bir kuzeni tarafından bıçaklanarak öldürüldü. Feto'nun öldürülmesi tüm aile ve aşiret için bir facia, benim içinse beni asla terk etmeyecek benzersiz bir acının başlangıcı oldu."

GENÇLİĞİM VE KİTAPLAR

"Ortaokula gitmeye başlamıştım. Okulun kütüphanesi tam bir rezaletti, fareler cirrit atıyordu. Nasıl olsa kimse gelmez diye kullanılmayan nemli odayı kütüphane haline getirmişlerdi. Hiç beklemediğim üç tesadüf, tam da o kitaplarla fazlasıyla meşgul olduğum dönemde aydınlığın ilk işaretlerini bana ulaştırdı. Tesadüflerden ilki, Nuri Dersim'in anti-resmi tarih diyebileceğimiz gizli Kürdistan Tarihinde Dersim isimli kitabıydı. O dönemde Irak Kürdistanı'nda yayılan silahlı mücadele, Türkiye'de yükselen sol ve Türkiye İşçi Partisi'nin yarattığı dalga herkesi harekete geçirmişti. Kürt ve Türk aydınlarıyla, üniversite öğrencilerinin kurduğu Kültür Sevenler Derneği bu sırada faaliyete geçti. Sürekli derneğe gidiyordum."

MEHMED UZUN

Mehmed Uzun bir dilin ilk ustasıdır. Gelecek büyük Kürt romanının, roman dilinin temel taşı koydu. Bu onur onundur. Bu çağda usta bir romana, yeni bir roman diline imza atmak kolay iş değildir.

yaşarkemal

MEHMED Uzun'un roman macerası uzun, yoğun bir maceradır. Mehmed de bütün usta romancıların geçtiği kapıdan geçiyor.

Mehmed, Güneydoğu Anadolu'nun bir kasabasında doğmuş, orada büyümüştür. Doğduğu bölgede hemen herkes Kürtçe konuşur. Kürt yazılı edebiyatının, halk edebiyatının yoğunlaştığı bir bölgedir burası. Melle Cizrevi gibi büyük şairler yetişmiştir. Dahası da büyük Kürt destanları, masalları, ağıtları, türküler orada söylenir. Kürt dili çok zengin bir dildir. Hem yazılı edebiyat hem de sözlü edebiyat orada yoğunlaşmıştır. Güneydoğu'nun dışında İran'dan Irak'a, Irak'tan Suriye'ye daha çok Kürt sözlü edebiyatı, Kürt yazılı edebiyatı dili çok zenginleştirmiştir. Kürt halkı Asurlular, Akadlar, Babiller zamanından, dahası da Sümer'den bu yana bu topraklarda oturur. Kürtlerin oturduğu topraklar taa Kafkaslara kadar uzanır. Kürtlerin büyük bir kısmı sarışın ve renkli gözlüdür. Bu, belki de Kafkas kökenli olduklarından dolayıdır.

Mehmed, bu en eski kültür toprağında doğmuş, anadili bu çok zengin Kürt dili olmuştur. Bir de Mehmed Türk okullarında okumuş, Türkçe'yi de anadili kadar iyi öğrenmiştir. Türk halk dili de çok zengindir. Türk halk dili çağlar boyunca büyük sözlü edebiyat yaratmış, Türk halkının da büyük şairleri olmuştur. Dede Korkut, Köroğlu gibi destanları, Yunus Emre, Karacaoğlu, Pir Sultan Abdal, Da-

daloğlu gibi büyük halk şairleri olmuştur. Mehmed Uzun talihi doğmuş bir yazardır. Bu iki halkın da halk dilini, sözlü ya da yazılı edebiyatlarını öğrenmiş, iki dili de kendine kaynak yapmıştır. Mehmed Uzun'un talihinin yaver gitmesi bunlarla da kalmamış, Uzun batıya da açılmış, başta İsveç olmak üzere dünya kültürlerini özümseme olanağını bulmuştur.

Mehmed'den önce, Cumhuriyet kurulduğundan bu yana Kürt dili yasaklanmış, Kürt diliyle yazılı bir edebiyat yaratılmamıştır. Birçok Kürt kökenli şair ve romancı Türkçe romanlar yazmış, Türk dilinin yaratıcıları olmuş, birçokları Kürtlüklerini bile yadsımıştır. Kürtler büyük şairler de yetiştirmişler, onların da Kürt asıllı olduklarını kimsecikler bilmemiştir.

İşte Mehmed Uzun bundan dolayı ilk Kürt romancısı olmuştur. Türkiye dışında da sanıyorum ki birkaç Kürtçe roman, şiir yazılmıştır. Ama bu romanlar ilkel kalmıştır. Şairlerden Cegerxwin, -ki o da Anadolu asıllıdır- büyük bir şiir ve şiir dili yaratmıştır.

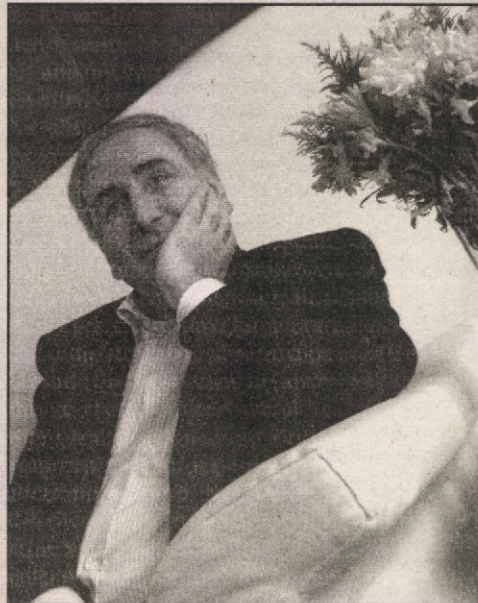
Gene biliyorum ki Puşkin, Rus halkının dilinden büyük bir şiir dili yaratmış, yenilikçi Rus şiirinin babası olmuştur. Arkadaşı Gogol da aynı yoldan giderek Rus halkının destan dilinden yeni bir roman biçimi, içeriği ve dili yaratmış, o da Rus romanının babası olmuştur.

Nazım Hikmet de Türk halkının zengin dilinden yeni bir şiir dili yaratmış, Türkçe'nin en büyük şairlerinden biri olmuştur. Cegerxwin, büyük Kürt şairleri Ehmedê Xanî, Feqiyê Teyran, büyük destancı, Kürtlerin Homeros'u Evdalê Zeynikê'nin soyundan gelmiştir.

Mehmed Uzun'un romanını okuduğumda çok şaşırdım. Bir dilin ilk romanı böylesine ustalikle, böylesine zengin bir dille, üstelik de gelişmiş bir roman dili yaratılarak nasıl yazılmış diye. Mehmed'in yeteneğinin, geniş kültürünün elbette bunda payı büyüktür.

Mehmed, önce Kürt dilini ve edebiyatını iyi biliyor, Türk dilini ve edebiyatını da biliyor. Sonra dünyaya açılıyor, dünya kültürünü ve edebiyatını da özümüyor. Mehmed Kürt dili için bir talih oluyor böylece. Mehmed Uzun bir dilin ilk ustasıdır. Gelecek büyük Kürt romanının, roman dilinin ilk temel taşı koydu. Bu onur onundur. Bu çağda usta bir romana, yeni bir roman diline imza atmak kolay iş değildir. Bu güç işin altından Mehmed Uzun alınının aklıyla kalkmıştır.

Bu görkemli başlangıçtan sonra, Mezopotamya'nın yaşayan en eski zengin dilinden bir edebiyat, büyük romanlar çıkacaktır.

TENEKE VE YAŞAR KEMAL

"Bir diğer tesadüf de o kış Yaşar Kemal'in Teneke romanıyla tanışmamdır. Çok sonraları Teneke'yi "Memedi-me" diye bana imzalayan, farklı ülkelerden ve dillerden yazar dostlarım içinde en yakın dostum olan, beni hep destekleyen, Kürtçe yazmam için beni hep teşvik eden, öteki tüm yazarlardan çok farklı, ağır engellerle boğuştuğumu bilerek hep bana yardımcı olan, Siya Evine'nin Almanca baskısı için ortak yayınevimizin şefi LL'nin ricasıyla bir ön-söz yazan, şimdiye kadar hiçbir ricamı kırmayan, hastalandığımda beni doktorlara götürten, Türkiye'de eserlerimden dolayı aleyhime açılmış davalarda hep yanımda olan, sabahın köründe koşarak o soğuk ve kasvetli mahkeme salonlarına gelen Yaşar Kemal'in Teneke romanı, benim Türkçe'yle de barışmamın ilk adımı oldu."

12 MART, DUVAR YAZILARI

Kitapların arasına daldığı, küflü kütüphanelerin tek konuğu olduğu günlerde askeri darbe oldu. 1971 müdahalesi, o küflü ve kimsenin uğramadığı kütüphaneleri bile kapattırdı. Bütün bir ülke isyandaydı. Artık etrafındaki herşeyi sorgulamaya başlayan Uzun ve arkadaşları da bir cylem koymuştu:

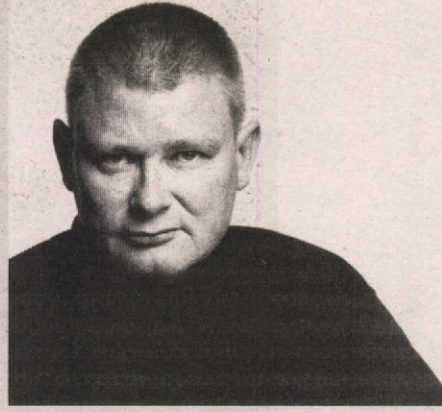
"Birkaç arkadaşımınla birlikte, ne anlama geldiğini tam bilmediğimiz ama ortak tepkimizin ve huzursuzluğumuzun çocuğu, naif bir dışavurumu olarak, bir gece yarısı, şehrin cadde ve sokaklarının duvarlarına, çoğu anlamsız protesto sloganları yazdık ve sabaha doğru evlerimize gidererek, kahramanca bir iş yapmanın huzuruyla uyuduk. Bir gece yarısı, polis ekipleri evleri basarak, beni ve o yazıları yazan arkadaşların hepsini evlerinden alıp götürdü."

Üç gün süren dayak, sorgulama ve tutuklama kararından sonra, şehrin yirmi sekiz muhalif işçisi, esnafı, öğrencisi ve aydını, silahlı askerlerin gözetiminde, ellerimiz ke-

Okula attığım ilk adım, cennetimden uzaklaşıp cehenneme attığım ilk adım oldu. O gün bir tokat yedim ve o tokadın ne anlama geldiğini bir daha asla unutmadım. Yüzümde patlayan bir tokatla ruhumda şimşekler çaktı

Yıl 1975 - Siverek. Ferit - Ruhsar Uzun'un düğün töreni

[thorvaldsteen]

MEHMET Uzun'u okuduğumda ilk dikkatimi çeken şey yazılarında gerçeklerin ve mitlerin, tarihi anlatıların ve kendi zamanımızın gerçeğinin ayrıntılı bilgilerinin bir araya getirildikleri oluyor. O, destanları zamanımızın modern anlatısıyla birleştiren modern bir ozan. Ama buna ek olarak Mehmed Uzun'un yazılarında Avrupa edebiyatında bu güne dek ender olarak görülen bir özellik var: kalemini bütün bir halkı anlatmak için kullanan bir yazara özgü bir gurur ve inatçılık.

Ben de Avrupa'nın kuzey bölgesinde küçük bir ülkeden geliyorum. 2005 yılının her gününü İsveç'e karşı kazandığı bağımsızlığın yüzüncü yılını kutlamakla geçiren bir ülke. Türkiye, Fransa ve İspanya gibi Norveç de ulus devleti düşüncesinin bir ürünü. Bütün bu ülkelerde azınlıkların ayrıcalıkları vardır. Benim kendi ülkemde yalnızca 2005 yılının 365 gününde kendimizle gurur duymakla yetinmiyoruz. Vatan-daşım Henrik Ibsen 1867 yılında Peer Gynt oyununu yazdığından beri böyleyiz. Bu konuyu başka her şeyden daha fazla önemseyen bir tiyatroya bu. O zamana dek Norveç, İrlanda ile birlikte Avrupa'nın en yoksul ülkesiydi. Tıpkı Fransa ve İspanya'da olduğu gibi Norveç'te de kendi dilleri ve kültürleri yoluyla ulusal devletin onları ortadan kaldırmasına karşı koyan azınlıklar vardı. Ulusal devlet, elinde güçlü bir ordu olmasına karşın, sonunda vazgeçmek zorunda kaldı. Bu üç ülke ile Türkiye arasında önemli bir ayrım var. Türkiye'deki Kürtler öteki üç ülkedeki azınlıklardan çok daha kalabalık. Eğer Samiler nüfusun yüzde yirmi ya da yirmi beşini oluştursaydı Norveç onlara karşı nasıl davranırdı? Baskılar ya da Korsikalılar şimdiki sayılarından on kat daha fazla olsalardı ne olurdu? Biz Norveçliler kendi tarihimizin koşullarını göz önüne almadan başkalarını yargılamakta aceleci davranıyoruz. Samilerin kendi mücadeleleri nedeniyle bugün onların dilleri ve kültürleri Norveç'te kabul edildi. Ünlü artist ve şarkıcı Mari Boine Persson ve şair Nils Aslak Valkeapoo sanatlarını kendi dillerinde icra ediyorlar ve Norveç'te kahraman oldular - kendi geçmişlerini görmezden gelmek yerine tam tersini yaparak.

Sami halkının hiçbir zaman kendi efsaneleri olmadı. Son on yılda Mehmed Uzun'un çalışmaları Kürt halkının buna sahip olduğunu gösterdi.

Uzun'u ilk kez 1995 yılında okudum. Yitik Bir Aşkın Gölgesinde romanı beni etkiledi çünkü iddialı bir romandı. Romanın kahramanı Memduh Selim ölümünden önce yaşamındaki önemli olayları ve yaptığı seçimleri gözden geçirir. Türkiye'den Mısır'a ve Suriye'ye kaçtıktan sonra baş kahramanımız Antalya'ya yerleşir ve

MEHMET UZUN: BİR OZAN

burada sevgilisi Feriha ile karşılaşır. Çift nişanlanır ama düşün asla gerçekleşemez. Bunun nedeni, Memduh'un, kendi halkı kovalanır ve acı çekerken sevdiğine hakkı olan ilgiyi asla veremeyeceğini bilmesidir. Bu ikilemi çözmek için Memduh savaşçılara katılır. Memduh için, halkı özgür ve bağımsız olmadıkça tek başına mutlu olmak olanaksızdır. Memduh'un vasiyeti aşağıdaki üç satırla sonlanır.

"Niçin Kürtlerin

Dünyanın zenginliğinden hiç payları yok?

Niçin acı çekmeye yazgılanmışlar?"

Bu üç satır 1600lü yılların büyük şairi Emedî Hanî'den alınmıştır ve romanın her şeyi bilen anlatıcısına göre "Memduh Salâdin'in yaşamını özetler."

Yaşar Kemal 2000 yılında romanın Norveççesinin başlığının altına "Yeni bir roman, yeni bir dil yaratıldı," yazar. Kürt kökenli yazarlardan pek çoğu Türkçe yazmaya zorlanmıştır - Kemal'in de vurguladığı gibi zengin bir dildir bu. Ama: "[...] Mehmed Uzun Kürtçe yazan ilk Kürt yazar olarak ortaya çıktı," yazıyor Kemal ve devam ediyor: "Bu etkileyici başlangıçtan sonra bu en eski ve hâlâ yaşayan Mezopotomya dilinde büyük bir edebiyat ve her şeyden önce büyük romanlar ortaya çıkacaktır."

Kürt halkı için kendi içlerinden çok sayıda büyük yazar çıkması ne büyük bir rövanş oldu. Bu halk birinci dünya savaşından sonra 1920 yılında Sevr anlaşmasıyla kendilerine otonomi ve özgürlük sözü veren dünya devletleri tarafından yüzüstü bırakılmıştır. Kürt dilinin her türlü edebi anlatım yoluyla yaşama ve gelişme fırsatı bulması yalnızca Anadolu için değil, hepimiz için büyük önem taşımaktadır.

Mehmed Uzun kendisi için ideal anlatım biçimini romanda buldu. Roman bir anlamda bir piçtir, çünkü insan bir roman aracılığıyla aktarmak istediği düşünceleri anlatmak için denemeleri andıran bölümler, şiirsel pasajlar, diyaloglar ve başka her türlü edebi anlatımı ve zamanı istediği gibi kullanır. Hem Narçiçekleri Açarken'de hem de gazete ve dergilerdeki çok sayıdaki yazısında Mehmed Uzun yalnızca Kemal'in sık sık başvurduğu destansı anlatılardan değil aynı zamanda modern romanın ustalarından ve daha araştırmacı yazarlardan da etkilendiğini belirtir.

Aşk Gibi Aydınlık, Ölüm Gibi Karanlık adlı romanında - imparatorluk ordusunda subay olan Baz'a dağ köylülerinin köylerini yakma görevi verilmiştir, Baz ile bu köylerden birinde yaşayan Kevok arasındaki umutsuz aşkı anlatılır - Uzun bir kez daha tarihin getirdiği engeller karşısında bireysel mutluluğun ve aşkın olanaksız olduğunu anlatır.

Tıpkı Harcanmış Aşkın Gölgesinde romanında olduğu gibi, aşk baskıların karşısına koyulur. Mehmed Uzun'un romanlarını okurken bir çok kez içimden onların iyi olmasını istediğimi fark ettim. Romanın kendi evreni içinde böyle bir şey olanaklı olamaz mıydı yani? Niçin Kevok ve Baz sonunda birbirlerine kavuşmasınlar? Yazara romanlarını niçin acılı bir şarkıyla sonlandırdığını sormadım ama sanırım sorsaydım bana okuyucularını kandırmak istemediğini söylerdi. Günün gerçekliği romanın sonunun mutlu bitmesine izin vermiyor. Yoksa Mehmed Uzun da başka türlü sonlanan romanlar yazmaya kesinlikle karşı olmazdı.

(Yazar, Norveç Yazarlar Birliği eski Başkanı)
Türkçe'ye çeviren: Deniz Canefe

lepçeli, vücudumuzun her yerinde dayanılmaz bir acı ve yakın gelecekte başımıza nelerin geleceğini bilmeden Diyarbakır'daki Sıkıyönetim Askeri Tutukevi'ne gönderildik.

Tutukevi benim için yeni keşiflerin mekanı oldu; beni derinden etkileyen o sözcüklerle, orada, o güne kadar tanımadığım bir duyguyu yoğun bir biçimde yaşadım; o dile karşı tam ifade edemediğim siyasi, kültürel, ahlaki bir sorumluluk hissettim. Bir akşam, ranzalarımızın üzerinde uzanmış uyku saatini beklerken, benden birkaç yaş büyük, Ankara'da üniversite okurken tutuklanarak Diyarbakır'a getirilmiş ve ben tutukevine geldiğimde bana sahip çıkmış kuzenim Ferit Uzun, koğuşun lambaları söndürülmeden önce bana birkaç metin gösterdi; daktiloyla yazılmış Kürtçe şiirlerdi bunlar. 1972'nin Nisan ayının başlarında yazı dünyasının Kürtçe sayfasına ilişkin ilk dersimi aldım. Her iki yanıma çökmüş ve bana o sihirli dünyaya ait kapıların anahtarını sunan o iki insan, Ferit ve Anter'di. İlk cezaevi serüvenim, 18 Mayıs 1973'te Mamak Askeri Cezaevi'nden tahliye olmamla son buldu."

RIZGARİ DERGİSİ

Cezaevinden sonra arayışı devam etti. Kendisini Ankara'da, siyasi bir Kürt çevresinin içinde bulmuştu: "Bu yolculuğumun önemli duraklarından biri de öğrendiklerimi, olgunluktan uzak olmalarına rağmen artık uygulamaya sokabileceğim, tehlikeli deneylerle sınavabileceğim Ankara'daki Komal Yayınevi ve Rizgarî dergisi oldu. Doğduğum yöreleri, kısa ziyaretlerin ötesinde tamamen terk etmiş, bir yüksek okulda okuduğum Ankara'da yaşıyordum artık. Diyarbakır'daki tutukeviden tanıdığım arkadaşlarımla siyasal, kültürel çalışmalar içindeydin. Herhangi bir örgütsel temele dayanmayan, daha ziyade geniş bir aydın grubu tarafından siyasal, entelektüel bir katkı, bir mücadele olarak düşünülen o çalışmaların bir ürünü olarak ilkin Orhan Kotan'ın sahibi ve yönetmeni olduğu Komal (Toplum) Yayınevi kuruldu ve ardında da avukat Ruşen Arslan'ın sahibi, benim de yönetmeni olduğum aylık Rizgarî (Kurtuluş) dergisi yayınlanmaya başladı. Hala sakladığım olgunluktan çok uzak ilk Kürtçe metinlerim o dergide yayınlandı.

Rejimin öyle bir girişime müsaade etmesi mümkün değildi ve her zamanki gibi bu dergi de yayınlanır yayınlanmaz hemen toplatıldı. Derginin yönetmeni olduğum için 22 Mart 1976 tarihinde DGM'ye cezarıldım, tutuklandım ve yeniden cezaevine tıkdım. Bu kez de şansım başka bir biçimde yaver gitti ve tam tutuklandığım gün Kayseri Hapishanesi'ne sürgün edilen Yılmaz Güney, pencereye bitişik ranzanın üst bölümündeki yerini, okuma ve yazma rahlesini, kimi kitap ve kalemlerini bana bırakarak gitti. O cezaevinden de 15 Eylül 1976 tarihinde tahliye edildim."

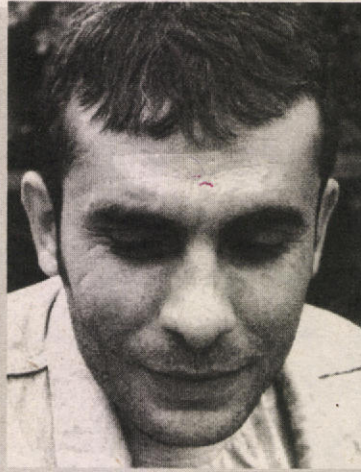
VE YURTDIŞI...

Artık sık sık gözüktüne alınıyordu. Birçok Kürt yazarı, aydını gibi ona da yurtdışının yolu gözüküyordu. Tahliye olduktan sonra avukatlarıyla görüşmüş, devam eden davalarıyla ilgili aldığı bilgiler, onun yurtdışına çıkma kararı almasındaki en büyük neden olmuştu.

"O dönemde eski bir dostum, çok sevdiğim, hayran olduğum Necmettin Büyükkaya imdadıma yetişti. Davalarıma ilişkin hazırladığım savunmayı Ankara'da beni yargılayacak mahkemeye gönderdim ve Ortadoğu ya da Avrupa'da siyasi, diplomatik işlerle meşgul Necmettin'i beklemeye başladım. Birkaç ay süren beklemeden sonra Necmettin'le çocukluğumuzun şehrinde buluştuk. Oradan Diyarbakır'a, Diyarbakır'dan da Nusaybin'e geçtik ve bir gece yarısı, dağların eteklerinde, bir askeri karakolun hemen dibinden, içine birkaç kitap ve defter koyduğum 'çıkınım' sırtımda, bize rehberlik eden silahlı kaçakçıların öncülüğünde, mayın tarlalarını aşarak Suriye'ye ulaştık.

Kürtçe yazma ve modern bir edebiyat yaratma konusunda beni hep destekleyen Necmettin'den ayrıldım. 26 Ağustos'ta, Şam'dan İskandinavya'ya uçtum. Stockholm'deki Arlanda havaalanında, Türkiyeli bir Kürt olduğumu ve iltica etmek istediğimi anlatmaya çalıştığım polisler tarafından tıkdığım odada, çok şeyi geride bıraktığımı ve çok farklı bir ülkeye geldiğimi anladım. Yabancı biri haline geldim. Dilimi, kimliğimi, geçmişimi, çevremi, beni ben yapan özelliklerimi kaybettim. Yabancı sıfatıyla isimsiz, tarihsiz, anlamsız, yardıma muhtaç birisi haline geldim."

Sonrasını biliyorsunuz. Kürtçe'yi bütün dünyada yaşayan bir edebi dil haline getirme çabası ve başarısı... Yani bir Mezopotamya efsanesi gibi kendini küllerinden yaratması.

selimtemo

MEHMET Uzun'un edebiyat serüvenini, Kürtlükle ilgili her şeyin sosyo-politik analizle açıklanması insiyakinin (birazcık da olsa) ötesinde ve kendi bağlamında ele aldığımızda, onun yalnızca her türlü imkândan yoksun bırakılmış bir dille romanı yaratmakla kalmadığını, aynı zamanda roman içi bir yaratıcılığı da aradığını söylemek mümkün olabilecektir. Bu arayışın yerellikten kopmayan bir evrensellik arayışı olduğunu söylemek bile fazla. Zira onun pek çok romanında dilin, gerçekliği yansıtan bir araç olmasından çok, kendini bir imkân olarak var ettiğini, bunu yaparken de öncüllerini önce Kürt kültüründe aradığını ve oradan romana yürüdüğünü gözlemlemek mümkündür. Modern ve evrensel bir edebi tür olarak romanın "mesafeli" dili, yerelin ya da daha amaca yönelik bir kavramla "Doğu'nun gerçekliğe nüfuz eden ve hattâ onun yerini alan yaklaşımla aşılır. Böylelikle gerçeklik daha "iletililebilir" bir nitelik kazanmaya başlar. Uzun'un roman dilinde gerçeklik aracıyla değil, bizzat kendi adına söz alarak açığa çıkar. Uzun'daki bu yeğlemenin, hemen hemen bütün Kürt edebiyatındaki ana konu olan ve çözülmeyeceği sürece de öyle kalacak gibi görünen "Kürt Sorunu"nun öncelikli kılınması nedeniyle gerçekleştiğini ve bunun paralelinde bir yerde olduğunu söylemek mümkündür.

Uzun'un, devletlerin yalnızca Kürt dilini türlü şekillerde yok etmeye çalışmakla kalmadıklarını, modern bir Kürt edebiyatının da içinden üretileceği bir bağlam imkânı bırakmadıklarını sezdüğünü, bildiğini gözlemlemek mümkündür. Bu yüzden olacak onun pek çok metni, güncel olan ve öncelikli kılınan "sorun"a göndermelerde bulunur, hattâ bazen onun alegorisine dönüşür. Bu gönderim ilişkisi, kendi kamburunu sevmeye benzetilebilir. Uzun bu sevgi ilişkisini taddında götürüyor ve edebiyat için var olan kimi tehlikelerin farkında olduğunu hissettiriyor. Bundan da önemlisi o, edebi yaratımının merkezine yerleştirdiği bu sorunu temsil etmek yerine sözü bizzat ona bırakıyor. Bu şekilde bahse konu sorunun kendi adına söz aldığı bir bağlam yaratıyor. Bunun siyasi bağlamı kadar edebi bağlamı da son derece dikkat çekicidir ve farklı bir örnek teşkil etmektedir. Uzun'un bizzat kendi hikâyesi de içinde olmak üzere Kürtlüğe dair her türlü hikâyeyi kuşatan bu sorunu dışarıda ya da üstte tutarak değil, onun akacağı bir mecrayı sağlayarak edebi bağlam içine taşıdığını ileri sürmek mümkündür. İşte bu noktadan itibaren büyük bir yazarlık duruşu, büyük bir yazarlık yaratışı açığa çıkmaya başlar. Bize göre Uzun'u büyük yazar yapan şey, onun yarattığı mucizenin de ötesinde bir yere yerleşen bu bağlam yaratımıdır.

SERÜVEN VE MUCİZE

Uzun, edebiyatı "yaratırken", konu edindiği olguları bağlamından koparır da. Sözgelimi Rojek ji Rojên Evdalê Zeynikê'de bir dengbêj, karışımıza bir "abdâl" (Arapça olan bu sözcüğün Kürtçe'si "evdal"dır, bu aynı zamanda söz konusu dengbêjin öz adıdır da) olarak çıkar. Ancak bu abdâl, diğer abdallar gibi Allah'a değil, bir dağa sığınmaktadır. Dolayısıyla buradaki estetik yadırgatmayı çeviride de göstermek gerekecekti. Bu yüzden "Dengbêjin Bir Günü" yerine "Abdâlin Bir Günü" demeyi yeğledim. Uzun'un gelenekle böylesi bir ilişki kurması, başka bir deyişle onu sürdürme, yenileme, yenileme ve ona yaslanmadan çok, bizzat roman "geleneğini" var olan söylem üzerine kurması bir bağlam keşfi, hattâ icadı olarak tanımlanabilir. Dolayısıyla Uzun bir dil yaratan, bir dili var eden, bir yöntem öneren, kendi dinamiklerinden yoksun bırakılmış bir dili yılları aşarak modern edebiyatla buluşturan bir edebiyatçı olarak öne çıkıyor. Elbette Uzun'dan çok önce Kürtçe roman yazan isimler olmuştur. Ama Uzun'un önemi, işaret edegeldiğimiz noktalarda belirir ve onu modern Kürt nesrinin (Mele Mehmûdê Bazîdî'nin 1856'da yazmış olduğu Ayîn û Jîyîna Kurdan adlı metni başlangıç olarak kabul edilirse) 150 yıllık tarihinin sonlarında "kurucu özne" yapar. Bu noktada geliştirilebilecek en esaslı eleştiri, Uzun'un klasik Kürt şiiri ile medrese edebiyatına mesafeli durması üzerinden üretilebilir. Zira bir kurucu öznenin böylesi bir "mesafe" yerine, onu da yaratım halesine almasını beklemek son derece doğal bir beklenti olacaktır. Ancak Uzun'un Türkiye'deki aydınlanmacı "gelenek" in kültür-edebiyat alanındaki aktörlerinden bir biçimde etkilendiğini ve yukarıda saydığımız türleri de onlar gibi ötediğünü ileri sürmek mümkündür.

Edebiyatta kurucu özne olmanın, edebi üretim dışında da işler ve verimler gerektirdiği açıktır. Uzun, Klasik Kürt Edebiyatı'yla ilgili çalışmalara da imza atmıştır. Bu anlamda (belki de önce kendisi için) bir edebiyat tarihi ve kanonu da yaratmıştır. Uzun'un bunca baskınlanmış bir dille yazması ve onu modern bağlam içinde var etmesine eklenen bir diğer "trajik" boyut da budur. Zira o, "meslektaş"ları gibi edebi üretimde bulunmak "lüksü"ne sahip olmamış, hem edebi üretimde bulunmak, hem de bir "edebiyat yaratmak" zorunda kalmış, "bırakılmıştır". Bunun yüksek bir edebi başarıyla gerçekleştirilmiş-gerçekleştiriliyor olması, Uzun'u iki kez büyük yazar saymayı gerektiren bir durumdur.

Aslında bu işin tek bir sırrı vardır, ki o da şudur: "Bağımsız olmak!" Sola bir şekilde bulaşmış her yayında "aydın sorunu" olarak adlandırılan şey, siyasi kabullerin estetik yaratımın önüne konulmasından başka bir şey değildir. Daha önce Herbert Marcuse dolayısıyla anlatmaya çalıştığım bu "iki özerk" alanın birbirine karıştırılmaması gerekir. Marcuse'nin ifadesiyle bu "diller", birbirlerine "çevrilebilir" diller değildir. Nitekim 20. yüzyılın sonlarında Nûdem'de, başka bir ifadeyle İsveç'te açığa çıkan ve Kürt edebiyatını modernleştirip zenginleştiren şey, mucizevi bir şekilde aynı ülkede sürgün yaşayan pek çok adın angajmanlardan sıyrılarak bir araya gelmeleridir. Dolayısıyla sorun aydın olmak değil, "bağımsız aydın" olmaktır.

Ben kendi fikrimi söyleyeyim: Bir yazar, bir kültürün kanonunu, başka bir ifadeyle "edebi müfredat"ını kuruyor. Orada mısınız?

Soldan sağa: Mehmed Uzun, Ahmet Erdoğlan, Paşa Uzun, A. Kadir, Erkan Uzun... Yıl 1975, Ankara...

MEHMED Uzun'un sadece portresini yazmak, kuşkusuz yetmezdi. Hem güncel olarak yaşananlar, hem de yazarın edebiyatı üzerine yazılacak çok şey, söylenecek çok söz, sorulacak çok soru vardı. Biz de oturduk, işte bütün bunları uzun uzadıya konuştuk. Ve ortaya, her şeyiyle bir Mehmed Uzun röportajı çıktı. Tabi ki bu röportajın uzunluğuna sayfalarımız yetmedi. İlgiyle okuyacağınızı umduğumuz, söyleşinin devamı için gelecek ayı bekleyeceksiniz...

GÜNDELİK YAŞAM

- Ortalama bir gününüz nasıl geçiyor?

Mehmed Uzun: Günüm edebiyatla ve kitaplarla geçiyor. Ancak iki farklı biçimde. Aktif kitap yazdığım dönemlerle öteki dönemler birbirinden biraz farklı. Ama her halükarda erken uyanıyorum. İlk kahve içmem gerekiyor, en az iki büyük fincan, koyu kahve... Kahveyi içerken gazetelere de bakıyorum. Gazeteleri tam okumuyorum, sadece tanyorum. Ama ilgimi çeken bir makale, haber olduğunda da okuyorum. Geniş edebi, kültürel, entelektüel metinleri ise geceye, yatmadan önce okumak üzere saklıyorum.

Daha sonra hafif bir şey atıştırıyor ve işime başlıyorum. Eğer kitap yazıyorsam kitaba dönüyorum ve tuttuğum notları, belgeleri, materyalleri gözden geçiriyorum. Ardından da bir gün önce yazdıklarımı okuyor, onları yeniden redakte ediyor ve yazıyorum. Bir yazar olarak okumanın, yazmanın en önemli koşulu olduğuna inanıyorum. Sürekli okumak ve kimi zaman da yazmak gerekiyor. Yazılanı da hep okumak ve böylelikle yayınlanır hale getirmek gerekiyor. Yaklaşık akşam üstü saat 3'e kadar, kısa aralar vererek, bilgisayarın başında çalışıyorum. Sonra da yapmam gereken öteki şeylerle ilgileniyorum ama gece, uyumadan önce, yarın yazacağım bölümle ilgili herşeyi gözden geçiriyor, notlar alıyor ve yarına hazırlıyorum.

Yazmaya başlarken neyin yazılacağını bilmek önemli. Yazmak ve yaratmak süreci, sürekli engelleri olan bir süreç. Oldukça meşakkatli, oluşturulması, olgunlaştırılması çok zaman alan bir eylem. Neyi, nasıl yazacağımı bilmeden, dil, üslup, karakterler ve olaylar örgüsünü görülebilir biçimde olgunlaştırmadan asla uzun bir zamanı alacak bir metni yazmaya başlamıyorum. Ve her gün bir sonraki güne hazırlanmayı önemli buluyorum.

Aktif roman yazmak döneminde değilsem, o zaman da yine günlük programımı bozmadan öteden beri ihmal ettiğim şeyleri yapıyorum; okumam gereken kitapları okuyorum, araştırmam gereken şeyleri araştırıyorum, daha uygun zamana bıraktığım mülakatları yapıyorum, görmeyi arzuladığım dostlarımla görüşüyorum ve olabildiğince çocuklarımla birlikte olmaya çalışıyorum. Yaratıcı edebi çalışmayı bir yaşam tarzı haline getirmiş yazarın tüm zamanı edebiyatla, yaratacağı eserle geçer. Somut hiçbir şey yapmasa bile hep yaratacağı eseri düşünür, görünmez biçimde, kimseler fark etmeden, kahramanlarıyla birlikte olur, onları yaratır, olgunlaştırır.

- Aslında çok rahat gibi gözükürken, çok disiplinli, öyle mi?

Mehmed Uzun: Böyle bir yaşamda disiplin şart. Çağdaş yaşam tarzına uygun bir disiplin. Yaratılan ürüne uygun olmayan herşeyi ikinci plana atacak, her durumda yaratıcılığa öncelik verecek bir disiplin. Bilinen nedenlerden dolayı böyle bir disiplin alışkın değiliz. Ancak böyle bir disiplin olmadan ciddi bir yaratıcılığın ve en önemlisi yaratıcı sürekliliğin oluşması mümkün değil. Hayatı farklı dünyalarda geçen bir yazarım; bir yanıyla söz konusu tüm disiplinleri hiçe sayan hatta aşağılayan ve edebi yaratıcı süreci bir mefhum olarak kavramakta güçlük çeken bir dünya, öteki yanıyla son derece modern, rasyonel ve araştırmacı kararlılığına sahip bir dünya. Böyle farklı dünyaları birleştirerek kendime ait vazgeçilmez bir disiplin yarattım. Sürekli sağa sola çekilmeye çalışılan bir yazar olarak şunu iyi biliyorum; tavizsiz, sıkı bir disiplin olmadan kayda değer hiçbir şeyi yaratmam mümkün değil. Farklı zamanlarım var ama tüm bu zamanların içinde belirleyici olan, yaratıcı edebi yaşamıma ayırdığım zamandır.

- Dış dünya sizi ne kadar zorluyor, bu disiplini yıkmaya?

Mehmed Uzun: Avrupalılarla bu konuda sorun yaşamıyorum ama Kürtler, Türkler, Araplar ve Farslarla kimi zaman sorunlarım oluyor. Bir mülakata, davete, semine-re, konferansa, festivale, okumaya hayır dediğim zaman hemen bana düşman olanlar var. Zamanım olmadığı için mülakat vermediğim ya da istedikleri yazıyı yazamadığım kimi site, gazete ve dergilerin ölümüne kadar bana düşmanlık ilan ettiklerini bile biliyorum. Üzülerken, 'uygar bir davranış

Bir Kaderin Öyküsü

Ben Doğuluyum. Hangi dille yazarlık yapmaya karar verdiğim gün, nereye ait olacağıma da karar vermiş oldum; Mezopotamya, Anadolu ve Akdeniz-Ege. Ama Batı'dan öğrendiklerimle bunu daha da zenginleştirmeye çalışıyorum.

değil bu,' diyorum ve işime dönüyorum; ben öldükten sonra da yaşayacak iyi bir edebi ürünü yaratmak, en önemlisi, diye düşünüyorum.

- Okumak, yazmanızı nasıl etkiliyor ve şu sıralar ne okuyorsunuz?

M. Uzun: Okumak konusunda sakatlıkları bir hayli fazla insanlarız. Okumadan, araştırmadan, bilmeden, öğrenmeden de iyi şeylerin yaratılabileceğine çoğu zaman inanıyoruz. Avrupa'ya gittiğimde bunun sadece kendimizi kandırmak olduğuna daha iyi anladım; eksiklikleri ve sakatlıkları gidermek için yenilenmek yerine bir yalana umut bağlayarak eskisi gibi kalmak daha rahat. Avrupa'daki sürgün çevrelerde gördüğüm tablo, ne yazık ki hiçbir zaman, çok olumlu olmadı. Bir çok iyi aydın, kendilerine aşırı güvenden olsa gerek, herhangi bir yenilenmeye gerek görmeden, birçok şeyin birlikte olabileceğine inandı hep; politika, örgüt, kebabçılık, geride bırakılan eski dünya ya ilişkin nostalji, kıskançlık ve çekişmelerle dolu o eski dünyaya dair bitmez tükenmez sohbetler, kavgalar, sanat, edebiyat çalışması, yazarlık, şairlik, filozofluk, tarihçilik, entelektüel kaygı... Tüm bunlar içiçe, önemli ve kaliteli bir şeyin ortaya çıkabileceğine inanıldı. Ve elbette hiçbir ciddi şey ortaya çıkmadı. Tüm o ömürler, fedakarlıklar ve çabalar kumun üzerine yazılan yazılar gibi silindi gitti. Avrupa'ya gitmeden önce de hep okuyordum ama Avrupa'da şunu çok iyi gördüm; eksikliklerimiz, sakatlıklarımız tasavvur bile edilemeyecek kadar fazla. Cehaletimiz sınırsız ve o cehaletle, herşeyi birbirine karıştırarak yaratılan şeylerin hiçbirinde, küçücük cemaatlerin dışında, hiç kimseyi ilgilendirmiyor. Çünkü yenilenmeden, evrensel hale gelmeden, tüm bir hayatı konsantre, somut bir işe vakf etmeden ve en önemlisi gözle görülebilir somut ve kaliteli bir eser yaratmadan, darımadığını yapılan entelektüel, sanatsal, edebi şeylerin hiçbirinin evrensel olarak ciddi bir kıymeti harbiyesi olmuyor.

Şuna çok inanıyorum; hiçbir kaliteli yapıt emek, çaba ve alın teri olmadan, haybeden ortaya çıkmaz. İlhamla, imanla, ideolojik, siyasal inançla, gerçekdışı hayal ve umutlarla önemli, kaliteli bir yapıt yaratılamaz.

Konumuz entelektüel, sanatsal ve edebi yaratıcı süreç ve tüm bunların olmazsa olmaz ilk önemli koşulu okumak. Hep okumak, hep bilmek, öğrenmek, araştırmak, hep yenilenmek. Deha, zeka vb. şeyler

önemli ama tüm bunların ancak bir şeyle gerçekleştiğini de asla unutmamak gerekiyor; yoğun okumalar, araştırmalar, incelemeler.

Yazar olduğum günden bu yana kendime verdiğim bir sözüm var; yazar olmadan önce okuyucu olacağım, hep okuyacağım ve gerektiğinde de yazacağım. Bir edebi yazar olarak iyi bir edebi metin yaratabilmemnin koşulu olarak gördüm bunu hep. Bu meraklı, angaje, amatör ruh halimi yitirdiğimde, artık yaratıcı olamayacağıma dair derin bir inancım var. Her zaman birbirine paralel okuduğum dört beş ve her zaman beni bekleyen yirmi otuz kitap var. Çoğu zaman beni bekleyen kitaplarla nihayet başbaşa kalıp, onları okumam birkaç yılı alıyor ama sonunda okuyorum. Okumadığım zaman ciddi bir eksiklik, bir rahatsızlık hissediyorum.

Bu yılın mart ayında yayınlanan Türkçe yazdığım Ruhun Gökuşağı'nda da belirttim; ben, önemli alimler, dahiler çıkaran mekanlardan gelmiyorum. Her konuda ama özellikle bilgi konusunda yoksul olan bir toplumun çocuğuyum. Kendi anadilimin okunup yazılmasını bile, binbir güçlük, cezaevlerinde öğrendim. Kendimi hep bilgi konusunda fazlasıyla eksiği olan birisi gibi hissettim. Bu nedenle okumak, bana karşı son derece acımasız ve cimri davranan Tanrı'nın bana bahsettiği en önemli lütuflardan biri. Okumak, sayılamayacak kadar çok olan zorluklarla geçen hayatımda, hep sığındığım sakin liman, güvenli mekan oldu. Hayatım hep zorluklarla geçti ve hala da öyle; yoksul bir ortamda dünyaya gelmek, dil ve kimliğine ilişkin yasaklar, çocuk denilecek yaşta askeri cezaevleri, zindanlar, cezalar, sürgünler, davalar, yasaklar, engeller, kıskançlıklar, uygar olmaktan çok uzak davranışlar, ekonomik sıkıntılar vb... Eğer kitaplar ve okuma olmasaydı, payıma düşen bu sıkıntılı hayatta ben ne yapardım? diye sık sık kendime soruyorum. Okumak hep bana güç verdi, dertlerimi, kederlerimi azalttı, bana umut aşıladı ve ayakta kalabilmek, daha doğrusu bir aydın olarak hayata kalabilmek konusunda bana yardımcı oldu.

Hep farklı şeyler okuyorum ama okuduklarımdan tümü yaptığım işle yakından ilintili. Okuduklarımdan sürekli seçmek zorundayım. O kadar çok şey yayınlanıyor ki! Bunları hep ayıklamak ve çalışmalarına yararlı olabilecek kitapları seçmek zorundayım.

Bu ara ağırlıklı yazmakta olduğum yeni romanıma ilişkin şeyler okuyorum; Frank-

ve İstanbul, Boğaziçi konusunda kitaplar...

- Ne tür müzikler dinlersiniz, şimdi teyp ya da cd çalarınızda en çok çalan albüm hangisidir?

M. Uzun: Müzik konusunda da tekçi değilim, hep farklı müzikler dinliyorum. Dengbêjleri ve eski Kürt stranlarını dinlemek, tutkularımdan biri. Durum uygun olduğunda geceleri, saat 11'den sonra, Roj TV'de yayınlanan o eski stranları dinlemek bana mutluluk veriyor. O gece yarısı zamanları bir ayın gibi. Modern Kürt müziğini de yakından izlemeye çalışıyorum ve bu son dönemlerdeki gelişmeleri sevinçle karşılıyorum; Ciwan Haco, Kamkars, Leyla Fariqi, Nilüfer Akbal, Rojin ve Zazaca söyleyen Metin-Kemal Kahraman kardeşleri severek dinliyorum. Bir bütün halinde Kürt müziği, TV kanallarının da büyük yardımıyla ciddi bir hamle yapıyor (Almanya'daki Müzik Akademisi üyelerinin çalışmalarını da unutmamak gerekli.)

Hep dinlediğim guruplardan biri de Kardeş Türküler; bu gurup hem müziği çok iyi biliyor hem de çok iyi icra ediyor. Türkiye'den özellikle dinlediğim Sezen Aksu'dur. Arap dünyasından Feruuz'u, Hind-Pakistan dünyasından da Nishat Han'ı dinliyorum. İskandinavya'dan Abba ve ipek sesli solistleri Agneta Faltskog'u dinliyorum. Batı müziğinden Leonard Cohen, Chris Rea, Bob Dylan ve Sade'i dinliyorum. Klasik Batı müziğini ise özellikle çalıştığım zamanlar dinliyorum. Yıllar önce 30 LP'lik bir setim vardı, ondan dinliyordum, şimdi de 40 CD'lik bir setim var ondan dinliyorum (gittiğim her yere bu CD'lerden götürüyorum.)

Her romanımda o romanın ritmine, tonuna, ahengine uygun müzikler seçerek onları sürekli dinliyorum. Şimdi yazmakta olduğum romana ilişkin sürekli dinlediğim iki kompozitör var; Erik Satie ve Aram Khachaturian. Müzik olarak da bu aralar Türkiye'den Zülfü Livaneli, Nazan Öncel ve Kardeş Türküler'in son CD'lerini dinliyorum.

- Güncel gündemi ne tür sıklıkla takip edersiniz? Güncel gelişmelerin,(ekonomi, siyaset, spor) edebiyatınıza, hayatınıza nasıl bir etkisi var?

M. Uzun: Eğer sosyal yaşama ilişkin zorunlu şeyleri saymazsak benim günlük hayat, güncel gündemle herhangi bir ilişkim yok. Elbette gazeteleri okuyorum, TV haberlerine bakıyorum ama o kadar işte. Günlük hayat ve güncel gündem beni korkutuyor; onları yazarlığıma ilişkin bir külfet, bir tehlike, bir tuzak olarak görüyorum.

Yazarlığımyı yaratabilmek için herşeyi terk ettim; siyasal hayatı, iş hayatını, gezip tozmalar, yeme içmelerle geçen sosyal hayatı, geniş bir arkadaş çevresini, hayatlarını günlük gelişmelere ve onların bitmez tükenmez analizlerine göre ayarlayan dostları.

Zaman zaman Türkiye'de kimi dostlarımyın herhangi bir köşe yazarının bir makalesiyle ilgili saatlerce tartıştıklarına şahit oluyorum ve çok şaşıyorum. Elbette günlük hayatı, güncel gündemi izlemek zorunda olanlar var ama ben o kategoride değilim. Yüz metre koşucusu değilim, uzun bir maratonun adamıyım; herhangi bir edebi eser yaratmak yıllarımı alıyor.

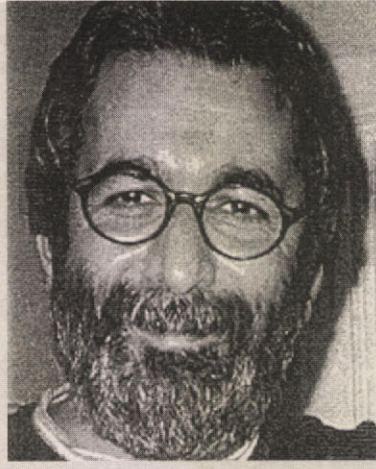
Ekonomiden anlamıyorum ve yapmak zorunda olduğum şeyleri bile doğru dürüst yapamıyorum ve bu nedenle hep çeşitli sorunlarla karşılaşıyorum. Spor ise futbol olarak izlemeye alışıyorum. O da çok pasif bir maç izleyicisi olarak, eğer önemli bir maç söz konusuysa.

- Sanırım bu yüzden, bir çok teklif gelmesine rağmen köşe yazarlığından kaçırıyorsunuz... Şu ana kadar Esmer'in dışında sürekli yazdığınız bir yer yok galiba...

Mehmed Uzun: Evet, bir çok yerden, bir çok teklif gelmesine rağmen köşe yazarlığı yapmıyorum, hiçbir gazeteye sürekli yazmıyorum, polemiklere, forumlara, tartışmalara, anketlere katılmıyorum, benimle, yazarlığımla ilgili, olumlu olumsuz yazılan hiçbir şeye cevap vermiyorum (eğer bir gazetede yayınlanmışsa ve bakma imkanım olmuşsa bakıyorum, onun ötesinde aramıyorum ve bakmıyorum bile.) Bunda elbette benim devamlı günlük politikanın içine çekilmek istenmemin payı da var. Yazdığım dilden ve temalardan dolayı geniş bir çevre yazarlığımdan ziyade beni görmek istedikleri politik durumla algılamaya ve değerlendirmeye çalışıyorlar. İsrarla yapmaya çalıştığım şeyle onların görmeye çalıştığı şeyin aynı olmadığını söylüyorum ama yine de dinletemiyorum. Biraz da bu nedenle günlük hayatın her yanından alabildiğine uzak durmaya çalışıyorum.

- Türkiye'den takip ettiğiniz edebiyatçı var mı? Genç kuşaktan kimleri önerirsiniz?

M. Uzun: Türkiye'deki tüm edebiyat dünyasını yakından izlediğimi söyleyemem ama elbette izlediğim, okuduğum ya-

[**haciakman***]

MEHMED Uzun'un romanlarını okumak insanda eşsiz bir his uyandırır. Hikayelerinde, acının topraklarında dolaştığımızı hissediyoruz. Bu yolculuk, insanı zulmün, katliamların, despotizmin ve yerinden edilmenin tarihsel trajedilerine taşır. Mezopotamya'daki Kürt kültürel mirası için tek çözümün toptan inkar olduğu birileri tarafından iddia edilebilir. Mehmed Uzun'un romanlarında yarattığı imgeler ve anlattığı hikayeler, korku, bitkinlik ve bir tür suçluluk üretir. Kürtlerin acısını ve insanlık trajedisini aktarırken seçtiği yol, müstesna güçte bir sembolik değeri olan kültürel işaretler olarak görülebilir. Soyut bir düzlemde, acı ve ıstırap, gelecekteki olmaz yaraların içinde yeşerebilecek olan olayların mahsulü olarak gösterilebilir.

Mehmed Uzun'un romanlarında ıstırap hakkettiği bağlamda kullanılır. Bir okur olarak bu ıstırapı paylaşamayız, fakat bu acıyı belli bir uzaklıktan duyumsarız. Uzun, ıstırapı müstesna bir üslupta aktarır. Uzun, Kürtlerin tecrübe ettiği yaşamın hatırasını koruyan ve devam ettiren ateşi canlı tutmaya önemli bir katkıda bulunuyor.

Mehmed Uzun'un birçok kitabı hüznün ve melankoli havası taşır. Kitapları, insanların yaşanmamış hayatlarını, soyut bir toplumsal dava için insan hayatında bir tane daha olmayan kendini ifade etme hakkını kurban etmenin acılığını anlatır. Uzun'un yazarlığı Kürtler üzerinedir. Muhteşem tarihsel senaryolarla, kaderin büyük haksızlıklar yaptığı anlara özel bir önem vererek, Kürtlerin geçen birkaç yüzyıldaki özgürleşme mücadelesini anlatır. Onun yazarlığı, insanların acı çekmesinin, onların kültürel mirasındaki şiirsel gücün tasviri olarak gösterilebileceğini dünyaya ispatlar.

Mehmed Uzun'un yazarlığı, kökleri dünyanın en eski kültürlerinin yeşerdiği Mezopotamya'ya uzanan bir kültürel mirasın iç yüzünü eşsiz bir şekilde kavramamıza imkan tanır. Hikayeleri, Kürt kültürünün, savaşlar, iç tartışmalar, baskı, yabancılaşma, inkar ve asimilasyon politikaları yoluyla tarih boyunca maruz kaldığı cefayı betimler. Romanlarının üslubu aracılığıyla, orijinal Kürt kültürel mirasının ne kadarının yok olduğunu, yağmalandığını, çeşitli yollarla kaybolduğunu bize gösterir.

Bu bağlamda kültürel miras kavramını, kültürel iç kavramı, kültürel sürekliliği, kimliği ve bağlantıları anlamlandırmayı sağlayan şey olarak görüyorum. Bu kavram, kültürle dahili olarak birleşmeye katkıda bulunuyor ve aynı zamanda diğer kültürlerle karşı kültürü biricik yapıyor.

MEHMED UZUN'LA BULUŞMA

Mehmed Uzun'un işlediği en önemli konulardan biri de kültürel çeşitlilik. Uzun'un hayata karşı olan geniş vizyonu ve çok kültürlülük yaklaşımı, çoğunlukla yazarlığına da yansır. Birkaç halkın ve dinin kültürel mirasını birleştirmenin olumlu boyutlarına vurgu yapar. Bu, Mehmed Uzun romanlarını çeşitli medeniyetlerin buluşma noktası yapar. Vatanın beşiklik ettiği, farklı zamanlarda, farklı halklar arasında var olmuş olan geniş yelpazedeki kültürel mirası bir araya getirir ve bu kültürel mirasa hakkettiği vurguyu yapar. Romanları, Kürt coğrafyasının çeşitliliğiyle farklı yollardan bağlantısı olan farklı kültürlerin yörüngesini ve istikametini gösteren bir pusula ile boy ölçüşebilir. Uzun'un romanlarının emsaliz olmasının nedeni budur. Romanları, yazarın çok kültürlülük çemberinden geçtiğini ve sürgün nedeniyle ötekine saygıyla yaklaşmayı öğrendiğini gösterir.

Kültürel miras, kültürün maddi ve manevi bir toplamı olarak görülebilir; bu tanım ahlak, gelenekler, normlar gibi unsurları da kapsamaktadır. Bütün bu unsurlar, kültürel unsurları koruyan ve sürdüren olgular olarak düşünülüyor. Dahası, kültürel miras toplumsal bir düzenleme olarak da düşünülebilir. Ancak kültürel miras da dahil Kürt kültürel meseleleri hakkındaki tartışmaların bir sürekliliği olmamıştır. Bu Kürtlerin dağılmış olmasıyla ve uluslararası planda yasal olarak tanınmış Kürtler için bir alan olmaması ile ilgilidir. Sonuç olarak kültürel mirasın korunması karmaşıktır. Kürt edebiyatı ve Kürt kültürü üzerine akademik çalışmaları toplanmanın zorluğu da ispatlanmıştır. Mehmed Uzun'un kitapları, marjinal koşullar altında olsa dahi kültürel mirasın nasıl ayakta kalabileceğine, nasıl sürdürüleceğine ve nasıl geliştirileceğine odaklanır.

Kültürü ve kültürel iletişimi geliştirmek ve sürdürmek, Kürtlerin yaşadığı karmaşık siyasi durum nedeniyle zor oldu. Kürt entelektüelleri kültürel tarihe ve mirasa yoğunlaşmalıdır. Mehmed Uzun, yazarlık evresinin büyük bölümünde ülkesinin dışında yaşamasına karşın kimse kimliğini çalmayı başaramadı. Kendine has üslubuyla kendi dilinde, yaşam deneyimini aktarma kapasitesini de kimse elinden alamadı.

Mehmed Uzun bir Kürt entelektüeli. Bu ünvan ona büyük sorumluluklar yüklüyor. Entelektüeller özgürleşme mücadelesinde ve direnişlerde büyük rol oynar. Bu konuda Uzun'un yazarlığı bir istisna teşkil etmiyor. Çabasının hayati önemi, baskı altındaki Kürt dilinin korunması ve zenginleştirilmesinden ileri geliyor.

Mehmed Uzun'un kitapları, Kürt tarihinin en önemli anlarını yansıtarak Kürt edebiyatını diriltti.

* Prof. Dr. Hacı Akman - Bergen Üniversitesi Norveç Türkçe'ye çeviren: Bülent Birer

Osman Sebrî'nin Şam'daki evinde... Yıl 1985

28 Mayıs 1976... Ankara Merkez Kapalı Cezaevi. Ayakta: Mehmed Uzun. Oturanlar: Orhan Kotan, Tamer Akçam.

M. Uzun: Türkiye'deki tüm edebiyat dünyasını yakından izlediğimi söyleyemem ama elbette izlediğim, okuduğum yazarlar var. O dünyadan birçok arkadaşım var; Yaşar Kemal, Vedat Türkali, Zülfü Livaneli, Ahmet Altan, Orhan Pamuk ve daha birçok yazar. Herşeyden önce dostlarımı okuyorum. Ardından da tanıştığım ya da ilginç olabileceğine inandığım yazarları okumaya çalışıyorum. Bir de edebiyat ve kültürel hayata dair olumlu ya da olumsuz söyleyecek önemli bir şeyi olabileceğine inandığım yazarları okuyorum. Sözgelimi en son Ayşe Kulin'in Bir Gece'sini okudum ve pişman oldum. Bir roman ancak bu kadar kötü olabilir! Ama Türkiye işte, aynı roman o kadar da çok satılıyor. Genç yazarlardan hemen şimdi aklıma gelebilecek bir isim söylemem oldukça güç. Dostlarıma hep soruyorum; hangi genç isimleri tavsiye edersiniz? Kimleri okuyayım? Bu konuda Murat Uyurkulak'ın ötesinde hafızama yerleşen herhangi bir isim yok ne yazık ki (Uyurkulak'ın ilginç Tol romanını severek okudum.) Bu söylediğim iyi seslerin olmadığı anlamına gelmiyor, tersine büyük ihtimalle birkaç dile, kültüre ve dünyaya bölünmüş karmaşık hayatımdan ve yeterince izleyememden kaynaklanıyor.

İSVEÇ, TÜRKİYE, KÜRDİSTAN

- İsveç, Türkiye ve Kürdistan arasında gidip gelmek, yazdıklarınızı, kimliğinizi nasıl etkiliyor?

M. Uzun: İlk başlarda çok zor oldu. Avrupalı olmayan bir kültür ve terbiyeden geliyoruz. Kendi özelliklerimiz ve değer yargılarımızla Avrupa'nınkileri birleştirmek, ikisinden olumlu, zenginleştirici bir ortaklık yaratabilmek sanıldığından daha zor. Nitekim, büyük ihtimalle bu nedenle, Avrupa'ya, sürgüne çıkan birçok arkadaş kendi eski dünyasında kalmayı tercih etti; en kolayı buydu. Ben ise çok farklı bir şey yaptım; Avrupa'yı, Avrupa dillerini, kültür ve edebiyatlarını tanıyarak, bilerek, öğrenerek tekrar kendi köklerime dönmek ama bunu da yaparken, eskisi gibi değil, tamamıyla yeni, farklı, iki dünyaya da ait bir edebi ses oluşturabilmek için yola koyuldum. Avrupa'ya geldikten birkaç yıl sonra (yerleştiğim ülkenin dilini okuyup yazmaya başladıktan sonra), radikal değişikliklerin zorunlu olduğunu, eski değer yargıları (kültürel, siyasal,

toplumsal) ciddi bir şeyin yaratılamayacağına tamamıyla ikna oldum. Ve bir aydın olarak beni çevreleyen değer yargılarını, ölçülerini, kodları, mekanları bir daha asla dönmemek üzere terk ettim. Bu acılı kopuş mutlaktı ama aynı zamanda da zorunluydu; hem yeni şeyler öğrenmem hem de sathi siyasal lafızların ötesinde, gerçekten kendi köklerime dönmem için şarttı. Gariptir ama öğrendiğim her yeni sözcük, dil, edebi ses beni biraz daha köklerime yaklaştırdı. Benim kendime dönüşüm, bilinen kolaycı siyasal jargonlarla, şablonlarla, o jargon ve şablonların öngördüğü 'ideolojik, siyasal mücadeleler, çatışmalar ve çelişkilerle' olmadı, tersine bir uyum ve ahenk arayışıyla oldu; o küçücük adalar halindeki siyasal çevrelerden tamamiyle koptum ama dilime, tarihime, sözlü anlatı geleneğine, klasik edebiyata, kadim toprakların yasaklanmış hafızasına, yok edilmek istenmiş seslerine döndüm. Bu dönüş, Evdal'ın sözcüklerine, dengbêjlerin avazına, Fevîye Teyran ve Melayê Cizirî'nin mezarlarına, Ahmedê Xani'nin kederine, Mîr Bedîrhan'ın sürgününe, Celadet Alî Bedîrhan'ın öldüğü kader kuyusuna, Memduh Selim'in ölüm döşegine, Dicle'ye, Fırat'a, Nuh Nebî'ye, Eyyüp ve Yunus Peygamberlere döndü. Ama onun da ötesinde tüm Mezopotamya, Anadolu ve Akdeniz, Ege kültür mirasına, Gilgamiş'a, Homeros ve Herodot'a, Antiachos'a, Babil-Asur-Ninova'ya, Keldanilere, Medlere, Yezidilere, Ermenilere, eski yazılara, hadislere, tabletlere, kaderlere döndü. Ve en ilginç, Batı olmasaydı, Batı'da öğrendiklerim ve yaşadığım değişiklikler olmasaydı, bunların hiçbirine dönemeyecektim.

- Kendinizi nereli hissediyorsunuz?

M. Uzun: Ben Doğuluyum. Hangi dille yazarlık yapmaya karar verdiğim gün, nereye ait olacağıma da karar vermiş oldum; Mezopotamya, Anadolu ve Akdeniz-Ege. Ama Batı'dan öğrendiklerimle bunu daha da zenginleştirmeye çalışıyorum. Batı'daki hayatımı, yaşadıklarımı ve deneylerimi yaşamışım gibi davranmam için bir sebep yok. Onların hepsi, acısı, hüznü ve hasretiyle, çok olumlu oldu. Doğu'da olduğum zamanlar, Batı'nın özlediğim o kadar çok şeyi oluyor ki. Aynı şey tersi için de geçerli; Batı'da olduğum zamanlar Doğu'daki hayatımı özleyorum. Hasretlerle geçen bir hayat

işte. Hem her yere hem de hiçbir yere ait olmak/olmamak duygusu işte.

Tüm bu serüveni, yaşadıklarımı ve deneylerimi Ruhun Gökkuşağı'nda anlatıyorum. Benim farklı üç, dört yerde kitaplarım, kitaplıklarım var, her yerde bir çalışma mekanı yaratabilmek için. Birçok dille bana dergiler, gazeteler geliyor, dünyada olup biteni anlayabiliyim diye. Şu son iki haftada Paris'ten İzlanda'ya Avrupa'nın neredeyse yarısını dolaştım, dünyanın çeşitli yerlerinden, dillerinden birçok farklı yazarla birlikte oldum. Oysa ben okuma yazması bile olmayan fukara, izole bir dünyada doğdum. Kaderimin böyle olacağını kim tahmin edebilirdi? Ama eğer böyle bir kader söz konusuysa, o zaman onu herkesin hizmetinde olabilecek bir yaratıcı süreç olarak da değerlendirmek gerekli, diye düşünüyorum.

- Nihayetinde oturmak için karar vereceğiniz bir yer var mı?

M. Uzun: Elbette var. Sözgelimi Van Gölüne nazır, Sipanê Xelatê ve Nemrûd Dağlarını gören bir dağ köyünde oturmayı arzularım. Ya da Mukis'te (şimdiki Türkçe adıyla Bahçesaray), Fevîye Teyran'ın mezarının bulunduğu dağın yamacındaki köyde, bir ceviz ağacının altında, Dicle'nin kaynağını gören bir terasa sahip bir evimin olmasını isterdim. Ya da Barzan bölgesinde, Zap Suyunun kıyısında yaşamayı severek düşünürdüm. Ya da anne tarafından dedelerimin mekanları olan Yukarı Fırat yörelerinde nar bahçeleriyle dolu, ulaşımı zor, dağların, ormanların içine gömülü bir köyde olmayı arzularım.

Bunları anlamsız bir romantizm yapmak için söylemiyorum; gerçekten bu yöreleri çok özleyorum. Modern dünyanın çok uzaklarında, tamamıyla doğanın içinde, çocuklarımla nehir kenarında, ormanların içinde, yüksek yaylalarda yürüyüşler yapabilecek bir hayatı çok istiyorum. Stockholm, İstanbul ya da başka bir büyük şehirde yaşamak, yazarlığımın zorunlu bir sonucu. Ama bunu da geride bırakacak yeni bir hayat özleyorum ve bu konuda bana yardımcı olabilecek birkaç arkadaşla da konuştum. Yaşadıklarımı, Kürtçe romanlar yazmak, hiçbir modern geleneğe sahip olmayan bir ortamda edebiyat yazarlığı yapmak, rejimlerle boğuşmak, cezaevleri, sürgünler, davalar, yasaklar, totaliter ideolojilerle yaşadığım antagonizma, Kürtlerin bitmez tükenmez iç kavgaları, çekişmeleri, küçük siyasi kümelerin beni sağa sola çekmek çabaları, gerginlikler bana çok pahalıya mal oldu. Yoruldum. Gücümü yitirdim. Kimseleri görmek, yeni insanlar tanımak, toplantılara, imza günlerine, kitap fuarlarına, edebiyat festivallerine gitmek istemiyorum artık. Mülakatlar ve konuşmalar da öyle. Eğer siz olmasaydınız bu uzun mülakatı da vermeyecektim ve kesin konuşmayım ama sanırım bu benim son uzun mülakatım olacak. Yazdığım yöreleri ve oradaki hayatı özleyorum.

- İsveç Batı'yı yani romanı verdi size, Kürdistan edebiyatını, Türkiye'de bu edebiyatın hareketliliğini... Buna katılıyor musunuz?

M. Uzun: Tüm bunları İsveç bana verdi, demek biraz abartı olur. Çünkü ben İsveç'e 1977'de bir siyasi göçmen olarak gittim. Daha önce de Türkiye'de bir derginin yöneticiliğini yaptım, cezaevlerinde kaldım. Yani tamamıyla entelektüel, edebi bir gelenek olmasa da, sahip olduğum kimi şeyler, özellikler vardı. Batı dünyası beni bulduğum çevrelerden alarak edebiyat dünyasına götürdü ve Kürtçe romanlar yazan bir yazar haline getirdi. Belki inanmayacaksınız ama özellikle Kürtçe yazmamı isteyenler, Johan-

YAŞAM

BAHARLARI, YAZLARIYLA
SESLERİYLE, RENKLERİYLE
DENİZİYLE, GÖKYÜZÜYLE
GÜLÜŞLERİ, İÇ ÇEKİŞLERİYLE
SİY AHLARI, ESKİ MOLARIYLA
KÖPEKLERİ, ZÜRAFALARIYLA
BALINALARI VE YOSUNLARIYLA

ŞAİRLERİ, ASKERLERİYLE
POLİTİKALARI, SİRLARIYLA
TÜRKLERİ, KÜRTLERİYLE
ERMENİLERİ, LAZLARIYLA
RUMLARI, ÇERKEZLERİYLE
UZAYLILARI VE YILDIZLARIYLA
DURANLARI VE KOŞTURANLARIYLA
AŞKLARI VE GÜNAHLARIYLA
SEVİŞMELER VE DÖVÜŞMELERLE
FIRTINALAR VE GÜNDOĞUMLARIYLA
BUZLARI, ÇÖLLERİYLE
GERÇEKLERİ, YALANLARIYLA
GÜRÜLTÜSÜ VE SESSİZLİĞİYLE

BİR BÖCEĞİN TEKNOLOJİSİNDE
BİR İNSANIN PSİKOLOJİSİNDE
BİR MEVSİMİN GEÇİŞİNDE
BİR ŞARKICININ SESLENİŞİNDE

HEP GÜZEL, HEP GÜZEL!

"YALNIZ DEĞİLSİNİZ"

www.yasamradyo.com.tr

nes Edfeld, Artur Lundkvist gibi dünya edebiyatının büyük yazarları, önemli otoriteleri oldu. Türkiye'de de Yaşar Kemal hep beni bu konuda destekledi. Yasaklanmış, aşağılanmış ve devamlı horlanan kapalı bir dilden evrensel, modern bir dünya edebiyatı yaratmak deneyimi onları çok heyecanlandırıyordu.

Amacım hep olabildiğince farklı bir edebiyat yaratmak oldu; hem geleneksel Kürt edebiyatından, hem de İskandinav ve Türkiye edebiyatından farklı. Ancak edebiyat dünyasının derinliklerine daldığımda bunun ideolojik, inançlar, reçeteler ve öngörülerle olmayacağını, edebiyat tarihinin evrensel ölçülerini yaratabileceğini daha iyi gördüm.

Batı'da sürgündeydim ve dönüşüm yasaktı. Tüm o yıllar boyunca kendime şunu sordum hep; bir gün geri döndüğünde, 'dilin, kimliğin, varlığın için ne yaptın?' diye soracaklara verebilecek iyi bir cevabın olabilecek mi? Cevabım, eserlerim işte: dönüşüm hiç kimsenin tahmin edemeyeceği kadar güçlü duygular yarattı. Ama o güçlü duyguları, sözünü ettiğiniz hareketliliği, dalgalanmaları yaratabilmek için o dile, o insanlara, onların acı, hüznü ve umutlarına layık eserler yaratmak gerekiyordu. İşte Batı bana bunu verdi; o eserleri yaratabilecek bilgi, görgü, disiplin, metod, ilişki, modernite, uygar düşünce, davranış. Batı şunu sağladı; sürekli yenilenerek okunabilecek, söz edilebilecek modern bir Kürt yazarı olabilmek için bir dünya insanı haline gelebilmek.

Evet, roman sanatı, tamamiyle Batı'ya ait. Batı'nın konuya ilişkin referanslarını bilmeden, bırakalım iyi bir roman yazmayı, iyi bir roman okuyucusu bile olunamaz. Tüm edebiyat sahaları arasında roman sanatını seçmem de elbette bilinçli bir tercihti; yasaklanmış, kapalı bir dilin modern, uygar, açık bir dil haline getirilebilmesi, bence, romanla mümkün. Romanın dile sunduğu olağanüstü olanaklar var; düşünce, felsefe, psikoloji, deneme, şiir, folklor, teknik, estetik, tarih, kurgu... Roman uzun nefesiyle, tüm bu sahaları kapsayacak biçimde, bir dili yenileyebilir, modern hale getirebilir. Ama roman gerçekten özgün ve farklı bir sese sahip olursa, bu gerçekleştirebilir. Türkiye ve Ortadoğu gibi milli kibiri oldukça fazla bir bölgede modern bir Kürtçe roman sanatından söz edilebilmesi için özgün ve farklı olmak zorunluydu.

[doğanhızlan]

ELBETTE her edebiyat yapının bir amacı ve işlevi vardır.

Birincisi; iyi bir edebiyat yapısı olması, yaratıcı dille yazılmasıdır. Neden yazıyorum bunları? Edebiyat sadece bir düşünceyi savunmak, bir ideolojiyi yaymak için yapılıyorsa bir yanı eksiktir. Bir şekilde çolak kalacaktır. Böyle yazılmış olmasına rağmen, güzel kitaplar olduğu gerçeğini de yadsımıyorum, ama edebiyatın önde geldiğini, benim birinci ölçütümün o olduğunu belirtmek istedim.

Bu girişi yapmamın nedeni, Mehmed Uzun'un yazarlığını beğenmemden, anlayışını, dünyayı algılayışını benimsememden kaynaklanıyor.

Daha ilk karşılaşmamızda, o bana şöyle demişti:

"Ben edebiyatçıyım siyasetçi değilim."

Bu yazarın, dünyaya bakarken, siyaseti yok sayması anlamına gelmez. Ama salt bunun için de yazılmaz. Siyaset yapma uğruna, asıl varolduğu alanı edebiyatı hiçe sayamaz.

Mehmed Uzun'un bir önemi de, değişik yazılarında belirttiği gibi, değişik ve dağınık Kürt lehçelerini toplayıp; ondan bir edebiyat dili yarattığını söylemesidir.

Gerçekten de dili olmayanlar kendi düşüncelerini yeterince anlatamazlar, kendilerini tanıtamazlar.

Artık bugünün dünyasında yazarların evrenselliği kavramı yerine küresellik kavramıyla açıklanması gerekir.

Uzun, bunu başardı Kürtçe yazdı, İsveççe yazdı, Türkçe yazdı. Değişik dillerin ortak tadını buldu, o

BİR YAZAR DOSTTAN İZDÜŞÜMLER

bişekede romanlarını yarattı. Bu yolla çağdaş Kürt edebiyatının örneklerini de kaleme aldı.

Yazarın yaşamı ile yazdıkları arasında her zaman tam bir paralellik yoktur ama, mutlaka izdüşümler vardır.

Mehmed Uzun'un çok sevdiğim Ruhun Gökkuşağı, bir yazarın kendi dünyasının içinde nice bireyselliğin dışına çıkan notların da varlığı beni çok etkilemişti.

Son kitabı Abdalın Bir Günü'ne baktığımda, yoğunlaştırılmış bir roman tema'sının ne kadar zor yazıldığını bilirim. Daha ilk sayfalarında bunu başardığını söyleyeceğim. Geleneksel üsluplardan yararlanarak yeni bir roman üslubu ortaya koymak, bunu yaparken de üslubu, konusuyla zor olanı birbirine girift teknikleri ustaca kotarmak önemli olarak değerlendirilmelidir.

Onun romanları arkasında bilgi, inceleme vardır ama bunları nesnel bir bakışla değerlendirmektedir.

Mehmed Uzun'un romanlarının oluşumu, onların kahramanları ve bunların kaynaklarına inisi öğrenmek isitiyorsanız, Ömer Uluçay'ın Mehmed Uzun kitabını okumanızı isterim.

Bir romancının kendine özgü üslubunun olması gerekir sözü, çok söylenmiş gereksiz bir edebiyat cümlesi olabilir.

Ben onda gerçeklerle masalların, efsaneyle acıların birbiri içinde erişini, ve bunu gerçekten etkileyici bir üslupla sunmasını çok beğeniyorum.

Dicle'nin Yakarışı bu söylediklerimin kanıtlayan örnektir.

Onun romanlarını okuyarak bütün dünyasını, trajedilerle dolu yaşamını ve yaşam tanıklalıkların anlamak mümkün değildir bence.

İyi, sorumluluk taşıyan bir edebiyatçı -hele Kürt edebiyatı gibi az biliniyorsa- kendi dilinin edebiyatını tanıtmak sorumluluğunu da taşır. Belki de bu sadece tanıtmak değil, bir yeniden yaratmak olarak da adlandırılmalıdır.

İki kitap bu açıdan önemlidir.

Biri Kürt Edebiyatına Giriş, diğeri de Kürt Edebiyatı Antolojisi. Onları okuyunca hem bir dilin edebiyatından örnekleri okumuş olursunuz hem de Mehmed Uzun'un yazdıklarının bu dil içindeki seçkin yerini öğrenirsiniz.

Mehmed Uzun'u okumalı. Çünkü bizim ve dünyanın odağında çok önemli şeyler söylüyor.

-nargile

cafe

Sürin

'DEN

KAHVE

İÇMEYE

DAVET

KÜÇÜK PARMAK KAPI SK. NO: 46/2 MC

DONALD'IN SOKAĞI

BEYOĞLU-İSTANBUL

TEL: 0 212 251 33 62/251 33 76

REWHAT rewhat@esmerdergisi.com

HÜZÜNLÜ ÖYKÜ GİRİŞİMLERİ 1 MEKTUP

Tunceli yıl 4992...
ETRAFINA BAKACAGINA
KİM OYSA, BU KAR
İSTANBUL ÇOCUĞUNU
KÖTÜ YAPAR...

BENİM
BAŞTIRIM
YERE
BAS...

ULA REWA
ULA SEZERİ
SÖZÜMÜ DİNLE...
DİN KAPDA KIYANETTE
YOLA ÇIKARDI BEN
NESTİ YAGANİS KÖY
EKMEĞİNİN
SOMUNDA TAT
YOK, TIZ YOK...

ULAN SEN DE
AĞZINI ACTIN
MI SUSHAK
BILAYORSUN HA,
AYNI BİZİM
KEZEDİZ GİBİ
ANIZDI MI
SUSTURANA
KADAR
ANAMIZ
AĞLAR...

ANANIZ
NİYE
AĞLIYO KI,
ANANIZ
EŞEK
MI?

ULA KAHPE...

NERDEN BÖYLE KÜÇÜK
PİREKELERDEN BOMBA...
LARDA NE VAR...

VALLAHİ BİLLAHİ ÖNEVİ
BİŞEY YOK ZOMTAN ABE
KURU EKMEK
VAR, BIRAZ DA
ZEYTİN...

HADI
LAN...

AYY
KOMUTAN
MI?
HAZROOL
EH...

ULAN KİMLERE
VERDİNİZ DE BİTİRDİNİZ
EKMEĞİ... HA
KİMLERİ BESLİYORSU-
NUZ, SÖYLEYİN
BAKALIM GELEN
GİDEN MI VAR
HA...

KÖYLÜK YERDE EKMEĞİN BİTTİĞİ
NERDE GÖRÜLMEZ KOMUTAN ABE...
BU YANINDAKİ TEVEZAAİN OSLUDUR.
KÖY EKMEĞİ YİYEMİYOR DİYE
İÇERDEN SOMUN ALDIK... İSTANBUL...
OYAN GELDİ DE SENSİZLİ İSTE
GELEN GİDEN DE BİR BU
VAR...

İSTANBUL MU?

şimdiki zaman...

BU "ÖYKÜ" YASAMAM
SEREK "TARİHİ" DE NERDEN
ÇIKTI REWHAT?

ayrıca komutan bana göndermem için bir mektup veriyor. O da pek belli olmuyor gibi geldi bana. Ya da tam orda işler karıştı. Orayı bi daha gözden geçireyim ben. Evet

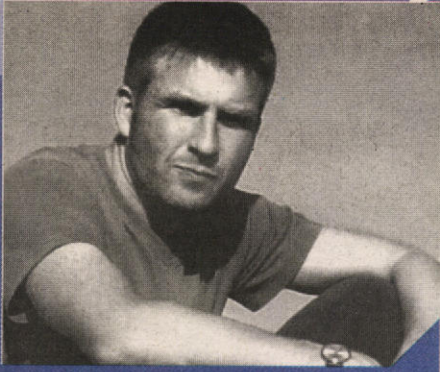

ZAMAN
ZAMAN...

BU DA
POZ...

BUNUN İSMİ DE
BEN BABAMLA TANISTIM

timdavis

tgedavis@postmaster.co.uk

ğa çıkarıyor. Ülkedeki neredeyse her şey gibi trafik kuralları da tartışılabilir, yani bütün işler gibi o da pazarlıklı ve yoruma açık.

Yinede, politik görüşünüz ne olursa olsun, dört yol ağızlarına trafik lambası koymanın iyi bir fikir olduğunu kabul edersiniz. Bunu görmek için trafik lambalarının çalışmadığı zamanlarda başlayan kaosa şöyle bir bakmak yeterli. İçinde derin bir hüsrana barındıran bu gibi durumlarda, herkes kendini haklı görüp trafiği daha da bir alt üst ederken, net olan bir şey var ki o da trafikteki acıcılık oranının bariz bir şekilde düştüğüdür. Yollardaki kavşaklar, farklı arzuları olan insanların, farklı kararlar verip, farklı yönere gittikleri noktalarsa, o zaman burada politik bir durum söz konusu. Bu açıdan baktığımızda, kurallar ve yasaların, yani trafik lambalarının, politik süreç için faydalı olduğunu görebiliriz.

Buna rağmen, günün birinde ıssız bir yolda bir kavşağa denk geldiğinizde, kırmızı ışığı görmezden gelip yola devam etme fikri oldukça baştan çıkarıcı değil mi? Kişisel avantaj sağlanabilecek bir küçük kaçamak. Yasal bir sözleşmeye kendi bencil hedeflerimiz için uymamamız, yani bir çeşit politik yolsuzluk. Bu yolsuzluk kelimesinin Türkçe'de yoldan gelmesi de bir kaza değil hani.

İngiltere'nin trafik kültüründe, kurallara uyulmaması ne kabul edilebilir ne de hoş görülebilir bir durumdur. Sabahın köründe bile olsa boş bir köy yolunda trafik lambasıyla karşılaşan İngiliz sürücü, sabırla kırmızı ışığın yeşile dönmesini bekler. Yollardaki kurallara uyulmasının iyi bir fikir olduğu mesajı şu veya bu şekilde topluma ulaşmıştır. Öte yandan Türkiye'de, boş bir yolda, kırmızı ışıkta durmak takıntılı bir davranış biçimi olarak görülebiliyor. İyi sürücü olmanın gereklerine da-

Trafik...

ir, kendi kişisel fikirleri olan insanların, bana kim bilir kaç defa "geç geç" diyerek akıl verdiklerini hatırlayamıyorum bile.

Yinede, bütün bunlara rağmen, bu ülkede araba kullanmayı çok seviyorum. İstanbul caddelerinde, özellikle arka sokaklarda araba kullanıyorsanız, sürekli diğer sürücülerle göz göze gelip, birbirinizi tartıp, dar sokaktaki geçiş hakkınız üzerine pazarlıklar yapıyorsunuz. Park etmeye yeltendiğinizde ise hiç tanımadığınız birisi yanınızda bitip size "gel gel" yapıyor. Bazen de bir kovboy çıkıp kendi sınırlarına park ettiğiniz için sizden para talep edebiliyor. Yani İstanbul'da araba kullanmak, bir yabancı için turistik deneyim için semt pazarına gitmesi gibi bir şey. Gürültülü, şaşırtıcı, çileden çıkarıcı, heyecanlı ama her şeyden önce insana dair. İngiltere'de arabanıza bindiğinizdeyse, İstanbul sokaklarının yarattığı anarşik özgürlük hissini bulamazsınız. Arabanızı tıpkı diğerleri gibi tedirgin, kimseyi kızdırmadan ve dikkatleri üzerinize çekmemeye çalışarak sürersiniz.

Hayatta olduğumuzu hissetmek için tehlike ya da risk almak gerektiğine dair bir tartışmaya girmek istemiyorum. Tabii ki bir çoğumuz karayollarındaki can kaybının azalmasını istiyoruz. Tabii ki bir çoğumuz dünyanın daha güvenli bir yer haline gelmesini istiyoruz. Hepimiz, idealize ettiğimiz amaçlarımız için "medeniyet", "gelişme" gibi kavramları kullanıyoruz. Ama ilerlemenin sürekliliği pek çok farklı şekilde olabiliyor ve bu süreklilik toplum için yol güvenliğinden daha geniş bir anlam taşıyor.

Tıpkı sorumlu sürücüler gibi, gözlerimizi dört açıp geleceğe de, önümüzdeki yola olduğumuz gibi hazırlıklı olmalıyız. Çünkü ilerlemenin bedelini, kişisel varlığımızı makineleşmiş, izole bir monotonluğa indirgeyerek ödüyorsak, o zaman bir şeyleri de kaybediyoruz demektir.

Tanrıya şükür ki, yaşayan bir şehir olan İstanbul'un, bir gecede intizamlı, neşesiz ve bunaltıcı bir şehir modeline dönüşeceğine dair hiçbir gösterge yok!

REVANA

ET & KANAT

Lezzetin diğer adı

E-5 Karayolu üzeri Revan Plaza-B Beylikdüzü/ İSTANBUL

Tel: 0(212) 852 58 18 Fax: 0 (212) 85258 25 www.revan.com.tr e-mail: revan@superonline.com

ŞİİR YAZDIRAN GÜZEL KADINLAR

SANA şiir kuruyorum kalbimden akıp giden yüzüne. Sana kurulmuş saatlerin ak-rebinden çalarak hırsızlaşıyorum. Sana dizeler kuruyorum kurutulmuş acılardan. Vah vah ne kadar da genç bir ayrılık diyen ağızlardan bu suskunluğum. Gözlerinin kurduğu bir tuzağa yakalandım. Sakladım kendimi gözlerine... Hey nereye bakıyorsun sen öyle. Tükenen bir aşkın boşandığı bir evden çıktığını söyledin, hadi kork benden, ben ki kendini korkulara dövdürmüş yaralı ve aşk mağduru. Bir yudum çay aralığı bir bakıştı, adını bırakıp gitmiştin. Şimdi adın ağızımda yanlıs bir cümle. Hadi gel anlat, konuş ben susarım hep karanlıklar gibi... Şiirin işçisi güzel kadınlardır, dedi şair. Aşka dokunmasını bilen kadınlar onlar.

Gösterip de aşka vermeyenleri, çoktan attık aramızdan ki onlar çemberin içinde-ler tanrıyla şeytanın arasına sıkışmışlar. Hey yalnızlığım, sana yalan bahar gibi yakışıyor. Yoksul bir ayrılık gibi, korku gibi, deli gibi. Sana yalan bütün gibiler gibi yakışıyor. Aşkın öpülesi du-dağından kayıp düşen cümleler, bozdu ritmini

kalbimin. İşte gecedeğim şehir kapattı lambalarını, uyudu deniz. Acılarını gözleri-ne sürme gibi çekmiş biri, odasında tek başına karanlığın içinde aşkını büyütüyor. Gidemediği, yaşamadığı ne kadar yer ve şey varsa hepsi yanı başında. Kızıl akşam ufuklarına sakladığı on sekiz yaşını, çıkar-tır da birden saklandığı yerden: Ah şu yüz-ler... Ah kalçalarında aklını taşıyanlar ner-den başlar ön sevişme. Darmadağınık bir yatağın kıyısında uyandığın sabaha bira-kıp giderken gözyaşlarını, işte kandırdın kendini gecenin aşkına. Kalp ağrıların din-sin diye çağırma bütün melekleri. Şair bu-rada biraz saçmalasa da kendine başka bir dağılma bulması gerektiğini anlar... Şairin hali karmakarışık orasıyla burasını, öteyle beriyi karıştırıp durur. Yorgun gözlerim-den akıp giden bir ömür. Bütün limanların terk ettiği bir gemi ve kör bir aşka yasla-yarak gövdesini sonsözünü söyler şair:

- Ah göremedim bir türlü kendi mü-rüvvetimi... Hey şiir yazdıran güzel kadın-lar, ne çok sevmediniz beni !

ŞAİRİN HALI

şair nev-i cafe

fener -haliç 2005

KÖTÜ PANİK ATAĞI

AH NE ÇOK YALNIZLIK VAR, arkadaş yalnızlığı, aile yalnızlığı, paylaşamama yalnızlığı. Sahiden de ne çok yalnızlıklar varmış saydıkça içinde kayboluyor insan. Ya bendeki ayrılıklar, hay aksi bu da nerden çıktı? Aşk yalnızlığı, aşk yalnızlığı. Takılıp kalmalıyım. Gerçekten de bu aşk yalnızlığı da nerden geldi böyle. Hava da çok güzel! Yani ben aşk yalnızlığı çekiyordum da, ye-ni mi anladım! Durup dururken gelip arsızca böyle aklıma niye düşsün ki! Bütün yalnızlıklar bir araya gelse bendeki bu aşk yal-nızlığı kadar büyük olamaz. Uzaktan sevenlerin dokunamadığı tenlerin acısı mı büyütür bunu? Ya da uzaktan hayal kuranların evhamı mı? Yok canım başlayacağım şimdi aşkına da yalnızlığı-na da! Bu ne ya... Aha telefon çalıyor.

- Alo ben ben...
- Sen kimsin sesinde adını göremedim.
- Benim işte, saçmalama beni tanımadın mı? Taksime ge-lebilir misin ?
- Tamam gelirim ama neresine? Sen neredesin? Kimsin sen?
- Beş dakikam var, beş dakika içinde gelmesen giderim seni bekleyemem işim var.
- Beş dakika içinde oradayım. Bekle mutlaka geleceğim.

Bu kim ki acaba? Mutlaka yakın bir arkadaşım... Kahvaltıda yapmadım. Aşk yalnızlığı da takılıp kaldı kafama. Bu gün hava da çok tuhaf, sanki bu havada deprem kokusu var. Beni arayan da kimdi? Ya ondan sıkılırsam. Şöyle Haliç'i boydan boya yürüyüp gitsem mi? Adam da dar bir zaman verdi. Beş dakikada orada ol-mam lazımmış. Çok acele çağırıldığına göre çok önemli olabilir...

- Hey taksit! Çok acele Taksim'e gitmem lazım... Sen de geli-yorsun sen olmasan gidemem. Benden para alacak mısın? Biraz hızlı gidelim, çok acele bir işim çıktı. Bu araba da çok kötü koku-yor. Hava çok gereksiz güzel bugün değil mi? Aşk yalnızlığı diye bir şey duydun mu hiç?

- Yok abi duymadım.
- Lütfen sağda beni bırakır mısın? Al şu paranı. Sana hayır-lı işler...

Daha otuz saniyem var. Bu aşk yalnızlığı da sinirlerimi boz-du. Ben bu hallere düşecek bir adam mıydım! Çaresiz bir derde düştüm. Bu kalbimdeki ağrı da nereden çıktı? Hiç bir sorunun yok bu ağrılar da ne böyle? Ha işte arkadaşım orada, çok sevdi-ğim bir arkadaşımış.

- Nerde kaldın tam bir buçuk dakika geciktin!
- Aşk yalnızlığı yolumu kesti, yoksa tam zamanında gelir-dim. Oldu bir kere, trafik vardı, taksi bekledim. Otobüs geç gel-di, yolda bir arkadaşına rastladım, çok yoğunum hiç vaktim yok ayrıca sinemaya gitmeyi de sevmem...
- Saçmalama. Bırak bunları, panik atak mı oldun yine?
- Oldum sayılmaz, ama ayak seslerini duyuyorum. Bunca yıl-dir birlikte aynı bedende yaşıyoruz. Artık nefesinden tanırım onu. Bu sefer başka bir yerden saldıracak bana.
- Ne saldırması, kim kime saldırıyor? Sen iyi misin?
- Bilmiyorum. Şu aşk yalnızlığı dağıttı beni. Kafam karmaka-rışık, yani bilmiyorum...
- Bu aşk yalnızlığını da nerden çıkardın? Bırak bunları be-nimle kafa bulma.
- Panik atağımın bahanesi olabilir mi acaba! Havada çok gü-zel. Herkes mutlu, neşeli. Sence gelecek mi?
- At kafandan şunu. Sen de amma takıntılısın.
- Ama ben değil, panik atağım takıntılı. Benim panik atakla bir ilgil yok.
- Ne içersin?
- Karışık çay içerim...
- Çayın karışığı mı olur, sen hakikaten uçmuşsun be!
- Neden olmasın, kaçak çayla normal çayı karıştırdın mı al sana karışık çay. Beş dakika gibi bir zamana sıkıştırdın beni, ya-zıklar olsun sana. Bana bu yapılar mı?
- Sevgilimle buluşacaktım, boş vaktim vardı, seni görmek istedim. O da zaten birazdan gelecek.
- Ha anladım... İnsanlar benimle boş vakitlerini geçirsinler diye yaratıldım. Tabi canım insanların dünyaya gelmeleri için bir sebebi olmalı. Ben boş vakit geçiriciyim. Kızlarda bugün bir baş-ka güzel gözüküyorlar bana.
- Kız arkadaşımın yanında sakın kızlardan bahsetme. Ken-dini zorla hasta ediyorsun. Ne yani aşk yalnızlığı.Yok yemek zehirledi, kalbim ağrıyor, nefes alamıyorum, dün gece çok iç-tim o yüzden böyle oldum! Bırak bunları... Aşk yalnızlığını pa-nik atak mı icat etti. Sakin ol tamam mı, takma kafana dokto-ra git.
- Hastane kapılarında doktorlarla az kavgaya etmedim. Onlar hasta değilsin dediler, ben ölüyorum dedim. Onlar iyisin bir şey-yin yok diye beni gönderdiler. Yine de gittim. Ben kendimden başka kimseye inanamaz hale geldim.

- Geçenlerde arkadaşımın evindeyim, birden ateşim çıktı. Ona hemen beni hastaneye götür diye yalvardım. Bir türlü gö-türmüyor. Sen panik atak geçiriyorsun, deyip duruyor. Yalvar yakar ikna edip birlikte hastaneye gittik. Meğerse gıda zehir-lenmesiymiş. Ateşler içinde yanıyordum. Arkadaşım doktora o panik atak bir adam, bunu sürekli yapıyor, dedi. Benim panik atak olduğuma doktoru inandırmaya çalışıp durdu. Serumlar, iğneler yapıldı. Öyle mutlu oldum ki, ilk kez bana inandılar.
- Ne demek mutlu oldum.
- Düşünsene yıllardır panik ataksın diye hastane kapıların-dan geri gönderildim. Hep psikiyatriste git dediler. Sürekli bunları yaşadım. Sen anlayamasın ki bunları, ne diye anlatıyo-rum ki sana.
- Hah işte sevgilim geldi.
- Öyle mi o mu geldi? Sahiden geldi. Demek aşk yalnızlığı çekmiyorsun... Kız arkadaşın pek de çirkinmiş. Bana ne senin sevgilinden. Tanımamam etmem. Belki de ruhu güzeldir, sen bilirsin...
- Seni arkadaşım ile tanıştırayım. Kötü Şair.
- Kötü şair mi! Hah ha ha... Çok komik Hadi kalk gidiyo-ruz.
- Çay... Aman ne çayı, geç kaldık.
- Tamam canım...
- Neyse, ben gidiyorum, görüşürüz.
- Hadi çabuk gel, sana geç kaldık dedim ya! Bırak adamı kendi haline. İş gücü vardır, yoksa da yalnız başına oturup ka-fasını dinlesin...

Ulan şu işe bak ya... Kız bir merhaba bile demedi. Neymiş, yalnız oturup kafamı dinleyecekmişim! Sanki kafamda birileri konser veriyor, salak! Bu aşk yalnızlığına çözüm bulmam, müm-kün değil!

Düşünsene... Aşık olacaksın, kız da sana aşık olacak. İkiniz el ele tutuşup yürüyeceksiniz, mutlu olacaksınız, iyi sevişeceksi-niz, ilişki uzun soluklu olacak, mutlu anılarınız olacak... Ben bir günde bu kadar çok şeyi nasıl yaşarım ve yaparım. Caddeye çı-kıp yürürsem rahatlarım... Ortalıkta amma da sevgilisi olan var. Sanki bugün herkes benim durumumu anlamış da gıcıklığına, el ele sarmaş dolaş geziyor. Hay aksi kaskatı kesildim, adım ata-cak halim yok. Önüme bir hedef koymam lazım. Büyük hedefle-rim var benim! İlk hedef Galata Kulesi...

AĞDAŞ Türk şiirinin en büyük simalarından olan Nazım Hikmet'in şiirinde, halklar sorunu ve insancıl öğeler önemli bir yer kap-sar. Nazım'ın şiirindeki bu eğilim, onun savunduğu dünya görüşünden kaynaklanıyor. Nazım'ın yapıtlarında, diğer bazı şairlerde olduğu gibi, bölge halklarına karşı bir düşmanlık eğilimi görülmez. Kürt teması sınırlı da olsa Nazım'ın değişik şiirlerinde belli bir yer tutar. Nazım'ın uzun tutukluluk yılları, sanatçının üzerindeki baskılar, onun Kürdistan'ı göremeyişi ve diğer bazı engeller büyük yazarın Kürtler konusundaki bilgilenmesi ve yeniden-bilgilenmesi üzerinde etkili olmuştur diyebiliriz. Nazım, Kürdistan'dan ne kadar uzak kaldığını bazı şiirlerinde dolaylı olarak dile getirir. Onun, "Ben Erzurum yaylalarını yalnız türkülerinden tanıyorum" ve Diyarbakır'ı karpuzları ve akrepleriyle tanınmasını, bu uzak kalışın birer işareti olarak algılayabiliriz.

Kemal Tahir ile olan mektuplaşmasında bu açıkça görülmektedir. Kemal Tahir'in koğuş ve hapisane arkadaşlarının büyük kısmı Kürttür. Bu konuda Kemal Tahir'in "Namuscular" ve "Kadınlar Koğuşu" adlı romanlarında daha detaylı belirlemeler yer almaktadır. Nazım Hikmet, Kemal Tahir ile olan yazışmalarında bazen bu tutuklulara da değinir. Nazım Hikmet 5/5. 1942 tarihli bir mektubunu, "Bütün ahbablara, senin Kürt delikanlısı dahil, selamlar" şeklinde bağlamaktadır. Burada sözü edilen delikanlı, Kemal Tahir'in koğuş arkadaşlarından olan Topal Sefer'dir. Kemal Tahir'in "Kadınlar Koğuşu" romanının kadın kahramanlarından Adıyamanlı Hanım'ın idam edilmemesi çabalarına Nazım da katılır, bunu Kemal Tahir'e yazdığı bir mektupta açıkça dile getirir: "...İdamlık kadının meselesinden ne haber? Kuzum Kemal ihmal etme bana yaz."

Nazım'ın zamanla Kürtler konusunda belli bir bilgilenme çabası içinde olduğu görülüyor. Oğlu Mehmed'e yazmış olduğu bir mektupta, yeryüzündeki dillerin bir analizini yaparak, oğlunu bu konuda bilgilendirmek ister. Ulusal sınırların, dilleri ve farklı ulusları sınıflandırmaya yetmediğini belirtirken Kürtlerin konumuna da değinir:

"...Bizim hudutlarımız içinde Ermeniler de Rumlar da Kürtler de yaşıyor. Öyleyse, dili, dini, devleti ve devlet hudutlarını birleştirirsek, yani bu üç hususta müşterek olan insan topluluğuna millet desek olur mu? Bu da olmaz."

Nazım Hikmet'in Kürtler konusundaki net düşünceleri merak edilen konulardan birisidir. Ulusal sorun konusunda 1962 yılında TKP'nin bir kongresinde ilginç bir saptamada bulunur ve görüşlerini daha da netleştirir:

"...Mesela Fransız halkı kurtulmadı diye Cezayir kurtulmasını mı? Türk halkı kurtulmadan da Kürt halkı kendi kurtuluşu için savaşılabılır."

Nazım Hikmet'in böyle bir saptamada bulunması, Kürtlerin ulusal kimliği konusundaki tartışmalara bir açıklık getirmektedir. Nazım Hikmet'in Kürtlere ilişkin net görüşlerinin, somut olarak yer aldığı diğer bir mektup da Kürdolog Kamuran Bedirhan'a gönderdiği mektuptur. Nazım, bu uzun mektupta Kürt ve Türk halkları arasındaki dostluğa değinerek, bu iki halkın Kurtuluş Savaşı'nda ortaklaşa hareket edi-

şinin önemini vurgular. Kürt halkının ulusal varlığının Türkiye'de inkar edilişine, bu nedenle şiddetle karşı çıkmaktadır. Mektubun bir yerinde Nazım şöyle demektedir:

"Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra, Türk idarecileri ve egemen çevreleri, Kürt hareketini tanımadı, vaad ettikleri millet ve insan haklarını tanımadı, hat-ta işi Kürt milletinin millet olarak varlığını bile inkara kadar götürdü."

Nazım Hikmet'in "Memleketimden İnsan Manzaraları" adlı yapıtında, Kürdistan'a açılan bazı manzaralara da rastlamaktayız. Bu kapsamlı yapıtın bir yerinde, Nazım, Kürtlerin bazı özelliklerine değinir:

...
Hüsni Çavuşla on beş yıl, bayan hemşire
Kalmadı gezmediğimiz yer.
Karadeniz'de içinde Lazların,
Şarkta Kürtlerin arasında.
Kürtlere kuyruklu derler
yalan.
Kuyrukları yok.
Yalnız çok asi, çok fakir insanlar
Zenginleri de var
ama az,
beyleri...

Nazım bu dizeleriyle Kürtlerin Türkiye'de aşağılanmasına, işi ciddiye alarak karşı çıkmakta ve Kürtlerin başkaldırı ruhuna sahip olduklarını dile getirmektedir. Şiirde, Kürdistan'daki sınıfsal yapıyı tahlil eden belirlemeler de bulunmaktadır. Nazım'ın Kürtler temasını ele alırken, bazı sınıfsal belirlemelere girişi, onun işçi sınıfı ideolojisine bağlı oluşundan kaynaklanıyor. Nazım'ın, Kürt beylerini karşısına almasını bu bağlamda düşünmek gerekir. Şiirlerinde, feodal güçlere ve değerlere yönelik sert protestolar vardır. Halil'in Diyarbakır Ha-

Nazım, Münevver Hanım ve Kürtler

Münevver Hanım, Renan ve Mehmet

pisanesi'ndeki bazı Kürt feodallere karşı taktığı tavrı bu görüşler çerçevesinde ele almak gerekir.

...
Ve Şarkta
akrepleri, toprak koğuşları,
karpuzlarıyla ünlü hapisanede
Halil'in üstüne uşaklarını saldırdı Kürt
beyleri
ve beline inen odunla devrilmeden önce Ha-lil
aynı rahatlıkla yardı üçünün kafasını

Nazım'ın burada değindiği ve adını vermediği şehir Diyarbakır'dır. Nazım bu yapıtın başka bir kesitinde, yine Halil'den bahseder:

...
Şimdi galiba tekrarlanmayacak:
açlık grevleri
ve şarkta Kürt beylerinin uşaklarından ye-nen dayak...

Ermeni ve Kürt halkları yıllar boyunca

aynı topraklar üzerinde kardeşçe yaşamış, ezilen iki halktır. Nazım, bir şiirinde Abdülhamit ve cellatları eliyle işlenen bu soy-kırımlardan nefret etmektedir:

...
Bakkal Karebet'in ışıkları yanmış
Affetmedi bu Ermeni vatandaş
Kürt dağlarında babasının kesilmesini
Fakat seviyor seni
Çünkü sen de affetmedin
Bu kararı Türk halkının adına

Sadece Nazım'ın kendisi değil, aile fertlerinden, örneğin eşi Münevver Hanım, oğlu Mehmed Nazım ve üvey kızı Renan Polonya'da bulundukları yıllarda Kürtler ile belli bir dayanışma içinde olmuşlardır. Bu yıllarda çekilen bazı fotoğ-raflarda Kürtler tarafından örgütlenen yürüyüş ve gösterilere Nazım Hikmet'in bu aile fertlerinin de katıldığını görüyoruz. Örneğin Polonya'da öğrenim görmekte olan Kürt öğrencilerinin Varşova'da yapmış olduğu bir yürüyüşte Nazım Hikmet'in oğlu Mehmed ve üvey kızı Renan ön sırada yer almışlardır. O yıllarda Polonya'da öğrenim görmekte olan Kürtlerden Memo Yetkin'in ifadesine göre, bu yürüyüş esnasında taşınan Kürdistan haritasını Nazım Hikmet'in eşi Münevver Hanım kendi eliyle yapmıştır. Kürdistan haritası ve Kürdistan sözcüğünün büyütülmüş harflerini göğüslerine asan öğrencilerin yer aldığı bu yürüyüşün ön saflarında Renan'ın Kürt ulusal giysileriyle yürüttüğünü görüyoruz. Nazım Hikmet'in aile fertlerine ilişkin burada ilk kez yayımladığımız fotoğ-raflar, Memo Yetkin'in özel arşivinden alınmıştır. Bu fotoğrafların tarihi önemi ortadadır.

Nazım Hikmet'in eşi Münevver Hanım'ı Polonya'da birçok kez ziyaret eden Memo Yetkin, zamanla bu aileyi yakından

**NAZIM HİKMET'İN
EŞİ MÜNEVVER
HANIM, ÖZELLİKLE
POLONYA'DA YAŞADIĞI
YILLARDA KÜRTLERLE
BÜYÜK DAYANIŞMA
İÇİNDE OLMUŞTUR.
KÜRT ÖĞRENCİLERİN
YÜRÜYÜŞLERDE
TAŞIDIĞI KÜRDİSTAN
HARİTASINI KENİDİSİ
YAPMIŞTIR...**

Varşova'da Nazım'ın oğlu Mehmet ve üvey kızı Renan kürt ulusal kıyafetleri ile

tanıma fırsatına kavuşur. Yetkin, Münnevver Hanım'dan övgü ile söz eder. Memo Yetkin'e göre Kürtlere insani haklarının verilmesinden yana olan Münnevver Hanım, o yıllarda Kürtler ile sıcak bir dayanışma içine girer. Kürt öğrencilerine Kürtler konusunda bazı kaynaklar sağlayan Münnevver Hanım, sürekli bu öğrencilere, "Dilinizi bizim gibi öğrenmek zorundasınız, yoksa unutursunuz" uyarısında bulunarak, Kürtçe'nin ve anadilin önemine değinir. Kürt aydınlanmasına önderlik eden Bedirhanilerle İstanbul'da tanıştıklarını belirten Münnevver Hanım, ayrıca Nazım Hikmet ve Kamuran Bedirhan'ın süt kardeşi olduklarını belirtmiştir.

Nazım Hikmet'in Kamuran Bedirhan'a göndermiş olduğu Kürtlere ilişkin yukarıda değindiğimiz yazısını göz önüne getirdiğimizde, bu eski yakınlıkların daha sonraki ilişkiler üzerinde etkili olduğunu kestirebiliriz. Kürtlerin de diğer uluslar gibi koşulsuz olarak insani haklarına kavuşması gerektiğini sürekli vurgulayan Münnevver Hanım, yitip giden bazı soylu insan ilişkilerinin Kürtler arasında hala canlı tutulduğunu gözler. Konukseverlik, mertlik, beraberlik ve yiğitlik gibi erdemlerin Kürtler arasında yaşadığını gören Münnevver Hanım, bu nedenle Kürt öğrencilerinin yanında yer almış ve Kürtlerin bu niteliklerine büyük bir değer biçmiştir. Celal Talabani ve Kemal Fuat gibi Kürt şahsiyetleriyle bu yıllarda tanışan Münnevver Hanım, Kürtler ile olan ilişkilerini daha sonra Fransa'da da sürdürmüştür. Muhafız bir kişiliğe sahip olan Münnevver Hanım, sürekli baskı ve zulme karşı çıkmış, her zaman dayanışmacı bir kişilik sergilemiştir. İnsancıl düşüncelere sahip olan Münnevver Hanım, öyle anlaşıyor ki bu yüzden çocuklarıyla birlikte Polonya'daki bu Kürt etkinliklerine katılmaktan çekinmemiştir.

Nazım Hikmet, Türkiye'den ayrıldıktan sonra birkaç kez Polonya'yı ziyaret etmiş ve kalmıştır. Münnevver Hanım da bildiği gibi Nazım Hikmet'in hapishaneden çıkışından birkaç yıl sonra çocuklarıyla birlikte Polonya'ya yerleşmiştir. Çocukları Mehmed ve Renan ile birlikte yurtdışına çıkarak Polonya'ya yerleşen Münnevver Ha-

nım, bilindiği gibi Nazım Hikmet'in dayısının kızıdır. Nazım Hikmet ile daha hapishanede bulunduğu sırada tanışır. Münnevver Hanım'ın Nurullah Berk ile olan evliliğinden Renan adında bir kız çocuğu olur. Önceleri sanatçı ve yazar Nurullah Berk ile evli olan Münnevver Hanım, eşinden boşanır ve Nazım'la evlenir. Bu evlilikten Nazım Hikmet'in tek çocuğu Mehmed dünyaya gelir ve daha ziyade Mehmed Nazım olarak tanınır.

1951 yılında dünyaya gelen Mehmed'i, daha önceleri dünyaya gelmiş olan Nazım Hikmet'in üvey oğlu Mehmed Fuat ile karıştırmamak gerekir. Nazım Hikmet bilindiği gibi birkaç kez evlenmiş ve değişik kadınlarla arkadaşlığı olmuştur. Mehmed Fuat, Nazım Hikmet'in ilk eşlerinden Piraye'nin oğludur. Yukarıda sözü edilen Polonya'daki Kürt yürüyüşüne katılan genç, Nazım Hikmet'in öz oğlu Mehmed Nazım'dır.

Nazım Hikmet'in dedeleri Polonya asıllıdır. Baba tarafı eski Polonya asilzadelerinden sayılmaktadır. Son yıllarını geçirdiği değişik ülkelerde birçok kültürü tanıma fırsatını bulur ve bu çok kültürlü ortamlardan etkilenir. Son yıllarını dünyanın bu çok renkli ortamlarında geçiren Nazım Hikmet, sanırım bu sırada Kürtlerin çilesini daha yakından izler. Bu yeni durum ve ortamlar Nazım Hikmet'in yakın aile çevresini de etkisi altına alır. Nazım Hikmet'in şiiri ve düşüncelerindeki etnik yapılanmaları ve motifleri disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alıp incelediğimizde önemli bazı sonuçlara ulaşabiliriz. Çünkü Nazım Hikmet bir dünya şairi idi. Hergün yeni ülkelerin insanlarıyla birlikte oluyor, diğer yandan bu sürgün yıllarında "sınır tanımayan şairler"e öncülük ediyordu. Sonuç olarak diyebiliriz ki "Nazım Hikmet ve öteki kültürler" konusu, nefis bir inceleme alanı olarak önümüzde durmaktadır. Büyük şairin en az bilinen yönlerinden birisi de bence bu konudur.

(*) Polonya'da öğrenim gören Kürt öğrencilerden Memo Yetkin Adıyamanlı'dır. Birkaç yıl Polonya'da yaşadıkdan sonra İsveç'e yerleşmiştir.

[rohatalakom]

Çocuklar cunta olmuş!

Aşşê ile İmam, -ikisi de sakat- köyün sığırcılarıydı. Aşşê tek ayağını sürtiyerek, İmam da iki ayağını titreterek yürürdü. Bir düğün olduğunda, Aşşê ile İmam da dahil, herkes sol yumruğunu havaya kaldırıp, kapıyı çaldı çalacak devrimi sloganlarla selamlardı. Bir tek Aşşê'nin anası anti-komünistti. "Bunların hepsi Mosqof" derdi başını sağa sola sallayarak. Aşşê'nin anası gibi düşünenler köyün Sünni-Türk kesiminde yaşıyordu. Çocuklarına Stalin, İhtilal, Fidel gibi isimler takan dayımlar, gittikleri doktorda, "Götürün Moskova'ya, orada tedavi etsinler" yanıtıyla karşılaşmıştı.

Geçmiş gündem de olsa konumuz 12 Eylül. Köyün iki mahallesi komünistti. Maocular ve Stalinistler farkı ile... Bir taraf "Halkın Kurtuluşu", bir taraf "Emeğin Birliği"... Aynı evde yaşayan amcamın çocukları Maocu, bizim ailenin çocukları Stalinist olmuştu. Köy meydanındaki Ali Baba'nın evinin duvarı ile köyün içinden geçen derenin başındaki büyük söğüt ağacı ise bildirilerin asılıp, yazıların yazıldığı "panolar"dı.

Köyün gençleri duvar dibinde toplanıp, olur olmadık zamanlarda halay çeker, tartışlardı. Hangi hattın devrimi daha erken ulaşacağı bahsiyle dağılırlardı. "Emeğin Birliği"nden örgütlü ailenin çocuğu olarak, düğünlerde Stalinistlerin sloganlarını atmakla görevliydim: "Fabliqalal tallalal, siyasi iktidal, hel sey emegin olacaaxl!" Bir görevim de gece gelenlere türkü söylemekti...

Ali Baba, zamanının çoğunu bahçedeki elmaları köy çocuklarından korumakla geçirdiği için duvara yazılan yazılarla ilgilenmiyor, her iki tarafa "tarafsız" bir pano sunuyordu. Söğütün sahibi Xacê için aynı durum geçerli değildi. Mao'nun fotoğraflarının olduğu afişleri anında söküp suya atıyor; okuma yazmaya ihtiyaç duyduğu bildirilerde ise çocuklardan yararlanıyordu. Velhasıl, Maocuların bildirileri birkaç dakika kalabiliyordu söğütün üstünde.

Asıl cümbüş gece yaşıyordu... Evlerde toplanan erkekler, sigara ve çay eşliğinde, devrime ne kadar yakın olduklarını anlatıyorlardı. Hava karardı mı köyün bir ucundan diğer ucuna uzanan cemse konvoylarından inen erler, bulgurla buğdayı birbirine katıp, damlarda nöbet tutuyordu. Bir gün evde bir tabanca mermisi bulunmuştu. Komutan mermiyi alıp, "Bunun anası nerede?" diye anneme diklenmiş; annem, "Ver hele neymiş o" diye mermiyi aldığı gibi uzağa fırlatmıştı. Cümle asker didik didik etmiş sağı solu, "silahın çocuğu"nu bulamamıştı.

Biz çocukların askerlerce kenara çekilip, balonla ya da şekerle "Silahlar nerede?" diye sorgulandığı zamanlardı. Tabancalar çoğunlukla kadınların koy-

Bir sabah annem odaya dalıp, "Çocuklar cunta olmuş" dedi. Erkekler soluğu bahçedeki saman yığınlarının arasında aldı. Bir zaman sonra cemseler görüldü. Biz çocuklar ağlamadık, kimsenin yerini söylemedik.

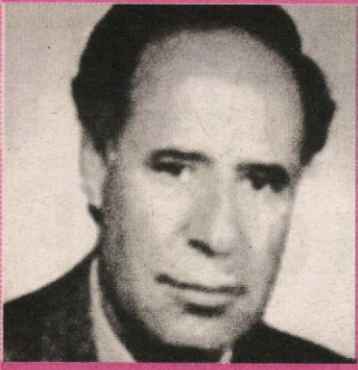
[evrimalataş]

nunda olurdu. Zamanın askerleri, köy kadınlarının mahremiyet sınırlarını bilirdi. Dayımın karısı, iki tabancayı çaprazlama koynuna koymuş, uçları yakasından çıkmıştı da bir kere, o hâlâ "Körolam, ne silahı, ne tabancası" diye boynun bükümüştü askerlere. Askerlerden biri "Yenge, sen bi zahmet öteye git" demişti niyeysel.

Çok şeyi bu baskınlarda öğrendik. Sır saklamayı, ağlamamayı... Ve verilen şeyi saklamayı...

Ne var ki oyuncak silah ile gerçeği arasındaki farkı öğrenememiştik. Bir gün tarla sürülürken paslı, kırık bir oyuncak tabanca buldum. "Benim tabancam" deyip bağrıma bastım. Zamanı uygundu, artık tabancam vardı... Köyün tepesinde cemseler görüldüğü vakit, tabancanın korkusu tebelleş oldu üstüme. Nereye saklayacaktım? Çuval-lara koysam bulurlar; yorganların arasına koysam yorganları indirirler. Nereye? Bir şeyin ne kadar derine saklanırsa, o kadar çabuk bulunacağını öğrenmişim. Sonunda süt makinesinin kasasının içine sakladım. Bir hissimla eve daldı askerler. Kimsenin aklına süt makinesinin kasasına bakmak gelmedi. Paslı tabancayı bağrıma bastım yine.

Ve tarih 12 Eylül'ü gösterdi. Her sabah erkenden kalkıp inekleri sürüye katan, ekmek pişiren annem, hepimizin sıra yattığı salona dalıp, "Çocuklar, cunta olmuş" dedi. Erkekler soluğu saman yığınlarının arasında aldı. Sonra cemseler görüldü. Biz ağlamadık, kimin nerede olduğunu söylemedik. Ertesi günlerde ve yıllarda annem çok ağladı. Ben ise cezaevlerinin kapısında tanıştım dondurma ve simitle.

[ahmetkahraman]

Klu Klux Klan

görünmez adamlardı. Görmesi gerekenler görmüyor, dahası "cinayet, kaçırılmış insan, yangın, işkence, tecavüz var" diye bağırarlara, "Bunlar mücadele azmimizi kırmaya çalışan vatan hainleridir" cevabını yetiştirmekle meşguldüler...

PEÇESİZ KLAN

Kanlı, inlemeli, irinli, bol kayıplı bir dönemden sonra, bugünlere gelindi. Geçmişte, "kan" naraları atarak, ortalıkta dört dönenlere, "MHP kurtları" deniyordu. Günümüzde, kendine "siyasi parti" adını verenlerden bazıları, ayrı ayrı MHP'den daha çok, "ya sev ya da terk etçi" kesildiği için Klan'ın ardındaki siyasi gücü görmek de mümkün değil. Dün MHP'yi ırkçı ilan edip, "insaniyet namına" onunla dövüşen CHP, çoktan naralarına sahip çıktı. "Biz Marksistler" sloganıyla yerde toz, toprak bırakmayanlar, ırkçılığın Kızıl Elma'yı bulma yoluna rez oldular. Hal böyle olunca, peçe meçe kalmadı. Artık Klu Klux Klan'lık her yerde. Her kes kendi gücü oranında Klana yardımcı...

İzmir'in Seferihisar'ında, bir çavuş, kaldırım kenarında duran arabanın sürücüsüne, "Nerelisin lan?" diye soruyor, "Diyarbakırlı" cevabını alınca, narasını patlatıyor, toplanan kalabalık, düşmanı oracıkta linç etmeye kalkışıyor, yara bere ile kurtulanlar daha sonra mahkemece tutuklanıyordu.

Klu Klux Klan naralarını patlatarak, Türk halkının ruhuna her sabah yeniden şoven ruh aşılayan "cici basın" olayı böyle aktarıyordu. Ayvalık'ta, galeyana gelen peçesiz Klan, Kürtlerin canlarından sonra, iş yerlerine saldırıyor, devlet saldırıya uğrayanları araçlara bindirip "meskun mahal" dışına çıkararak, "vatansever ahalinin galeyanını" dindiriyordu. Yine cici basının haberine göre, "Orta Asya'nın Bulgaristan cennubundan" yeni gelmiş "arı kan", Türklerin "vatan aşkı Bursa yöresinde galeyana" geliyor inşaatta çalışan Kürtlere saldırıyor, işlerini ellerinden alıyor, onlara yardımcı olanlar da Kürtleri kasaba dışına atıyordu. Daha önce benzeri olay Ankara'nın Delice kasabasında yaşanıyor, Sivrihisar'da da Kürtler abluka ya alınıyor, camiye gitmeleri, alışveriş etmeleri, "Klanın kadim emriyle" yasaklanıyordu. Manzara böyleydi ve muktedirin sesi yükseliyordu: "Bölücü Kürtlere karşı, haydi top yekun savaşa arkadaşlar..." Kimse, "bu ırkçılıkla nereye ey berhudar olmayasıcısı" demiyor, Klan ortalığı tozutarak, yoluna devam ediyordu. Cici basın ise Avrupa sokaklarını sümkürme helası olarak kullananlara yüz buruşturulunca, "İrkçılık hortladı arkadaşlar" yayını

yapıyordu...

Bunların haberi yok, ama Klan'cılık, bugüne kadar kimseye fayda getirmedi. Fayda ise eğer, batmalarını sağladı...

NİLÜFER'İN ÇIĞLIĞI

Sahne, "Haydi arkadaşlar, Avrupa Birliği yolunda, hep birlikte medenileşelim" naraları eşliğinde, "Kürt müziğine özgürlük verdik" dediler. Ama, "enayiye kandırdım, arkadaş" kaş, gözüne sınır yoktu. Sahne gerisinde yasaklar, davalar sürüyor, toplantıda Kürtçe müzik dinleyen, konuşan mahkum ediliyordu. Müzisyenler, her gün yeni nağmeler üretiyor, ama Klan'ın görünmez eli mi, her neyse engeller yükseliyordu.

Nilüfer Akbal, Kürt müziğinin sevilen seslerinden biridir. Son çalışmasını sevenlerine duyurmak için klipler hazırladı. "Yandım Allah" çığlıklarını müzik diye yayınlayan kanallar dahil, bütün televizyonları tek tek dolaştı. Yayınlama bir yana, kimse klibe dokunmadı bile. Nilüfer, "Üstümüzde görünmeyen muktedirlerin ambargosu var. Baskı kolonları her gün biraz daha sıkışıyor. Amaç, bizi yıldırmaktır" diyor. Ve çığlıklaşan sesiyle Nilüfer şöyle diyor: "Sesimi duyurmak için İstanbul'un Taksim Meydanı'nda, kendimi yakmayı ciddi ciddi düşündüm."

ŞEYHMUS DİKEN'İN SESİ

Şeyhmus Diken, kadim Amed'in (Diyarbakır) sosyal ve siyasal tarih dokusunu kelimelerle ilmi ilmi dokuyan oğlu. Şehri ve halkının mirasına sevdalı gibi bağlı. Son çalışması, "İsyen Sürgünleri" adındaki kitap... Bu kitap, bir bakıma insanlığımızın, gün ışığına çıkan, yeni "hewar" sesi. Eli, kolu, dili de bağlı esirlerin onur savaşı... Elleri bağlı genç kız, onur düellosunda, Malabadi Köprüsü'nden bulanık sulara uçarak, ağzı sulanan tecevüzcüyü şaşkına çeviriyor. Karısı, kızı ve gelini tecavüzcülerin eline düşmektense, onları öldürmeye kalkışarak, sevgi ve saygıya tapınan adam...

Şeyhmus Diken, zulüm tarihini yaşayanların kelimeleriyle anlatıyor, kitabında. Suçsuz, günahsız asılmışlar, kurşunlanmışların yanında, işbirlikçilerin de darağacının gölgesinde dolaştırdıktan sonra, sürgün göçlerine katılması... Ve "Ey insanlık sen neredeydin?" dedirten manzaralar: Kökleri, dil ve kültürlerinden koparılmışların, sürüldükleri yerlerde insanlık beklerken, yaşadıkları aşağılanma... Şeyhmus Diken'in "İsyen Sürgünleri", "zulmün evrensel tarihi"nden satırlardır. Her satır, "zulmün artsın" dedirten...

Mardin

Taşa ve toprağa işlenmiş bakır bir inanç renginde kendine abiliğin tarifsizliğidir Mardin doğuda kime gitsen oğluna az kızına fazladır orda kime dokunsan birer eski söz kendinin kanamasıdır dipsedâ kalbe roman bir şeydir ağlamak orda herkes hayatının aurasında gizlidir Mardin sahihtir yalanı bile sahibidir

Kalbe saklanmış bir geyik sesinde çan-ezan kardeşliğidir Mardin doğuda seslerin eyvanı kırk kapılı odadır orda yalanım yok, sahi yalanım bile kendime süveydâ ilkin Murathan fısıldadıydı bu şehri kulağıma o gün bugündür Paranın Cinleri aşkına gitmemiştir Mardin şair şehridir her mısrası yalandır

Ağzın tene tercümesinde aşkın dağlara kimliksizliğidir Mardin doğuda burnu hızlı bir Kız Kalesi gibi boşluğa bakar Mor Mihail Kilisesi kendinin yasıdır orda kendi gençliğini vurmalar miskinidir Kırklar Kalesi— kızımsı bir ses Mazıdağı'ndan baba demişti bana o zamanlar Mardin göz köyü yalandır gözün köyü yalandır

Kınalı gök Mezopotamya sadakatinde Mardin bir şehrin bir şehre ağıladığıdır!

hüseyinalemdar

Ateş

- Sevgili Cemil Ateş'e

'Evvel ahirdir ahir de evvel'
Mevlana
Gözlerin kara orman yangını
Doğarken gün bahçesinde anıların
saçlarından dökülen dolunay
Çaresiz gecelerin yılgin tenine
En derin masal
kalbin
mor dağlarda kırılan
son yaprağı her dalın

ey ateşten özge pervane yürek
al yeşil bulutlara çizili
o bal dudaklı Güneş
değdiği memleketi kokutur
dost sıcaklığın

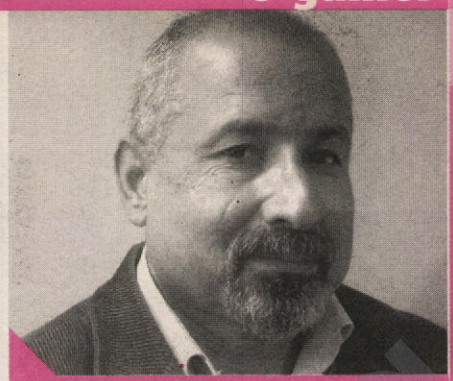
ah o yilkı atları olmasa
acı ovada biten ayırık otları
hummalı kanatlarında ısıtırken hayati
dikensiz düşler kuramazdın
'Bir şey yapmalıyım onun için
Bir Dünya'da' diyen
bir Ben
ve kalbinden başka bir kalbe giden
bir tren bulamadın.

Tanıdıkça kalbini
'sevgi arsız' sokak köpeklerinin
özgürlük düşkünü serçelerin
denizde seken mavi taşın
ve bütün simitçi çocukların
aslında sen olduğunu
anladım.

Ey benim giyotin bakışlı aşkın insanım;
Her çağ kendi karanlığını
Kendi ışığından çıkarır

yeldakarataş

YOĞURTÇU TRENİ

[enversezgin]
sezginerdem@superonline.com

YIL 1978. Saat gecenin iki buçuğu. Kalabalık bir arkadaş grubu olarak Batman Tren Garı'ndayız. Sabah Diyarbakır'da düzenlenecek bir toplantıya katılacağız. Kurtalan'dan gelip Diyarbakır'a gidecek olan banliyö trenini bekliyoruz. Aslında trenin yarım saat önce istasyonda olması gerekiyordu. Ancak her zaman olduğu gibi bu kez de rötayapmıştı. Saat üç. Nihayet kara tren kendini gösteriyor.

Diğer yolcular gibi biz de trene biniyoruz. Kimi rahatsızlığı nedeniyle Diyarbakır'da doktora gidecek, kimi ufak tefek işlerini görecektir. Bazıları da "aşağı mahalle"ye uğrayacak... Bir yarım saat daha bekliyoruz. Tren nihayet hareket ediyor.

Sağlı sollu binaları geçtikten sonra gecenin karanlığına dalıyoruz. Önce Sinan Köyü'nde duruyoruz. Kadın-erkekli köylüler kompartımanlara doluyorlar. Orta yaşlı bir baba kucağında taşıdığı hasta kızını oturabileceği bir yer arıyor. Bir diğeri her iki elindeki yumurta sepetlerini özenle yere bırakıyor. Bir başkası yanında getirdiği azığını sım sıkı tutuyor. Tren çok geçmeden hareket ediyor.

Birazdan önümüze bir yokuş çıkıyor. Zaten oldukça yavaş yol alan tren yokuşu adeta 'yürüterek' aşıyor. Trenin sarsıntısından içimiz dışımıza çıkıyor. Yeniden düzlüğe geliyoruz. Hep birlikte trenin hızlanacağını bekliyoruz. Boşuna bir bekleyiş. Son derece eski ve bakımsız olan trenin hızlanmaya mecali yok. Bu berbat trenin olumlu özelliği son derece ucuz olması. Bu nedenle bir hayli yoksul olan köylüler gibi biz de bu treni tercih ediyoruz. Eh, eninde sonunda Diyarbakır'a varacağız.

Tren yanından geçtiği hemen her köyde durup, yolcularını aldıktan sonra yoluna devam ediyor. Elbette hızlanmadan. Her istasyondan sonra kompartımanlar giderek dolmaya başlıyor. Sıra koridorlarda. Çok geçmeden buralar da doluyor. Bu kalabalık insan grubu

içinde en çok dikkati çekenler ellerindeki yoğurt bakraçları ve üzerilerindeki yerel kıyafetleri ile köylü kadınlar. Bismil'e veya Diyarbakır'a yoğurt satmaya gidiyorlar. Zaten bu nedenle yöre insanları trene "Yoğurtçu Treni" adını koymuşlar. Bismil'e varıncaya kadar düzde yol alıyoruz. Soğuktan tir tir titriyoruz. Çünkü kaloriferler yanmıyor.

Bismil'deyiz. İçeriye satıcılar

**BATMAN
DİYARBAKIR ARASI
ÇALIŞAN TRENE
YÖRE HALKI, YOĞURT
SATMAYA GİDEN
KADINLAR
NEDENİYLE
"YOĞURTÇU
TRENİ" ADINI
TAKMIŞTI.
YÜRÜMEYE BİLE
MECALİ
OLMAYAN BU TRENE,
BİZ DE YOKSUL
KÖYLÜLER GİBİ
SADECE UCUZ
OLDUĞU İÇİN
TERCİH EDİYORDUK**

doluşuyor. Tren iyice yorulmuş. Sadece yorulmamış. Bir de "susamış". Lokomotif, vagonlardan ayrılıp az ötedeki su sarnıcının altına girip "susuzluğunu gideriyor." Sonra da bir kenara çekilip dinleniyor. Sabah olmak üzere ama Yoğurtçu Treni bir türlü kalkmıyor. Bir kırk beş dakika da burada bekliyoruz. Tren kalkıyor. Seviniyoruz. Biz de tren gibi yorgun düşüyoruz. Çareyi uyumakta buluyoruz.

Sabah yolcuların bağırış çağırışlarıyla uyanıyoruz. Tren bir düzlükte durmuş, yol almıyor. Nedenini öğrenmek istiyoruz. Yolculardan biri merakımızı gideriyor. Lokomotif Bismil'in otuz kilometre ilerisinde bir

yerde arızalanmış. Yolcuların çoğunun ve tren personelinin beklediği ön tarafa doğru yöneliyoruz. Makinist lokomotifin tekerlerinden birini tutan somunun düştüğünü söylüyor.

'Bu somunun bir yedeği yok mu?' diye soruyoruz, "Yok" diyor.

- 'Peki Diyarbakır'dan yardım istediniz mi?'

- 'İstedik ama ellerinde şu anda lokomotif yokmuş.'

- 'Peki ne zaman göndereceklermiş?'

- "Belli olmaz."

- 'Peki ne yapacağız?'

ni bir lokomotif gelinceye kadar beklemekten başka çaremiz yok."

- 'İyi de kardeşim, toplantıya geç kalıyoruz.'

- "Yapılacak bir şey yok."

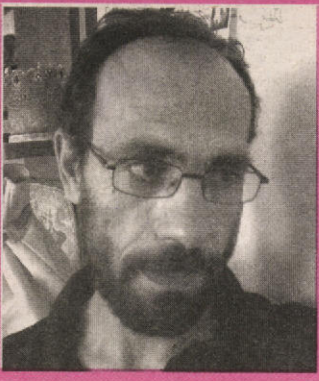
- 'Makinist Bey, bu somun dediğin aletin boyu ne kadar?'

- "Bir karış kadar."

Yolcularla birlikte durum değerlendirmesi yaptıktan sonra somunu aramaya karar verdik. "Yahu yapmayın, bu somun yirmi kilometre ötede de düşmüş olabilir. Boşuna yorulacaksınız" diye itiraz etti makinist. Ama makinisti dinlemeye hiç niyetimiz yoktu: 'Olsun, hiç değilse sabah sporu yapmış oluruz.'

Trenin aksi yönüne doğru koşmaya başladık. Bir süre sonra yorulup durdum. Öteki arkadaşlar ise koşmaya devam ettiler. Hem koşuyorlar ve hem de bizi bu ıssız yerde mahsur bırakan somunu arıyorlar. Bir süre sonra tamamen gözden kayboldular. Bu kez de beklenen lokomotif gelir de tren hareket ederse epey uzaklaşmış olan arkadaşlarımızın durumu ne olacak diye kaygılandım. Neyse ki gözden kaybolmuş arkadaşlarımız çok geçmeden koşarak geri döndüler. Birinin elinde o meşhur somun. Hep bir ağızdan 'bulduk, bulduk' diye bağırıyorlar.

Ön tarafta tedirginlikle bekleyen yolcular, arkadaşlarımızı çılgınca alkışlamaya başladılar. Öyle ya tren personelinin yapamadığını onlar yapmışlardı. Somun yerine takıldı ve tren yoluna devam etti.

[müslümyücel]

**KÜRT YAZARI YOKSULDUR, DİL
ÖĞRENMEZ, KÜTÜPHANEYİ SEVMEZ.
HİSLERİ İLE YAZAR VE TARİHİ TAHRİF
ETMEKTEN ÖTEYE GİTMEZ...**

Akademisyenler ve Kürtler

KÜRTLER, Batılı akademisyenlerin gözünde 'kendilerini ifade edemeyen, ifadeye muhtaç' kimselerdir. Onlar için Kürtler yeni, el değmemiş bir pazar ya da pazarın ürünleridir. Akademisyenler birbirlerine el verir. Hocanın öğrencisi, hocanın yazdığı tezi ve kitabı kesinlikle okumalı, ön sözde okkalı bir teşekkür yazmalı, hocasının en küçük makalesini bile "a.g.e" mazbutu içine almalıdır. Yoksa tezi geçerli olamaz. Hocalarda yanlış bilginin olabileceği hiç bir zaman akıldan geçmez. Akademisyenlerin yazdığı kitaplar önemli yayınevleri tarafından basılır. Bunun yanında Kürtler kendi dil, tarih ve politikalarına dost olmadıklarından dolayı kendileri ile ilgili bilgileri bulmaktansa, akademisyenlerin kitaplarını okurlar, çünkü bilgiye giden yol onların kitaplarından geçer. Tabi bir de buna 'dışardan gelenin değerli' olduğunu ifade eden minik aklı da eklemek gerek. Böylece "kendini yazarına" güvensiz olan okur tek yönlü bilgiye bağlanıp kalır.

Kürt yazarı ise yoksuldur, dil öğrenmez, kütüphaneyi sevmez. Yabancı bir yazardan yaptığı bir alıntı ile kendini güçlü hisseder. Hissleri ile yazar ve tarihi tahriş etmekten öteye gitmez. Bu yüzden ya dünyanın yarısının Kürtlerin soyundan geldiğini söyleyerek Kürt'ü yalnızlaştırır ya da Kürtleri dünyadan tecrit eder. Kılı kırk yaran incelemeler yapmaktansa, kolayca kaçır, amacı doğru ve derinliğine bilgi değildir. Amacı kendini gündeliğin içinde erimekten kurtarmaktır. Panellere gider, davetlere katılır, belediyelerin organizasyonlarında, il encümeni ve belediye başkanının bir sıra sonrasında oturmayı işini yapmakla bir tutar. Geceleyin çocuklarına ve gün içinde karşılaştığı arkadaşlarına, "başkan bana dedi ki" ya da "Encümen sigara aldığı zaman bana selam verdi" diye başlayan cümleler kurar.

Batılılar ise su gibidirler, uyudukları görülmemiştir. Peyami Safa'nın deyişiyle "köpek" gibi uyanıktırlar, biz ise "ke-di" gibiyiz, peygamberin hırkasının üstünde uyumak gibi bir lüksümüz vardır her zaman. Kürtler bugüne kadar kendilerini tanımlamamışlardır, hep tanımlanmışlardır ve yapılan tanımların çoğu keyfidir. Batılı yazarların gözünde Kürtler göçebe, yarı göçebe bir topluluktur. Tanımlamalar Rich, Minorsky, Nikitin, Barth, Menteşşaveli, Marr, Edmonds gibi asker, diplomat ve misyonerler tarafından yapılmıştır. "Köylü Kürtler" Minorsky'ye göre Caf ve Bilbas aşiretleri arasında Goran adıyla bilinmektedirler. Goran beyaz başlıklı anlamına gelmektedir. Soran, Bahdınan ve Hakkâri'de köylü Kürtlere Nikitin'e göre Kurmanci denil-

mektedir. İlginç olan bu adın Hamavend bölgesinde "miskin" olarak adlandırılmasıdır, tanımlı yapan Barth.

Bütün bu tanımlamalar Kürtlerle ilgili akademik çalışmalar içinde yerlerini almaktadır. Ancak göz ardı edilen bir gerçek vardır: Yapılan tanımlamaların tümü toplumsal örgütlenmenin bir biçimi olarak karşımıza çıkmamaktadır. Tanımlamalar iş ve emek üzerinden yapılmamışlardır. Hepsi "yakıştırma"dır. Miskin, Farsların Kürtlere uygun gördüğü bir sıfattır. Kökeni Kuran ve hadislerdir. Anlamı işe yaramaz, muhtaç ve tembeldir. Miskinin karşılığı aciz ve sefildir. Kurmanci, Kürtçe konuşan kişi anlamındadır. Arapların ve Farsların aşağılama biçimidir. Araplara göre Kürtler yani Kurmanclar vardır, Kurmanci derken Kürtçe'den başka dil bilmeyen, bilgisiz cahil kimseler kastedilmektedir. Bir kişinin "ez kurmancim, ben Kürdüm" demesinin dışında bir tanımlama bu. Örneğin Edmonds... Ona göre miskinler beyin köleleriydiler; köle, toprağı olmayan, bedeni ile tarlada çalışan kimsedir. Dahası varlığı beyin verdiği emirler doğrultusundadır. İtaat eden kişi miskin değildir, aciz, sefil, tembel değildir. Batılı yazarın gördüğü Kürt bununla sınırlı değildir. Bir de buna bir duyuma, bin efsane ekleyip, olanı değil arzularını söylemek isteyenler vardır. Wadie Jwaideh bunlardan biri.

Wadie Jwaideh, Basra doğumlu. 1960'larda Indiana Üniversitesi'nde Ortadoğu ve İslam tarihi üzerine çalışmış, 80'li yıllarda California'da San Diego Üniversitesi tarih bölümünde görev almış. Kürtlerle ilgili 1961 yılında bir kitap yazmış: "Kürt Milliyetçiliği'nin Tarihi." Adı bile insana güven veriyor değil mi? Kitap Türkiye'de İletişim Yayınları tarafından basılmış. Kitapta ilginç bir mezhepten söz ediyor sayın akademisyen, söz konusu mezhep Sarliler. Sarlilerle ilgili, yazarın tek kaynağı Minorsky. Minorski İslam Ansiklopedisi'nde Sarliler ile ilgili olarak şunları yazıyor: "Sarliler, Irak'ın Musul eyaletinde yaşayan ve tuhaf dini inançları olan bir başka mezheptir." Minorsky'nin söyledikleri bunlar. Jwaideh ise tek kaynak göstermeden, belge sunmadan ekleyebildiği kadar ekliyor. Diyor ki: "Düşmanları, Sarlileri her ay yılı başında bir ayın düzenlemekle suçlarlar: Bu ayinde önce bir horoz kesildiği, bunun hep beraber yenilmesinin ardından ışıkların söndürülerek erkeklerle kadınların birlikte oldukları iddia edilir." Tarihte "iddia" edilir. Doğrudur, ancak kimin

iddia ettiği kesinlikle belirtilir, düşmanlardan kasıt kimler? Jwaideh iddia sahibini genel olarak "düşman" diyerek açıklıyor, sözü edilen olayın ya da olayların hangi tarihte, kimler arasında yaşandığını söylemiyor.

Bugün İletişim Yayınları, Türkiye'de herhangi bir mezhep, kişi, kurum ve kuruluşla ilgili böyle bir "iddiayı" düşmanları diyerek yayımlayabilir mi? İster ilgileri olsun, isterse olmasın her kesin kafasında bu yayınevinin akıllı, aklı başında editörleri vardır inancı hâkimdir, üstelik bir Ahmet İnsel ve Murat Belge gerçeği karşısında kim durabilir? Her ne kadar Murat Belge, İletişim'in bugün faal bir "imgesi" değilse bile onun harcını ve gölgesini kim inkâr edebilir? Aman sen de diyeceksin, koca Murat Belge "Osmanlı'da Kurumlar ve Kültür" diye bir kitap yazmadı mı? Yazdı, tek tek baktım kitabın sayfalarına, Kürtler iki yerde geçiyor; birinde Kürdili, diğerinde bir fotoğraf altı olarak. Diyeceksin ki yetmez mi? Ki zaten Kürtler biraz müzik, biraz da fotoğraf altı değil mi? Aman Murat Abi "medilimde kan sesleri" diyecek halim yok, balık kitabı yazan adamın denizi hatırladığı nerde görülmüştür? Melville bile denizi değil, yağı ve sabunu yazmadı mı? İsmail bir figürandı, albatros bir figüran. Akıl mideye delinmiştir, hafıza yoktur.

Kemal Kirişçi'nin Gereth M. Winrow ile birlikte kaleme aldığı "Kürt Sorunu" adlı kitabı da bu minval üzerine ele alınabilir. Söz konusu kitap Türkiye'de yayımlandığı zaman Winrow, "NATO ve Akdeniz'le diyalogu" konusunda burs almıştı. Kirişçi, Türk dış politikası, göçmen sorunları vs. konularla ilgileniyor. Kitap 1997 yılında yine ciddi bir yayınevi tarafından, Tarih Vakfı Yurt Yayınları'ndan çıkmış, iki baskı yapmış. Sayın akademisyenlerimiz diyorlar ki Abdullah Öcalan "Memleketi Siverek civarındaki küçük bir alanda genç sempatanlar kazanmakla sınırlıydı." İnsaf! Bir defa Öcalan Siverekli değildir ve ilk eylemler Siverek'te yapılmamıştır; Öcalan'ın kurduğu örgüt partileşme kararını Hilvan'da almıştır ve kendisi Halfeti'nin Ömerli Köyü'ndendir. Öcalan'ın Siverek'e gittiğine dair bilgi dahi yoktur, yalnızca temennilere dayalı söylenceler vardır. Kitabın diğer bir kısmında parti kadrosunun '80 sonrasında yurtdışına çıktığı söyleniyor. Bu da külliyan yalan. Öcalan sıkıyönetim ilan edildikten hemen sonra, 7 Temmuz 1979'da Mürşitpınar'dan Suriye'ye geçmiştir. Öcalan'ın yanında adı hala bilin-

meyen, Öcalan tarafından yalnızca "işçi bir genç" olarak anılan bir kişi vardır, o kadar. Mürşitpınar'a vardıklarında, jandarma komutanına adam başı 250 lira rüşvet vererek sınırı geçmişlerdir ve Öcalan'ın Suriye'ye, buradan Lübnan'a geçişinden devlet haberdar olmamıştır. Dahası, darbe olup adını yazmayacağım bir kişinin elinde kimi belge ve mektuplardan Öcalan'ın yurtdışına çıktığı anlaşılmıştır.

Tabii bir de alan araştırmaları var. Gidip Kürtlerle bütünleşen, orada kaldıkları zaman dilimi içinde "bölgeyi ve halkı" bilimin süzgecinden geçirip tezlerini güçlendirenler var. Lale Yalçın Heckmann bunlardan biri. Heckmann toplam sekiz ay Hakkâri'de kalmış ve bu kalmanın sonucu olarak "Kürtlerde Aşiret ve Akrabalık İlişkileri" adlı araştırmasıyla Boğaziçi Üniversitesi'nde doktor olmuş. '88'de ise Almanya'ya gitmiş, burada Erlangen ve Bamberg Üniversitelerinde çalışmış. Tezi 2002 yılında yine İletişim Yayınları tarafından basılmış. Kuşkusuz çok önemli bilgiler içeren bir kitap bu, ama salt bir ille Kürt tarihi ve Kürtlerde aşiret ve akrabalık ilişkisinin çözülemeyeceği bir türlü belirtilmemiş. Kitapta, "Saha çalışmam sırasında, çerçi denilebilecek herhangi bir satıcıya rastladım" diyor Heckmann. Sanki kendisi "metre" ve insanlar onunla kendilerini ölçüp biçecekler. Diğer yandan diyelim ki artık çerçi kalmadı; çerçinin varlığını Beşikçi 70'li yıllarda söylüyor, Heckman ise iki binli yıllarda... Ve şunu demek hiç de ukalalık olmayacaktır: "Saha çalışmam sırasında, çerçi denilebilecek herhangi bir satıcıya rastladım" demek, "Ben görmedim, o halde yoktur" diye tercüme edilebilir ki bu tanımlama bilimin hangi ilkesinde var?

Öğrenciler büyüyünce akademisyen olmak istiyor. Bunun Türkiye'de, özellikle Kürtlerle ilgili konularda hala mümkün olmayacağı kesin. Bu yüzden tek çıkış kapısı Avrupa görünüyor. Avrupa'nın kapısı da Paris Kürt Enstitüsü... Her yıl onlarca zavallı genç bu enstitünün kapısını çalar, şarkıcıdan türküciye, yazardan tüccara, Silvan'ın köylerinde enstitüde çalışanların hısm akrabalarına kadar kendisi için referans olmasını ister. Tek istediği Fransa'ya gitmek, burada dil öğrenip Kürtlerle ilgili çalışmalar yapmaktır. Oysa ki enstitü son olarak genç bir çocuğu delirtti. Deliren çocuğun hikâyesi ilginçtir. Çocuğun babası, şiirle ilgilenenlerin yarıdan tanındığı Arjen Ari'dir. Arjen Ari çocuğuna iyi bir eğitim veriyor. Hem Türkiye'deki okullarda başarılı hem de Kürtçe'de okuyup yazabiliyor mesela. Sonuçta aile karar veriyor, bu çocuk burslu olarak Paris Kürt Enstitüsü'ne gitsin. Müracaat ediliyor. Araya kısa bir süre giriyor. Aile sevinçten uçuyor. Enstitüden belgeler gelmiş ve diyorlar ki "Fransa'ya nasıl geleceğiniz, pasaportu nasıl alacağınız ile ilgili olarak lütfen bizi arayın." Hemen arıyor, telefona çıkan yetkili, "Bir yanlışlık oldu" diyor... Enstitünün çıkardığı bir dergi var. Bu dergiye yazı yazan, derginin danışma kurulunda yer alan bir arkadaşına sordum; böyle bir yanlışlık olabilir mi? Arkadaşım yanıt verdi: "Mümkün değil, olamaz, bu bir skandal." Peki, Arjen Ari'nin oğluna ne oldu? Arjen Ari diyor ki din bu...

Çocuk yaşta gözlerimin bozulmasına neden olan klasikler beni yazmaya da teşvik etmişti. İşe şiirle başlamış, kendimi Nazım Hikmet gibi hissetmeye başlamıştım. Bir şiirim "Akbaba" dergisinde yayınlandığında ise şairliğime olan inancım tamdı artık.

hasipkaplan
hasipkaplan@esmerdergisi.com

Mardin'de bir hoş "Seda"

BİZİM zamanımızda internet, bilgisayar, faks, çağrı cihazı falan yoktu. Sarı saman kağıtlara basan teksir makineleri, baskı çikarmalar, rotatifler, matbaa, elle dizilen harfler, meşakkatli, emek isteyen işler vardı. Ortaokul sıralarında Cizre'de bulunan Kale'deki kahveye gider; bir yandan Burca Belek surlarını seyreder, bir yandan da Dicle'yi izleyerek Charles Dickens, Tolstoy, Yaşar Kemal okurdum. Gözlerimin Teksas-Tommiks okumaktan bozulduğu rivayet edilse de klasiklerin payı büyüktür.

BİR ŞİİRE BEDAVA ABONELİK

Bu okuma sevdası beni aynı zamanda yazmaya da teşvik etti. Herkes gibi işe şiirle başladım; mehtap, ateş, güneş, aşk, dağlar, ovalar... Bu kelimeleri yan yana getirince kendimizi Nazım Hikmet sanırdık. Bu şiirlerimden birini "Akbaba" dergisine gönderdim. Şiirimi yayınlamakla kalmadılar, yedi haftalık bedava abonelik hediye ettiler. Bu beni yazma hevesinde teşvik eden önemli bir faktör oldu. "Akbaba" dergisinde üç-dört şiir ve yazım yayınlanınca kendime güvenim arttı. O yıllarda bizde para ne arasın! Öyle dergiye, kitaba verecek paramız yoktu. Okuyanları takip edip, eski sayıları almak için sıraya girdik.

Ortaokul bitti, sıra liseye geldi. Günün birinde, Baran Turizm'in uzun burnlu otobüslerinden biriyle, "ahle demo, vahle demo" parçası eşliğinde Mardin Lisesi'ne kayıt yaptırmak üzere yola çıktım. Tavuklar, keçiler, patlayan tekerlekler yüzünden imanımız gevremiş vaziyette Savur dinlenme tesislerine ulaştığımızda adeta yeniden dirildik. Kürtçe, Arapça, Süryanice konuşan biz yolcular, "salına salına diçe ber ave, bir öpücük ver bana heyre dev bave" türküsünü keyifle söyledik.

BABAM İMAM, VELİM PAPAZ

Mardin'e ilk gidişimdi. Kalesi, taş evleri, medreseleri, kiliseleri beni büyülemişti. Babam beni Baran Turizm'in sahibi Hacı Amca'ya emanet etti.

Başım dara girdiğinde, param bittiğinde, şehirli çocuklar beni dövdüğünde Hacı Amca'ya başvuracaktım. İdil'de cami imamı olan babamla birlikte daha sonra da tarihi Kırklar Kilisesi'nin yolunu tuttuk. Bizi genç, yakışıklı ve oldukça etkili konuşan papaz Yusuf Sağ karşıladı. İkram faslından sonra sadede gelen babam, beni bu kez de Yusuf Amca'ya emanet etti. İmam babam, oğlunu papaza emanet ettikten sonra gönül rahatlığıyla İdil'e geri döndü.

İLLE DE GAZETECİLİK

Mardin Lisesi'ndeki günlerim keyifli geçiyordu. Sosyal faaliyetlere katılıyor, tiyatro oyunları sahneliyorduk. Ancak benim aklım fikrim bir gazete çıkarmaktaydı. Okulda "Yankı" adlı bir dergi çıktığını bu sırada öğrendim. Bir ekip kurarak dergiye yeniden çıkarmaya başladık. Ne var ki okul müdürü masraflı bir iş olduğu için çok geçmeden derginin yayını durdurdu. Gazetecilik, yazarlık bir kere damarlarımıza işlemişti; resim ya da tiyatro bizi kesmiyordu. Çeçen Baki, Derikli Selahattin teşvikiyle duvar gazetesini çıkarmaya karar verdik.

İLK TAVİZ VE "SEDA"

Mütevazı harçlıklarımız bu gazeteyi çıkarmaya yetmiyordu. Önce babası marangoz olan bir arkadaşımızı, ardından da babası manüfaturacı olan bir başka arkadaşımızı ikna ederek "Seda"yı çıkardık. Babası manüfaturacı olan arkadaşını ikna etmek pek kolay olmadı. Yeşil çuha karşılığında "mesul müdür" olmak istiyordu. İlk tavizimizi vererek gazeteyi çıkarmayı başardık. Şiirler, karikatürler, resimler, öyküler popülaritemizi arttırmıştı. Delikanlılık çağının en ateşli aşk ve doğa şiirlerini döküyorlardık. Siyasetten bihaberdik. Deniz Gezmiş ve arkadaşları ile ilgili haberler radyo ve gazetelerde yer almaya başlayana kadar da öyle kaldık. Yine de teneffüslerde okulun salonu şenlenir, aktüel haberlerle dolu "Seda"ımızı okumaya çalışanlar uzun kuyruklar oluştururdu.

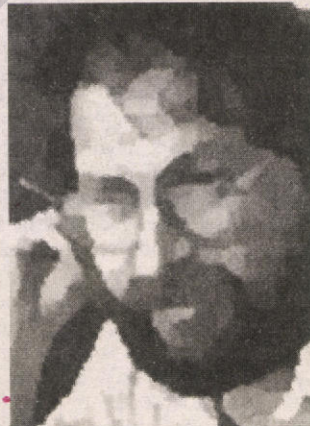

Desen ve Renk

Resmin iki ana malzemesi vardır: Desen ve renk. Desen daha temeldir. Deseni ve karakteri zayıf olanlar desen zaafılarını kapatmak için işin kolayına kaçıp renge ağırlık verirler.

Desen yaparken en dikkat edilmesi gereken en fazla gözden kaçandır: Bir çizgi hangi açıyla başlayıp hangi açıyla sona erer? Bu açılara iyice ve kırk defa bakmak gerekir. Kimileyin bir çizginin başlangıç ya da bitiş açısına inanamayıp -çünkü gerçekten inanılmazdır - gerçeği düzeltmeye çalışacaksınız!

Bununla mücadele etmek gerekir ve bu mücadele nefis ile mücadeleye benzer, büyük irade gücü gerektirir. Beyni kullanıp beynin kötü desene yol açmasını engellemek gerekir!

alinesin
alinesin@esmerdergisi.com

[feyzahepçilingirler]

Bitsin Hayırlısıyla Bu Beyhude Sonbahar

Yaz günleri saat dörtten sonra balkona çıkarm, herkes bilir bunu. Hayır, çıkarılmam, kendim çıkarım. O zamanlarda geçerken belki görebilirsin beni. Görür müsün bilmem ki! Biz insanlar gibi yani? Ayaklarımda, ellerimde, beynimde hiçbir zaafiyet yok, Allah'a şükür. Yalnız gözlerim ve kulaklarım. Görme mele-kem iyice zayıfladı, işitme ise hemen hemen hiç kalmadı. Şu kulaklığı görenler; bununla işittiğimi sanıyorlar. Yanlış! Bu, bana eğilip ko-nuşmaya çalışanların kulaklarına bir cızırtı, bir vıcırta neşrediyor, o kadar. Kulaklarımdaki dai-mi uğultuda müspet veya menfi herhangi bir tesiri yok. Hülasa, bu alet duymamı sağlamı-yor; beni duyuyormuş gibi gösteriyor sadece; bütün marifeti bu! Sabahları da balkonda otu-ruyorum. Bir saat. Dokuzdan ona kadar. Her sabah saat sekizde kahvaltı ederim. Tam sekiz-de. Askeri mektebe leyli talebe olarak yazıldı-ğımdayken bu yana, her sabah tam sekizde kahval-tı etmişimdir. Beni ararsan ne zaman, nerede bulunduğumu bil diye söylüyorum. Kahvaltı-dan sonra bir saat dinlenirim. Odamda. En uy-gun yer orasıdır aslında. Hem vaktimin çoğu orada geçtiği için, hem de bunca yaşadık-tan sonra yatağımda, mesela sabahki ya da öğle ye-meğinden sonraki dinlenme saatlerimde canı-mı alman son derece uygun olur kanaatinde-yim. Neresinden baksan bir asıra yaklaşan bir ömürde alışkanlıklar kolay değişmiyor. Neyse

**GİDENLER
ÇOĞALDIKÇA YALNIZLIK
KATMERLENİR.
TAŞINMAZ BİR YÜK
HALİNE GELİR SONUNDA.
BİR DE BAKARSINKİ
ARTIK HİÇBİR ŞEYİYLE
SANA AİT OLMAYAN BİR
DÜNYANIN İÇİNDE, BİR
KOVANIN İÇİNE ATILMIŞ
BALIK GİBİ SAĞA SOLA
ÇARPIP DURMAKTASIN**

ki Yıldız bu titizliğimin farkında ve hiçbir şeyi-mi aksatmıyor. Sen daha iyi bilirsin ya, Yıldız kızımıdır, ortancam; ötekiler sizlere ömür. Be-nimki de bunaklık alameti! Sizlere ömür ne de-mek? Sizin ömre ne ihtiyacınız olsun! Allah ka-rına çıktığında naklediverirsen pek memnun kalırım. Bana verdiği bu ömür çok geldi. İste-yenlerin fazla olduğunu bilirim. Benimkinden daha da arta kalan varsa, olacaksa, onlara ver-mesini, beni de artık münasip bir sebeple, yu-karı, yanına almasını söyler misin bi zahmet. Aman, saygıda kusur etme! Zaten namazsız ni-yazsız geçirdik şu koca ömrü, şimdi de verdiği cana karşı nankörlük ediyormuş gibi olmayı-lım. Güzel günlerim oldu, çok şükür. Çok gü-zel günlerim oldu.

Delikanlıydım bir zamanlar. Yakışıklı bir subay olarak İstanbul'da bulunduğum yıllarda o devrin utangaç kızları bile döner döner ba-karlardı. Aslında anlatılacak ne çok şeyim var. Olmaz mı? Ama dinleyecek birilerini bulmak müşkül. Misafirlerin ne konuştuklarını duyma-ya veya tahmin etmeye çalışmaktan çoktan vaz-geçtim. Güldüklerini gördüğümde merak edi-yorum tek. Yıldız yakınlardaysa neye güldükle-

rini soruyorum. Birkaç sözcüklük bir özet yapı-yor; ama genellikle gülünüp geçilmiş bir konu-yu yeniden anlatmaktan sıkılıyor. Haklı. Söze karışıp bir şeyler anlatmaya çalıştığımda ise ki-barca, "Anlatmıştın bunları baba" diyor. An-latmadığımdan emin olsam da susuyorum o za-man. Bunca yılda biriktirilenler, beş on dakika-lık konuşmalara sığmıyor; ama herkesin konu-şacak, anlatacak o kadar çok şeyi var ki kimse beni daha fazla dinlemeye gönüllü olmuyor.

Genç görünmeye veya saklamaya çalıştı-ğım zannedilmesin diye, her fırsatta yaşımı söylemeye azami gayret gösteriyorum. Aslında Allahüteala ve siz, benden iyi bilirsiniz ya, 1912 senesinde doğmuşum. Kimse ne zaman doğduğunu bilmez ya, o bakımdan 'doğmu-şum' diyorum; yoksa en küçük bir kuşku-m yoktur bundan. Babam rahmetli de askerdi be-nim gibi; fakat o doktordu da aynı zamanda, askeri doktor. Şairliği de vardı ayrıca. Bu ba-kımdan da ona çekmişim anlaşılan. Ben de ri-b

a
i benzeri bir şeyler karalarım zaman zaman. Boş durmayı sevmem çünkü. İnsan, eli ayağı tuttuğu müddetçe vaktini değerlendirmeli, ya-sadığını hakkını vermelidir. Bakınız, o kibrit kutularının üzerindeki kumaş kaplamaları da bendeniz yaptım efendim. Kolaj diyorlar bun-lara. Desenli kumaşlardan yeni motifler, yeni desenler oluşturunurum. Eskiden yardımsız yapardım; fakat şimdi Yıldız'ımın yardımı ol-madan pek güçtür, cesaret edemem. O keser, hazırlar kumaşları, yapıştırmak ve son şeklini vermek bana aittir. Babamın manzumeleri ma-teessüf kaybolup gitti; sahip çıkamadım, toplayamadım. Damadım, sağ olsun, benim baba-ma göstermediğim vefa duygusunu bana gös-teriyor. Rübaiciklerimin hiçbirinin ziyan olma-sına izin vermiyor, topluyor, dosyalıyor hepsi-ni; hatta bastıracağını söylüyor. Ben ölmeden bastırır mı bilemem. İnşallah dünya gözüyle adımı bir kitapçığın üzerinde görmek nasip olur. Tarih düşürmek zordur; usulünü evvel öğrenmiş idim, lakin unuttuğum. Şimdi sor-up öğreneceğim kimse de kalmadı. Rahmetli babam, tarih düşürmekle iktifa etmez, Mus-haf'ın durduğu, ipekle nakışlanmış kumaş mahfazanın içindeki ayrı bir defterciğe de kay-dederdi hepimizin doğum tarihlerini. Bittabi eski harflerle ve eski yazıyla. O zamanlar yeni yazıya geçilmemişti daha. Düşününüz, ben bi-raderlerin en küçüğüyüm, benim doğumum-dan 16 sene sonra kabul edilecek yeni Türk harfleri daha. Kendini methetmek gibi olma-sın; ama ben de titizim bu gibi konularda. Bü-tün çocuklarımın doğdukları tarih, ay ve gün olarak aklımdadır, saatleri bile hatta. Yalnız aklımda değil, kayıt altına da alınmıştır. Şu dolap-ta, üstten ikinci çekmeceye durur defterlerim. Hayalleri de odamın duvarlarını süsler.

Tam ortadaki büyük fotoğraftaki karımdır, dünyalar güzelydi, aşkımdı, biricik aşkım. Öle-li... Aman Allah'ım ne kadar uzun zaman geç-miş. Onun yanındaki fotoğrafta ölen oğlum var; ailesiyle birlikte. Görmüyorum; ama biliyo-rum. Yıldız indirmek istiyor bunları duvardan. İzin vermiyorum. Sırasıyla biliyorum hangi fo-tografin nerede olduğunu, yanında ne bulun-duğunu. Bir de fotoğrafta yer almayanlar var; fotoğrafsız anılar. Şam yok mesela hiçbir fotoğ-rafta. Benim hafızamın fotoğrafhanesinde bile kalmamış en küçük bir sureti. Doğduğum yer Şam. Kim derdi ki Şam'da başlayan bir hayat, burada, Armutçuk'ta bitecek. Bitmedi, biliyo-rum; ama burada biteceğin mutlak gözüyle bakıyorum. Başka yere gidecek gücüm de im-kânım da yok. Ölüm beni burada bulacak. O yüzden senin dikkatini çekmeye çalışıyorum za-ten. Damadımın da Yıldız'ımın da şikâyeti yok gibi görünüyor; ama artık yeter! Ne diyordu

üstad Yahya Kemal: "Bitsin hayırlısıyla bu beyhude sonbahar". Çünkü bu koca ömür, geldi, sonbaharda takıldı. Yeniden kış atlatıp tekrar ilkbahara kavuşulmayacak. Eninde so-nunda bitecek. İyice bıkkınlık vermeden bitse iyi olur.

Çok şükür ağrım sızım yok. Bütün işlerimi tek başıma yapıyorum. Yemeğimi de ken-dim yiyebiliyorum, tuvalet ihtiyacımı da ken-dim görebiliyorum. Bir tek yıkanmakta yardı-mı gerekiyor Yıldız'ın. Yıldız'a verecek hiçbir şeyim kalmadı. Sade eziyet. Gönülünü almaya çalışıyorum sık sık. Başka nasıl memnun edebi-lirim onu, bilmiyorum. "Sen benim yıldızısın. Ömrümün gecesinde karanlıkta kalmamı sen önledin" diyorum. "Sayende hep ışıklı oldu ge-celerim" diyorum; ama yetiyor mu, bilmem ki!

Herkes daha uzun yaşamak istiyor. Daha uzun, daha uzun... Neden? İnsanlara söyler mi-sin ki bunun pek tadı tuzu yok. İşte neredeyse bir asırdır yaşıyorum; ne oldu? Söyleyeyim: Be-nim arkamdan gelen başka bir dünyanın içinde kaldım. Yaşadığım için nankörlük edersem Al-lah'ın gücüne gider, biliyorum; ama insan etra-fıyla yaşar, arkadaşlarıyla, dostlarıyla, sevdikle-riyle, kuzdıkları, öfkelenedikleri, kavgaya ettikleri-yle... Benim ziyaretime gelecek hiçbir arkadaşım kalmadı mesela. Onlar öldü, çocukları bile öl-dü. Herkes çekip gittikten, arkadaşan gelen baş-ka bir hayatın insanları arasında seni bir başına bıraktıktan sonra yaşamak, hayat olmuyor artık, bir çulu sürüklemeye benziyor. Seni sen yapan, birlikte var olduğun insanlar sessiz sedasız çeki-lip gittikten sonra yaşamının ne hükmü var? Hep de sessiz sedasız giderler. Bir duyarsın ki Faruk ölmüş. Hani Van'da senin döneminden subay arkadaşın Rıfkı vardı ya, o da Hakkın rah-metine kavuşmuş. Sonra Falih'in öldüğünü du-yarsın, sonra karının can ciğer arkadaşı Semahat da rahmetli olur. Zaten karın gittiğinde yalnız kalmışsındır, gidenler çoğaldıkça yalnızlık katmerlenir. Taşınmaz bir yük haline gelir so-nunda. Bir de bakarsın ki artık hiçbir şeyiyle sa-na ait olmayan bir dünyanın içinde, bir kovanın içine atılmış balık gibi sağa sola çarpıp durmak-tasın. Hâlâ büyük denizlerde, okyanuslarda ya-sadığını sanıyorsan o senin salaklığın. O kova-nın içinde öleceksin aslında; ama biraz daha uzun sürecek ölümün. Denizden çıkarılıp doğ-rudan toprağı üzerine fırlatılanlarınki kadar çabuk ve kesin olmayacak. Sen yavaş yavaş öle-cek-sin. Benim kovam da burası, bu oda.

Başka bir dünyadan, başka bir hayattan kalmış gibiyim. Dünyada unutulmuş gibi. Herkes giderken geride mi kaldım acaba? Gi-denler bu yüzden mi beni aralarına almadılar? Oysa ben her ölümde kendimi biraz daha suç-lu hissettim. Sanki benim yerime ölüyorlarmış gibi, ben biraz daha yaşayayım diye, her sefe-rinde başkaları kendini feda ediyormuş gibi... Bu kadar uzun yaşamak istememişim; bu ka-dar çok yaşayacağımı aklıma bile getirmemiş-tim. Altmış yaşımdan beri ölüme hazır, bekle-mekteyim. Ama Azrail Bey Oğlum, hepimiz unutunuz beni. Okumaya İstanbul'a giden torunum, "Önümüzdeki yaza görüşürüz" diyor veda ederken. "Yok, o zamana kadar ya-şamam" diyorum her seferinde; ona demesem bile içimden diyorum; ama hayat beni hep ya-lancı çıkarıyor. Yaşamak güzel elbette; fakat ben bu bedeni içeri dışarı sürüklemekten yo-ruldum, Yıldız da beni taşımaktan yoruldu. O söylemiyor; ama ben biliyorum. Her ikimizi de dinlendirecek tek çareyi sen biliyorsun. Ben bekledikçe gelmedin, nazlandın, ağırдан aldın, bekledikçe geciktirdin gelişini; ama artık yeter. Elimde olsaydı ben de giderdim arkadaşlarla birlikte. Niye uzun kaldım, bilmiyorum. Se-nin yardımın gerekiyor Azrail Oğlum. Göre-yim seni! Bu sefer beni geri çevirme.

Utangaç Kalbim

O Alkaya'ya

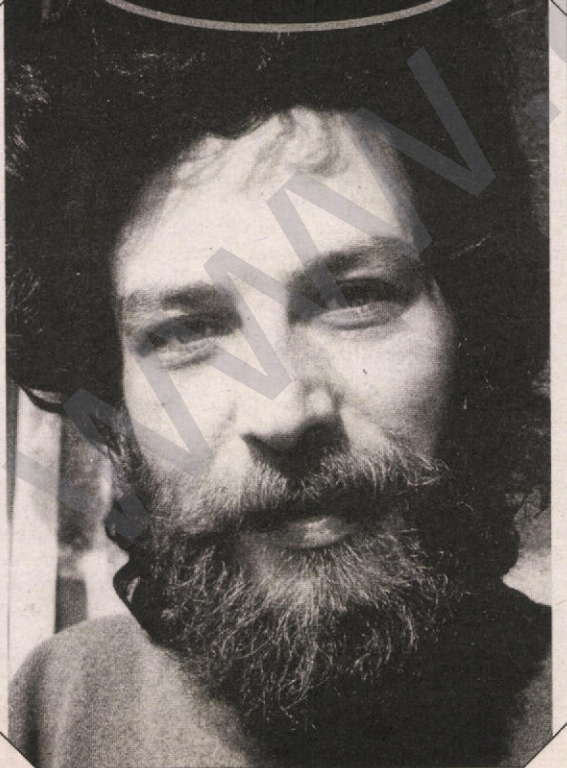
Bak bu gece bitmezse ölüm gelir uçurumun başına
yürek söken heybetli edasıyla şu utangaç kalbimde
aşklarımı bahane edemem, aşklarım adamcasına
sözüm geçmez artık içimden gideni götüren Azrail'e !

Dünyalının işi ölümlü olmak, zaman nedensiz bir bahane
suça çekiliyor gel-gitim, kendine doğru ve içeriye tırmanıyor
devrimlerden silkindi arkadaşlarım artık sosyalizm şahane
bir bir kırıldı eski umutlar ; şimdi herkes şiiirden saklanıyor !

Atlaslar değişti, atlasım postal izleriyle dolu bir Anadolu
kıvrıldım dizlerime doğru yeni bir ses için inledim sessiz
herkesin devrimi kimsesizdi, orada yalnız kaldı insanoğlu
kahraman kalktı sözlüklerden, sahi çok özledim neredesiniz ?

-Altı-yedi Eylül'dü, Orhan'ı aradım ;
ağlıyordu !...

cenkkoyuncu

Kovara W W Dergisi

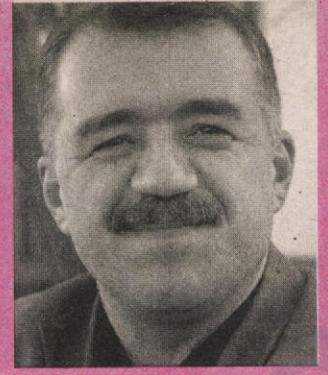
DÜNYA alfabesindeki W harfini bilirsiniz. Hani yakın zamanlarda çokça tartışılan W! Yani Newroz'un W'si! Türkçe alfabede bulunmamakla birlikte, internette herhangi bir siteye girebilmek için üç tanesini yanyana yazmak zorunda olduğumuz W!

İşte bu hınzır W, yaklaşık bir yıldır Diyarbakır'da Kürtçe olarak yayınlanan bir derginin ismi: "Kovara W". Yani Türkçe ismiyle "W Dergisi". Veya ironik bir ifadeyle "sizin derginiz". Kürtçe'nin Kurmanci lehçesinde edebiyat anlamına gelen Wêje kelimesinin ilk harfi de W. Yine Kürtçe'nin bir başka önemli ve özgün edebiyat dili olan Soranice lehçesinde de edebiyat anlamında kullanılan Wişe'nin ilk harfi W.

Aslında dergiyi çıkaran yazarların dergiye W adını vermelerinin nedeni, bu ayrıntıdan ziyade yasaklı bir harf olmasından. Diyarbakır'da ağırlıklı olarak Kürtçe yazan 12 yazar, tıpkı bundan yaklaşık 20 yıl önce bir araya gelip "Yazko" deneyimini yaşayan yazarlar gibi bir dergi çıkarıp, derginin zarar ortaklığını üstlenmişler. Zaten dergi işiyle uğraşan iflah olmaz, dergiciler de bilir ki dergi kar etmek için çıkarılmaz. Hele hele bu bir edebiyat, kültür sanat dergisi ise. Üstüne üstlük edebiyat yapılmaya çalışılan dil Kürtçe ise!

Dilawer Zeraq'ın editörlüğünde Mem Mirxan, Dilawer Zeraq, İrfan Amida, Lal Laleş, Çiya Mazî, Rêzan Tovjîn, Serkeft Botan, Berken Bereh, Sîdar Jîr, Hilmi Akyol, Merdan Newayî ve Ayhan Meretowar, bu zor ve zahmetli işi yüklenerek, bugüne kadar derginin 7 sayısını çıkarmayı başarmışlar. "W Dergisi", tıpkı kendisinden önce yola çıkan Welat, Rewşen, Nûbihar, Rewşen-name, Pelîn, Gûlîstan, Tewlo, Pine ve diğer dergiler gibi zorlu bir çabanın ürünü. Bu nedenle Kürtçe'nin özgün yazarlarından Kawa Nemir, Kürt dergiciliğinde ilk 5 sayıyı derginin kendini sürdürmesinin miladı olarak kabul eder. Bu noktadan yola çıkarsak, zarar ortağı 12 Kürt yazarı, "W Dergisi"ni 7. sayıya ulaştırıp Diyarbakır'dan Kürdi bir ses oldular. Başardılar da... Tıpkı diğer sesler gibi. Geçmişten bu yana ne zaman Diyarbakır'dan

DİYARBAKIR'DA AĞIRLIKLIL OLARAK KÜRTÇE YAZAN 12 YAZARIN 7. SAYISINI ÇIKARDIĞI "KOVARA W" (W DERGİSİ), KÜRTÇE EDEBİYAT DERGİCİLİĞİNDE MODEL OLMA YOLUNDA İLERLİYOR. KOVARA W, DİYARBAKIR'IN KÜRDİ EDEBİ YÜZÜDÜR, YÜZ AKIDIR. ÖMRÜ UZUN OLSUN...

[**şeyhmusdiken**]
seyhmusdiken@mynet.com

bir ses çıktıysa, çıktığı mekanda arzu edilen sahip lenmeyi bulamadı. Diyarbakır dışından yükseldiyse bu ses, "Diyarbakır ne diyor?" diye hep önemsendi. Tarihten örnek vermek gerekirse, 1900'li yılların ilk çeyreği içinde Naum Faik Pa lak editörlüğünde, Süryanice "Kewkeb d'Medinho" (Şark Yıldızı) ve "Şifuro" (Güzel Ses), Ermenice Angah Dikris "Dicle'nin Sesi", Ekrem Cemil Paşa editörlüğünde Kürtçe "Gazî" (Çağrı) ve Ziya Gökalp editörlüğünde Türkçe "Küçük Mecmua" ve "Peyman" çıkarılmış. Bu dergilerin büyük çoğunluğu "Acaba Diyarbakır ne diyor?" diye sadece İstanbul'da değil, Avrupa ve Amerika'da bile merakla izlenir olmuş. "W Dergisi" de Kürtçe edebiyat dergiciliğinde böyle bir model olma yolunda yürüyor.

W Dergisi'nin bana göre birkaç önemli artısı var. Bunlardan en önemlisi derginin Diyarbakır mahreçli olması. Bir başka artı da en az 20 yıldır Kürtçe okuma ve kendini geliştirme çabası içinde bulunan bir edebiyat cephesinin, "kendine Kürdi bir alan yaratma" gayretinin, yine Kürtler açısından simge şehir olan Diyarbakır'da yaşanıyor olması. Kürtçe yazmaya yeni başlayanlara kapı açması da ayrı bir incelik.

Dünya edebiyatından çeviriler yapmalarını, ikiz eleştiri diye tabir edeceğimiz yöntemi kullanmalarını, sadece bölgede yaşayıp Kürtçe yazan yazarlarla sınırlı kalmayarak, dünyanın değişik yerlerine dağılmış Kürt yazarlara da sayfalarını açmalarını önemli buluyorum. Son sayının Suriye Kürtlerinden Helim Yusiv'a ayrılması ayrı bir kadirbilirlik örneği olmuş. "W Dergisi-Kovara W", Diyarbakır'ın Kürdi edebi yüzüdür, yüz akıdır. Ömrü uzun olsun. Nice yıllara Kovara W.

Kovara Wêjeji Çandi Huneri 7

Sal: 2 Rezber-Kewçer Biha: 3.500.000(3.5YTL)

Nezîr Melle
Qado Şêrin
Heyder Umer
Husen Düzen
Sebrî Silêvanî
Dilawer Zeraq
İsmail Badi
Ayhan Meretowar
Rêzan Tovjîn

dosye:
helim YÛSIV
çiroknivîsê ku qonaxan dişewitîne

[muhammed çakıral]
mcakıral@superonline.com

Uy, Uyyy Cemal'um! Bok Canlı Uşagum

**Canina sutuğumun piçi, ola domuzun yavrısı,
Rum'un tohumu... Canum benim! Aslan
uşagum. Nenen kesulsun sağa... Uy, uyyy
babasi gibi kokayi, bok yiyenun oğlı...**

UZUN zamandır memlekete gelmeyen genç hukukçu Cemal, soğuk ve yağmurlu bir günün akşamında büyük annesinin oturduğu evin kapısına dayandı. Yanında fakülteden yakan arkadaşı ve şimdilerde Karadeniz'in bu şirin ilçesinde kaymakamlık yapmakta olan Mustafa vardı. Bir-iki kez çaldıkları kapı çok geçmeden açıldı. Kapı aralığından görünen yaşlı kadın, yavaşça başını kaldırıp gelenlere baktı. Daha iyi görebilmek için elini kashının üzerine koyup, gözlerini kısıarak, eşikte bekleyen adamları süzdü. Gelen konukları tanımadı, tanıyamadı. Gözlerini kısıp hiçbir şey demeden genç adamları süzüyor; genç adamlar da benzer bakışlarla yaşlı kadına bakıyordu. Cemal,

- "Merhaba nineciğim" deyip, elinde tuttuğu valizi yaşlı kadına uzattı. Yaşlı kadın bir valize baktı, bir de tanımadığı adamlara...

- "Ola kimsunuz?"

- "Tanımadın mi nine?" diye soruyla karşılık verdi Cemal.

- "Danimak mi zorundayım. Hacan bağa kim olduğuni söylemesen..." Cemal, gülümseyerek büyük annesinin sözünü kesti.

- "Hâlâ eski Ayşe Nine'sin, hiç değişmemişsin... Bütün Türkiye beni tanıyor, sen tanıyamadın gittin?"

- "Ola bana ne Türkiye'den. Ha buraya taniyan var mi? Onu bağa de..."

- "Şimdi bakacağız..." diye sırtarak yanıt verdi Cemal.

Kaşlarını çatmış yaşlı kadın, başında dağınık duran yazmasını avuç içiyle öne doğru çekti. Eğilip gözlerini kısıarak, bir kez daha alttan alta baktı.

"Kimsun dedum sağa?" diye yine sordu.

Kapının üstündeki teneke saçaktan sıçrayan yağmur damlaları genç adamların omuzlarına damlıyordu. Soğuk havadan olacak, kartal gagasını andıran Cemal'in uzun burnu havuç gibi kızarmıştı. Cemal ikide bir eliyle burnunu çekip yaşlı kadına gülüyordu.

- "Nine donuyoruz burada, bizi içeri almıyor musun?"

Yaşlı kadın sinirlenmeye başladı.

- "Kimsunuz dedum daaa?" diye haykırdı.

- "Bak bir kez gözlerimin içine. Bakalım tanı-

yabilecek misin?" dedi Cemal.

- "Ola soyumun sictiği boka bak. Ben önümü zor görüyorum. Tövbe, tövbe. Fuşki yiyenler!" deyip, kapıyı adamların suratına çarptı.

Çitlerle çevrili küçük bahçenin iki yanında karayemiş fidanları ekiliydi. Yapraklarına değen yağmur damlalarıyla ortalık çınliyordu. Yüzleri soğuktan morarmaya başlayan Cemal ile kaymakam Mustafa, bir karayemiş fidanlarına bakıyordu, bir de kapıya... Cemal bir kez daha burnunu sildikten sonra tekrar kapıyı tıkladı. Çok geçmeden içeriden yaşlı kadının sesi yükseldi:

- "Defolun bakayım!.. Uyuz şeyler..."

- "Babamın evinden mi kovuyorsun?" dedi Cemal. Kadın bir süre sustu. Sonra sakın, yumuşak bir sesle;

- "Aduni ne diye soylemesun uşagum?" dedi.

- "Ben torunun Cemal, Cemal" dediğinde aniden kapı açıldı.

- "Cemal hanginizdur?" diye sordu meraklı gözlerle.

Cemal el işaretiyle kendini gösterip, kollarını açtı. Yaşlı büyükannesinin gözleri gülmeye başladı. Cemal'e baktı ve;

- "Uy, uyyy Cemal'um! Bok canlı uşagum... Canina sutuğumun piçi, ola domuzun yavrısı, Rum'un tohumu... Canum benim! Aslan uşagum. Ola nereyesun? Ne iş yaparsun? De bağa daaa... Gel sağa bir daha sarılayım... Nenen kesulsun sağa... Uy, uyyy babasi gibi kokayi, bok yiyenun oğlı..."

- "Neneciğim izin ver de içeri girelim, kapının dibinde donacağız."

- "Hadi gir, gir! Köpek yavrusu seni..."

Yaşlı kadın, iki konuğunu içeri aldı. Sevinçle torununa bir kaz daha sarıldı, öptü.

- "Ola Cemal nereyesun? Kaç senedur gelmezsun. Hacan mektepte okuyiler dediler bağa... Büyük adam olacakmışsun? Öyle mi?"

- "Evet hukuk okudum." Hukuk sözcüğünü duyduğunda, şaşkınlığını gizlemeyedi, hemen sordu:

- "Uy!.. Ola o nedir?"

- "Yani avukat, savcı, hakim gibi bir şey. Bak, bu da arkadaşım Mustafa; kaymakam oldu. Bizim ilçenin kaymakamı."

- "Meğmur yani..."

- "Evet. Bir çeşit memur..."

- "Oh, Oh!.. Aferun aslanlaruma." Yerinden doğrulup yavaşça kalktı. "Neyse, ben sizlere bir şeyler hazırayım da yeyun... Uzun yoldan geldunuz. Karnunuz da aç şimdi..."

- "Yok nene. Zahmet etme. Biz kaymakamla birlikte yiyip geldik" diye karşı çıktı Cemal.

- "Ola olur mi öyle şey. Benum yemeğimi yemedem bir yere salmam sizi."

O ana kadar hiç konuşmayan kaymakam söze girdi:

- "Nineciğim, şöyle bir-iki yumurta kırsan, biraz ekmele bize yeter, aç değiliz zaten."

- "Ola yumurta momurta da ne bokumdur. Ha şöyle güzel bir yemek yapayım da yeyun daa. Köpek yavrularum..."

TELLERDEN GEÇEN EL

Çekilmez oluyor bazı yaşlarda oyalanmak
Daha bir başkaları dünyakken yaşadıklarına
kösnül
Kan güdüyor eski direnişler selamlamalarını
azaltarak
Ninnilere aldanıp kusarken alabildiğince ince bir
sorguda
Yiğitlere yakılan ağıtta dağılıveriyorsun
akşam oluyor

Gök bulanık geleceği belirsiz
Üstünde bir çift ayak betonun

Sonra belki gözlerini yumarsın geçmişe
Yanında dünyanın en güzel kadını uyuyor olur
Susar kalarısın teninin acısındaki çığlıkla
halini dumanlara bıgarsın olduğun yerde

halilibrahimözcan

TEPEDEN TIRNAĞA

Zor bir aşka başlamak
Tepeden tırnağa kadın
ve tepeden tırnağa yeşile kesmiş olarak
kendimi savurduğum aşk köprülerinden
ölmeden geçtiğim için kızdınız mı bana

Aşk yaşatırken öldürür bin kere
tepeden tırnağa suya
ve tepeden tırnağa toprağa kesmiş olarak

Yeşile kesmiş bir kadın
tepeden tırnağa dişi

İstesem seni tepeden tırnağa
saçımı öpsen
ayak parmağımı
titiriyorum tepeden tırnağa

Havadan sudan konuşsak
bağışlamasa sokaklar
her yer zifiri karanlık
caddeleri yıkamış arsız bir yağmur
tepeden tırnağa

Sen ve ben
sokakta iki asi kişi
utanmak yok sevgilim
sevişmek insan işi

mehtapmeral

KADIKÖY Meydanı'nda gülüşlerini içindeki karanlığa saklar ve bir tur atar yazar; parçalı bulutlu insanların arasında öğleden sonra. Ve gelip bir banka ATM'sinin başında durur bir süre. Hayat dağılmıştır, yazar kendini toplamaya çalışmaktadır. Ve karnı açtır. Üstelik bir gece önce yaradana sığınmış demiydi, hayatla bütün bağlarını askıya alarak. Para çeker yazar. Parası vardır hala. Üç yıl önce kızını hafta sonu alabilmek için nice arkadaşından üç kuruş borç para istemeleri düşer yüreğine. Ve acı bir gülümseme eşliğinde sızlar yüreği. Gözleri kendini arar geçmişinde bir süre. Akmaya hazır gözyaşına tam da geri dön emrini vermek üzereydi ki bir okuru çıkar gelir bütün gülüşlerini gözlerinde toplayarak.

Elinde yazarın yazdığı gazetesi var gencecik kadının. Ve bir sevinç çılgılığı atar içinden. Sesi titrerken, "Aman tanrım. Biliyor musunuz yazınızı okumak için şimdi aldım gazeteyi. Ve siz şu anda karşımdasınız!" der yazara. Toparlanması tamamlanmıştır oracıkta yazının. Ve genç kadının gözlerinin içine bakarak hayranlığı yudum yudum çeker içine. Ayaküstü sohbet eder okuruyla, hayatı yazan yazar. Belki bir çay içmek istiyordu okuru. Belki de bir akşam vakiti sohbeti. Ayrılmak istemediği belliydi yazarın yanından. Ama açtı yazar. Yapacak işleri vardı. Kitabını bitirmesi gerekiyordu. Teşekkür eder okuruna sıcak bir gülümsemeyle. Dostça koyar elini okurun omzuna. Ve ayrılırlar...

Okur hayranlığını düşünür bir süre yolda. O bakışları, titreyen sesi, sözcüklerin kafası, gözü yanılırken dudaklardan çıkmalarını düşünür. Ve sıcak bir çorbayla ödüllendirir kendini. Ve sonra bir kafede ince belli bardaktan çay çeker. Hay Allah, hayat ne kadar da güzelmış! Dağılmalar ne kadar da kısacık

Yine geceye doğru dağılıp gider yazar

KEMENÇENİN RİTMİYLE FIRLAR YERİNDEN. HORONCULARIN ARASINA ATAR KENDİNİ BİR DELİKANLI GİBİ. O MUHTEŞEM RİTİMLE TİTREYEN BEDENLERDE, O AHENKTEYDİ HAYAT. DUYGULARIN TAŞKINLIĞINDA, YERİ ACIMASIZCA DÖVEN AYAKLARIN SESİNDEYDİ HAYAT...

bir zamanda toplanmıştır. Şaşırır. Damarlarında deli bir kanın dolaştığını duyumsar. Ve meydanda çalınan kemençenin ritmiyle fırlar yerinden. Horoncuların arasına atar kendini bir delikanlı gibi. Hayat oradaydı işte. O muhteşem ritimle titreyen bedenlerde, sallanan omuzlarda, o ahenkteydi hayat. Duyguların taşkınlığında, yeri acımasızca döven ayakların sesindeydi hayat. Ve sonra yerini bir başkasına bırakıp ayrılır meydandan...

Yalnız bir adamın yaptıkları gelir aklına yürürken. Yalnızlıkların kendini en iyi sakladığı yere, bir bara doğru götürür onu serseri adımları. Hayatı, sözü, şiiri, ilişkileri konuşur bir süre dostlarıyla. Gece olmuştur artık. Sohbet ilerlemiştir. Ve masada hiç kimse diğerinin işini beğenmemektedir. Herkes en büyüklüğe yakıştırmaktadır kendini. Sıkılır

yazar. Midesindeki sancı usulca yakarak çıkar beynine kadar. Ve en iyisi gidip geceye sığınmak diye düşünür. Kalkar ve gecenin içinden geçerek bulur evinin yolunu. Tam bir bekar evidir yaşadığı yer. Dağınıklığın düzeni vardır evde. Yazıya mı oturmalı acaba? Yoksa buzdolabını ziyaret ederek beyaz sudan mı çekmeli? Kitap okumak da iyi bir fikir olabilirdi elbette. Ama gözler yorgundu. Kafada sayısız tilki birbirine girmek için pusudaydı. Yağmur pencerenin önündeki ağacın dallarına saldırdı duruyordu. Ortalıkta kedi kalmamıştı. Köpeklerin sesi kesikti. Homurdanıp geçen otomobillerinde gece. Ve yağmurun. Ve ön sevişmesiz sevişmelerin. Ve baldırı çıplak ikinci el aşkların. Ve yalnızlıklarını gözyaşlarıyla tedavi etmeye çalışan kadınlarını gece.

Ve gece yarısı çoktan geride kalır.

[halimbahadır]
halimbahadir@esmerdergisi.com

Sevinçlerle hüznünlerin arasında gidip gelir yazar. Yapacak hiçbir şey bulamaz. Bir kadeh susuz rakıyı koyar karşısına. Ve ona bakarken alıp başını gider. Birinci dereceden faili olduğu onca ayrılıkları düşünür, hayallerini, ertelediklerini, yarım aşklarını, sevişmelerini, gözleri, dudakları, çocuklarını, hiçlikleri, gözyaşlarını, yağmalanıp durulan yüreğini... Projelerini, deli gönlünü, taşkın duygularını, kimsesiz düşlerini, kanayan ölümsüz yaralarını, müebbet yalnızlıklarını düşünür...

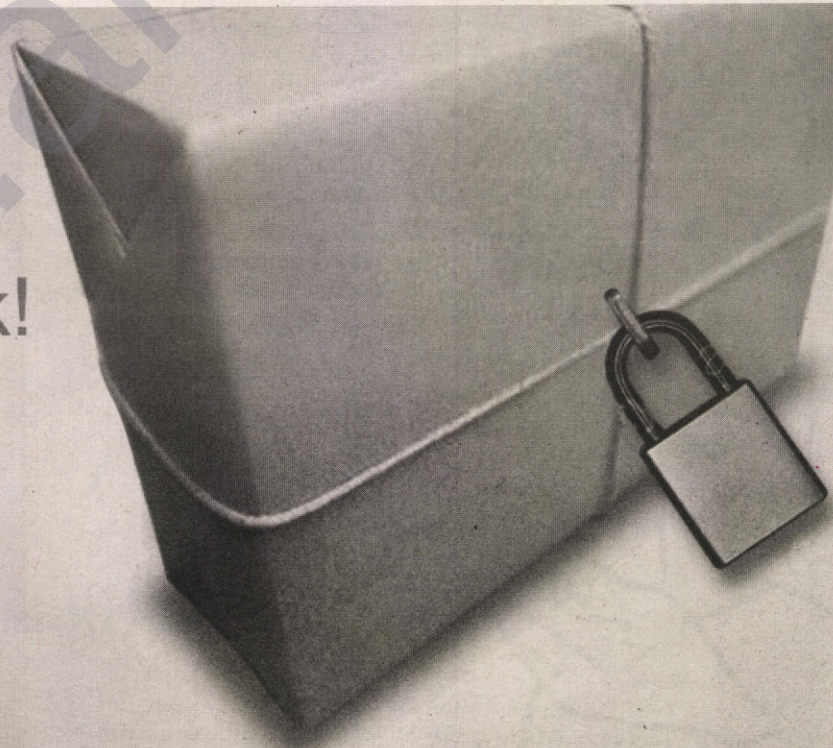
Ve geri döndüğünde anlar ki her durakta durmak zorunda kalmış, biraz daha dağılmıştır gecenin kalbinde. Yarın... Evet, yarın diye düşünür sonra. Sımsıcak bir başka gülüş çıkıp gelir miydi öğleden sonra yine. Ve belki der içinden. Sonra da sarılır çıplak kadehe...

★★★

Ve beşinci kitap

Sevgili okurlar... Yüz yetmişe yakın deneme topladığım kitabım şu sıralar çıkıyor. "Hangi Sarhoşluklar Bıçakladı Yalnızlığımı" adını verdiğim kitabımda, hayatın karşısında ki insan hallerini bulacaksınız. Aşkta ayrılığa, yalnızlıktan kahkahalara, özlemlerden yıkmalara, korkulardan dağılmalara, kısacası hayatın kendisine dair yazılar var. Umarım yazılarda kendinizden de bir şeyler bulur ve keyif alırsınız kitaptan...

Istanbul'da
tüm teslimatları
güvene aldık!

İSTANBUL DAĞITIM

Perpa Ticaret Merkezi A Blok Kat:11 N:1348 Okmeydanı İstanbul
Tel: 0212 320 95 01 pbx Faks: 0212 320 95 01

[altaymartı]

DEĞİŞMEYEN TEK ŞEY...

**YÜZÜMÜN
YARISININ YOK
OLMASINI; ARADA
BAKILDIKÇA
İNSANDA DEHŞET
DUYGUSUNDAN
ZİYADE HÜZÜN
OLUŞTURAN
SİMSİYAH BİR
BOŞLUK
OLUŞMASINI
İSTİYORDUM; SİRF
DEĞİŞİKLİK OLSUN
DİYE...**

yüzünde hareket eden tek şeydir, hiç kimse biricikliğinden vazgeçmeyecek ve herkes kendi yüzünden memnun bir şekilde yolun bir an önce bitmesini bekliyor ya, hangimiz dönüp te bir ötekine "mutlu musun?" diye soracak ki? Hangimiz bir ötekinin geride bıraktığı ömrünün en acı hadiseler-

SİMDİ bu dolmuşun içinde hiç konuşmadan; yol kenarındaki harabe evler, metruk dükkanlar ve ortalıkta dolanan miskin insanları bire birer geride bırakarak gidiyoruz ya, bence kayda değer hiçbir şey olmayacak. Mesela arka koltukta cam kenarında oturan, beyaz namaz takkeli kör adam, sırf kör olduğu için bilgece sözler etmeyecek.; onun yanındaki buruşuk gömlekli delikanlının yüzünde, düşünceleri uzaktan bir akarsuya fırlatılan taş gibi sekmeyeceği içinen ufak bir ışık olmayacak; hemen yanımda oturan ve pineklemekte olan iri yarı adamın o anda gördüğü rüya asla hakkıyla yorumlanamayacak. Hele bindiğimizden beri radyoyu kurcalayarak hep arabesk şarkı kanallarını bulan çelimsiz şoför, kesinlikle klasik müzik dinlemeyecek. Hepimiz dolmuşun penceresine vuran silüetlerimiz gibi ve ancak o kadar varolduğumuz için sessizce, kımıldasızca oturacağız. Buna kimileri doğallık, kimileri o anlık yazgı, kimileri de zavalhık diyebilir. Hepimizin üstünde başında şaha kalkmış bir at gibi koşabilen, geçmiş gitmiş bir tekdüze hayatın irice lekeleri var. Değişimi için harcadığımız o nazlı zaman sonuçta gövdemize çullanmaktan başka birşey yapmadı.

Oysa çok değil, daha sabah aynaya baktığımda yüzümün yarısını görmemeyi istiyordum. Yüzümün yarısının yok olmasını; arada bakıldıkça insanda dehşet duygusundan ziyade hüznün oluşturan simsiyah bir boşluk oluşmasını istiyordum; sırf değişiklik olsun diye. Sonra bir kalem alalarak elime, tıpkı bulmaca çözer gibi özenle, örneğin gözümü yeni baştan çizecektim; saçlarımı dağınık yapacaktım; yarım dudağımın sınırlarını belirginleştirecektim; kulağımı belki de küçültecektim. Kendimle oyalanmaktan hoşlanacağımdan adım gibi emindim, fakat olmadı. Aynada aynı yüzle karşılaştım: aynı nakış, aynı gölgeler...

Şimdi bu dolmuşun içinde, ki bu dolmuş belki de şu anda yer-

rini dinlemek için gereğinden çok gayret sarfedecek? Aslında şu dolmuşta bile o denli kalabalığımız ki, topyekün bir düşünceye sığamayız, doğru da olsa tek olduğumuz için bir sözün peşine takılmayız, tepeden turnağa dürüst de olsa aynı insanı sevmeyiz, sırf topluca yapıldığı için aynı ayine katılamayız ve bu yüzden de hepimizin ömürleri bir araya toplansa ortaya hayatın bizzat kendisi çıkmaz. Çilelerce dolu hatta aptalca bile olsa, bencilliğinden ötürü örneğin yanımda oturan ve uykusu gittikçe derinleşen şu adam hayatını ne benimkine, ne arkadaki körün, ne de dolmuş şoförünün hayatıyla değiştirmeye razı olmaz. Herkes kendi sefahat, tutku, pespayelik, debdebe, acımasılık ve eleminin tadına varmak ister; ister ama bu bencillik de işte bizi böyle çamurlu patikalara sokar.

Şimdi bu dolmuşta hepimiz bir an önce varmak istediğimiz yere ulaşmak için ve çok sıradan bile olsa sadece bize ait olduğu için sevmeye doyamadığımız düşüncelerimizi bir sır gibi saklayarak ve ıssız bir mezarlıktaymışız gibi sükût içinde, en az bir ejderha kadar kendine güvenen insafsız bir zamanın geçmesini bekliyoruz ya; olur a, şoför hızla bir cezaevine girse ve gardiyanlar eşliğinde koşuolarımıza götürülsek, mırıldananlar şüphesiz olur ama kim yüksek sesle "Suçumuz ne?" diye bağırabilir? Kalbimizden taşabilecek bir iyiliğe sahip olmamak mıdır suçumuz, zayıflığımız mıdır, can sıkıntısını engelleyebilmemiz midir, karanlıktan korkar gibi güçten ve baskıdan korkabilmemiz midir, varoluşumuzun hikayesinin eksik taşlanması mıdır, tabiatımızın taşkınlığına kapıldığımız için asla bir araya gelemez midir, nedir suçumuz, var mı bir suçumuz? Niçin bağramıyoruz?

Şimdi dolmuşun içinde sanki ilk yaratılan insanlarmışız gibi usul usul gidiyoruz ya, gideceğimiz yer önemli mi? Basit bir amacımız da olsa gidiyoruz işte ve benim yüzümün yarısı maalesef hep var.

ŞARKIMI SABAH SÖYLESİN

II

Kaldırım taklidi döşemede şiir taslakları
Neon durmuş zamanı seyrederek gibi sakin
Küçük masada eziliyor camdan leblebiler
Dalgınlığın sessizliği ürkütüyor

Aşağı inen merdivenler yarım kalmış boşlukta
İlk içkide ispirto tadı var
Cenaze provasından gelmiş gibi yorgun herkes
Durmazlığın bağıni döndürüyor orkestranın

Kapıda soyundum seslerimi
Telleri avucuma doladım
Notasını bilmiyorum bu mahzenin
Şarkımı sabah söyleyin

pelinözer

SİYAH, MAKAS, ÇOCUK ELLERİM

siyahtı saçlarım
belime kadar iner yakardı sırtımı
hep filimlerde olur sanırdım,
ayna karşısında kaybettiğin
suretine bakarak
yalnız saçlarından oluşan yansımandan
ürküp
saçlarla makas vuslatının
adım alınmışsa bağınazlık değil ahlak adına
yargısızlara yargı teslim edildiği anda
ve sen kaldınsa öylece
susardın, çığlıkların bile ellerindedir artık
sen sessiz, yüzüz, adsız kalırsın
evet makas gerek
ama artık saçlarıma değil.
Ben geldim, elimde makas
varsın yaksın yine saçlarım sırtımı
fakat artık fazlalıkları almaya geldim
çocuk ellerimle

imrankurt

Çöl'ün Günlüğü

ikinci gün: ...ağrıdığım gül'dendir

ilkın yapraklarına bir gül'ün tarihini düşürdüler hüznün.

yeni kopacak bir fırtınanın
heykeli gibi ince...
simsiyah

köklerimden uzadı ömrüm.
kamburumda,
salkımsöğüt telaşıyla
adının geçtiği
yerlerinden söküldüm
...hayatın.

bağırsam,
içimden suyu çekilirdi denizin
...artık biliyorum
yankısı
kendine dönmez sesimin.

dokuduğum sözler gül'dendir,
ellerinizi onarsın dikenlerim.
hangi acıya yumsam gözümü
bir mumun hüznüyle ay-
-dınlatır yüzün
yüzümü.

eskilerin sonlandığı
yeni zamanlarda
gölgelerin arasından kalkıyorum;
her akşama bir intihar,
her güle bir bahar...
...tasarlıyorum.

beşirsevim

Babanzade...

STANBUL, Osmanlı'nın son dönemlerinde Kürt aydınları ve aktivistlerinin merkezi oldu. Hemen hemen bütün dernek ve cemiyetler burada kuruldu. Bu dernek ve cemiyetlerin kurucuları son derece entelektüel ve donanımlı kişilerdi. Günümüze kadar ulaşan üye listesine baktığımız zaman büyük çoğunluğunun üst düzey bürokrat, doktor ve akademisyenlerden oluştuğunu görürüz. Bunda Abdülhamit'in kurduğu Aşiret Mektebi'nin çok önemli rolü vardır.

Bu isimlerden biri de Babanzadelere İsmail Hakkı Bey'dir. Entelektüel bir ailenin üçüncü çocuğu olan Babanzade İsmail Hakkı Bey, 1876 yılında Bağdat'ta dünyaya gelir. Babanzadeler, Kuzey Irak'ta son derece geniş ve saygın bir ailedir. Ailenin merkezi Musul bölgesidir. Bugünkü Süleymaniye kentini İsmail Hakkı Bey'in dedesi İbrahim Paşa kurmuştur. İsmail Hakkı Bey'in babası Zihni Paşa İstanbul doğumludur. Mithat Paşa'nın mühürdarlığını yapan Zihni Paşa, dönemin önemli muhalif aydınları arasındadır. Arnavutların Latin alfabesine geçişini teşvik eder. Balkan Savaşı'na karşı çıkan Zihni Paşa, bu görüşlerinden dolayı İstanbul dışına sürgüne gönderilir. "İlim ve İslam", "Mikyas-ul Hak", "Kuvveyi Maneviye" gibi eserleri bulunan Zihni Paşa, 1928 yılında İstanbul'da vefat eder. Babanzade İsmail Hakkı Bey, Zihni Paşa'nın üç oğlunun sonuncusudur. Diğer kardeşleri de iktisatçı Şükrü Baban ve felsefeci Ahmet Naim Bey'dir. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nin dersliklerinden biri Prof. Şükrü Baban'a atfedilmiştir.

IRAK MEKTUPLARI!

Son derece aydın bir ailenin bireyi olan İsmail Hakkı Bey, Galatasaray Lisesi'ni bitirdikten sonra Mülkiye Mektebi'ne girer. Daha birinci sınıftayken Abdülhamit'in kendi adına okuttuğu mevlitten sonra dağıtılan şeker yemediği için okuldan uzaklaştırılır.

Okuldan uzaklaştırılmasıyla birlikte İsmail Hakkı Bey'in hayatı değişir. Ahmed Cevdet Bey'in çıkardığı İkdam gazetesinde çalışmaya başlar. Meşrutiyet'in ilan edilmesinden sonra, Bağdat milletvekili olarak 1908 yılında meclise girer. Milletvekilliği sırasında da gazeteciliği bırakmayan İsmail Hakkı Bey, yazılarına Tanin gazetesinde devam eder. Beyrut'tan Basra'ya kadar seyahat ederek, buralarda gördüklerini, insanların yaşamlarını ve sosyal koşullarını gazetesine yazar. İsmail Hakkı Bey'in bir Osmanlı mebusu olarak gerçekleştirdiği bu seyahat, her bakımdan büyük önem taşır. Çünkü Osmanlı'nın bu ilk demokrasi denemesinde, ilk kez bir mebus seçmenlerinin durumunu yakından takip edip, bunu gazetede yayınlar. Kaldı ki İsmail Hakkı Bey'in gezdiği bu bölgeler, uluslararası politikada da büyük önem taşır.

Abdülhamit'in katı politikaları nede- niyle bölgeyle ilgili sağlıklı haberler almak, o dönem için gerçekten çok zordur. İsmail Hakkı Bey buradan yazdığı ve gazetesinde yayınlanan mektuplarında, bölgenin durumunu tüm çıplaklığıyla gözler önüne serer. Bölgede yaşanan Türk-Arap ayrışmasının giderek tehlikeli boyutlara geldiğini, İttihat ve Terakki Partisi'nin izlediği Türkçülük politikasının bölgede tepkilere neden olduğunu, Dicle ve Fırat üzerinde yapılan taşımacılığın sorunlarını, aşiretlerin huzursuzluklarını, problemlerini, İngilizlerin bölgedeki çalışmalarını bütün açıklığıyla yazar. İsmail Hakkı Bey'in mektupları, İs-

MİTHAT PAŞA'NIN MÜHÜRDALIĞINI YAPAN ZİHNİ PAŞA'NIN OĞLU OLAN İSMAİL HAKKI BEY, 1911 YILINDA KURULAN HAKKI PAŞA HÜKÜMETİNDE EĞİTİM BAKANLIĞI YAPTI. USTA YAZARIMIZ YAŞAR KEMAL DE İKİNCİ EŞİ DOLAYISIYLA BU AİLENİN BİR ÜYESİDİR

mehmetaliizmir

mali@esmerdergisi.com

tanbul'da olduğu kadar Avrupa'da da çok ses getirir. Yazıları çeşitli dillere çevrilerek Avrupa'da bir çok gazetede yayımlanır. İsmail Hakkı Bey bu mektupların yanı sıra mecliste yaptığı konuşmalarla da dikkatleri üzerine çeker ve nitekim 1910 yılında kurulan Hakkı Paşa hükümetinde eğitim bakanı olarak görev alır. Ancak 1911 yılında meclis feshedilince bu görevi uzun sürmez. 1912 yılında kurulan mecliste yine milletvekili olarak yerini alır.

GENÇ YAŞTA ÖLÜM

İsmail Hakkı Bey gazetecilik ve siyasetçiliğin yanı sıra Mülkiye'de anayasa dersleri de verir. Dönemin anayasa hukuku konusunda önde gelen isimleri arasında gösterilir. Babanzade İsmail Hakkı Bey, 1913 Mülkiye'de ders verirken geçirdiği bir beyin kanaması sonucu yaşama veda eder. Öldükten sonra öğrencileri şu mısraları yazar:

Muhtacı nuru ufukta söndün mü? Sen de heyhat! Tarih oldu; ruşen ey nehri kemâlat...

Bir dipnot olarak da şunu belirtelim hemen. Sevgili Yaşar Kemal ağabeyimizin eşi Ayşe Semih Baban da bu değerli ailenin üyesidir. Bu bahaneyle her ikisine de saygı ve sevgilerimi iletayım buradan.

İsmail Hakkı Bey'in kıvrak zekası ve espri yeteneği ile ilgili olarak ünlü bir hikayeyle noktalayalım yazımızı:

Meşrutiyet yılları... Mecliste hararetli tartışmaların yaşandığı bir gün... Eğitim Bakanı Babanzade İsmail Hakkı Bey'in gündeme getirdiği bir konu tartışılıyor... Başkanlık Divanı Katibi Abdülaziz Mecdi Efendi, Babanzade İsmail Hakkı Bey'in ismini, yanlışlıkla olmuş gibi "Yabanzade" diye okur. Başkanlık katibinin, İsmail Hakkı Bey'i ve Baban ailesini çok iyi tanımasına rağmen yaptığı bu dokundurmayı İsmail Hakkı Bey oturduğu yerden düzeltir:

- Babandır, baban!

Bediüzzaman *Molla Said-i Kürdi*'nin Kürd Halkına Nasihati

Ey Kürd Halkı!

İttifakta kuvvet, ittihatla hayat, kardeşlikte saadet, hükümette selamet vardır. İttihat bağını ve muhabbet ipini güçlü tutun. Ta ki sizi beladan kurtarsın.

Bana iyi kulak verin, size bir şey söyleyeceğim:

Biliniz ki; korumamız gereken üç cevherimiz vardır:

Birincisi: İslamiyettir ki, binlerce şehidimizin kanı pahasına olmuştur.

İkincisi: İnsaniyettir ki, halkın nazarında akla uygun hizmetle yiğitliğimizi ve insanlığımızı bütün dünyaya göstermeliyiz.

Üçüncüsü: Milliyetimizdir ki, bize meziyet vermiştir. Bizden öncekiler iyilikleriyle yaşıyorlar. Kendine yetebilen, milliyetini koruyup onların ruhlarını kabirlerinde şad eder.

Bundan sonra bizi perişan eden üç düşmanımız vardır.

Birincisi: Fakirliktir ki, İstanbul'daki kırk bin hammal bunun delilidir.

İkincisi: Cehalettir ki, binimizin bir gazete okuyamaması bunun delilidir.

Üçüncüsü: İhtilafıdır ki, kuvvetimizi kaybettiriyor, bizi terbiyeye müstehak kılıyor ve hükümet de kendi insafsızlığından bize zulmediyor.

Eğer bana kulak verdiyseniz, iyi bilin ki, bizim çaremiz şudur:

Biz üç elmas kılıcı elimize alalım ve düşmanı üstümüzden kaldıralım.

Birincisi: Adalet, maarif ve okuma kılıcıdır.

İkincisi: İttifak ve milli muhabbet kılıcıdır.

Üçüncüsü: Kendine güven kılıcıdır.

Böylece, herkes kendi işini kendisi yapsın. Sefiller gibi kimsenin gücünden ümit beklemesin ve sırtını ona dayamasın.

Son Vasiyetim:

Okumak! Okumak! Okumak!

El ele vermek! El ele vermek! El ele vermek!...

Kürt Teavün ve Terakki Gazetesi, Sayı: 1, Tarih: 1908

Güncelleyen: Yavuz Delal

1 995 yılında Ankara Ulucanlar Cezaevi'nden tahliye olduktan sonra, "Siyah Beyaz" adlı günlük bir gazetede gün aşırı makaleler yazmaya başlamıştım. Bir gün gazeteye uğradığımda, Ankara Emniyet Müdürlüğü'nden polis memurlarının gazeteye gelecek ısrarla beni sorduklarını, hemen basın savcılığına gidip ifade vermem gerektiğini söylediler. Ankara Basın Savcısı, masasının çekmecesinden "Düş ve Yaşam" adlı kitabımı çıkararak, "Siz bu kitapta 'Kürt halkı' ifadesini kullanmışsınız. Bunu savunuyor musunuz?" diye sordu, 'evet' dedim. "O halde dosyanızı, davanın görülmesi için Terörle Mücadele Yasası'nı ihlalden DGM'ye göndereceğiz" dedi.

Aşağıdaki savunmamı o dönem Ankara 1 No'lu DGM'de okudum, mahkeme heyetine yazılı olarak da verdim. "Kürt halkı" dediğim için (iddianameden alıntılanarak), "Türkiye'de sadece Türk halkı olmasına rağmen, sanık 'Kürt halkı' diyerek, yasadışı bölücü terör örgütü ile yapılan mücadeleyi ırka dayalı bir görüşle aynı bir halkın kimlik mücadelesi gibi göstermiştir" iddiasıyla, Orhan Karadeniz başkanlığındaki DGM Heyeti tarafından 1 yıl 6 ay hapis ve 933 milyon ağır para cezasına çarptırıldım. Bu kararı açıklayan DGM heyetine yönelik, 'sizinle aynı çağda ve aynı ülkede yaşamaktan utanç duyuyorum!' dediğim için de "Heyete hakaret ve mahkeme asayişini bozmak"tan 7 ay hapis cezası daha aldım. Sonuçta 1995 yılında bir kitabımda "Kürt halkı" demek, bana tam iki yıl, bir ay ağır hapis cezasına mal oldu(!) Fakat o dönem, birçoklarına göre ben "şov" yapıyordum; böyle yazıldı, böyle konuşuldu.

Bu karara ve dönüp sadece on yıl öncesine şimdi gülümseyerek baktığımda, bu iddia, bu savunma bana çok çarpıcı görüldüğünden savunmalarından birini "ilk kez" bir süreli yayında paylaşıyorum.

Ankara 1 No'lu DGM Başkanlığı ve Heyetine: SAVUNMAMDIR

I: Düşünce ve İfade Özgürlüğümüz Hakkında düşünceyi suç kapsamına alan TCK'nın 312. ve TMY'nin 8. maddesi ve bentleri, hâlâ Demokles'in kılıcı gibi yazarların, gazetecilerin tepesinden ek-silmiyor. Her kalem erbabına oto sansürü de dayatan bu yasa maddelerinden dolayı yazarlar, gazeteciler hükümler giymeye devam ediyorlar. Faili meçhul cinayetlerin yargı önüne çıkarılmadığı, suç işleyen özel tim şeflerinin "kaçak", laik Cumhuriyeti yıkıp ülkeyi zorba bir taassuba, şeriat iktidarı-

na sürüklemek isteyen bazı kişilerin "bakan" ve "parlamentar" olabildiği bir ülkede, düşünceyi suç sayan yasa maddeleri ve müeyyidelerinin soluğunun yazarların ensesinden eksilmemesi bu ülkede bir utançtır!

Türkiye, düşünce suçu kapsamındaki yasa maddelerini yürürlükte tuttukça, gazetecileri, yazarları ve yayıncıları aşağılamakla kalmıyor, çağdaş dünyada düşünceyi suç saymanın ayıbyla bir ülkeyi de aşağılıyor. Konunun garip boyutu ise düşünceye DGM'lerden ceza yağarken, yüksek yargıda süren itirazlardır.

Yaşar Kemal'e verilen mahkumiyet kararının onanmasına muhalif kalan Yargıtay 8. Ceza Dairesi Başkanı Naci Ünver ile Nevzat Tankut'un başına da yansıyan bazı beyanlarından aktaracağım bazı pasajlar, Türkiye'de "düşünce suçu" kavramına ilişkin süren bir paradoksu somutluyor. Ünver ve Tankut, karara muhalif kalma gerekçelerini şöyle temellendiriyorlar: "...Demokratik bir ülkede yazarların, düşünürlerin ülke sorunları üzerine kafa yorması, düşünce üretip bunları yazılılarıyla, söylemleriyle dile getirmeleri kadar doğal bir yaklaşıma biçimi düşünülemez... Yazarlar ve düşünürler bunu yaparlarken, yönetimlerin istekleri doğrultusunda düşünmek, yazmak ve söylemler üretmek zorunda değillerdir. Aksine, aykırı düşünceleri onların en doğal hakkıdır. Bu düşünceler, çoğunluk tarafından paylaşılmayan düşünceler de olabilir. Tek yaptırım benimsemek olmalıdır."

Bir çok uluslararası sözleşmeye imza koymuş olan Türkiye, Anayasa'nın 2. maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti'nin demokratik bir hukuk devleti" olduğunu vurgular. Ama öyle bir demokratik hukuk devleti anlayışdır ki düşünmeye yasak koyuyor, düşünmeyi "terör", yazarı "terörist" sayıyor... Çetin Altan'ın tek celsede beraat ettiği yargı-

NEREDEN NEREYE GELDİK, YA DA...

BİR KİTABIMDA 'KÜRT HALKI' İFADESİNİ KULLANMAK BANA 1 YIL 6 AY, BU KARARI AÇIKLAYAN DGM HEYETİNE, 'SİZİNLE AYNI ÇAĞDA VE AYNI ÜLKEDE YAŞAMAKTAN UTANÇ DUYUYORUM' DEMEK DE 7 AY HAPİS CEZASINA MAL OLDU...

lanmasında, Bakırköy 2. Ağır Ceza Mahkemesi heyetinin önemli bir saptamada bulunduğu gerekçeli kararında, "...Düşünce açıklama ve eleştiri, demokrasinin ve uygarlığın gereğidir; çoğunluğun inandığı ve iktidarı kullananların dile getirdiği görüşlerin söylenbilmesi değildir" diyerek, bunu tutanaklara geçirmişlerdir. Kaldı ki yazarların yazdıkları, bir ülkeyi bölmeye, yıkmaya yetebilse, suç içerse bile, toplumun doğru ile yanlış ayırt edebilecek bir muhakeme yeteneği olduğuna inanılıyor, bu haktan toplumu men etmek haksız bir davranıştır. Kuşkusuz toplumun yanlışla doğruyu kıyaslamak gibi bir hakkı da vardır ve demokratik toplumlarda bu hak her zaman olmalıdır.

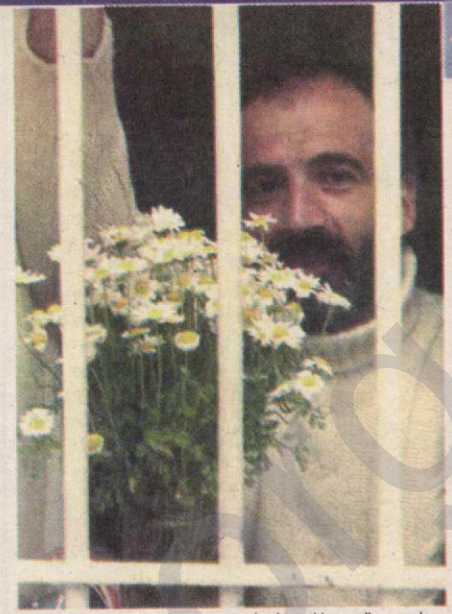
Ayrıca TMY 8. maddesi ile aynı maddenin 8/2. son bendi, haklarında dava açılan kitap ve süreli yayınların "müsadere edilmesi"ne de karar vermektedir. Bugüne kadar birçok yazarın kitabı, birçok dergi ve gazete hakkında bu madde uyarınca "müsadere" kararı verilmiştir. Keza benim kitabım hakkında da "müsadere" kararı verdiniz. "Müsadere" sözcüğü Türk Dil Kurumu Sözlüğünün 2. cildi, 1058. sayfasında, "Tanzimat'tan önce herhangi bir kişiye ait mallara padişah adına el konulması..." olarak açıklanıyor. Üslup ve mantık açısından bugün de Tanzimat öncesi yasa ve anlayışların yürürlükte olması irkeltici ve utanç vericidir.

II: İddianame Hakkında Kişisel Savunmam

Daha önceki duruşmalarda yaptığının tahkikatla "düşünce suçu"ndan "sabıkalı" olduğumun saptandığını beyan etmişsiniz. Yazdıkları, düşünceleri daha önce mahkumiyetle tescil edilmiş bir yazarın yapacağı savunmanın mahkeme heyetinin nezdinde ne ölçüde ehemmiyeti olacağını bilmeden savunma hakkımı kullanıyor ve hazırladığınız iddianame hakkında söyleyeceklerime geçiyorum. Kitabımdan iddianameye aktardığınız ve isnat edilen suçlamalara sırasıyla göz attığımızda: "Kürt halkının çigliği kanla, dipçikle, göç ve yoksullukla ıslah edilir sanılıyordu. Yoksulluk ve işkence giderek mevcudiyetimizin yegâne temeli haline getiriliyor ve Türkiye'de yaşıyor olmak olmaz bir utanca dönüşüyordu..." demişim.

"Devlet terörü" niteliğini, devletin maalesef Güneydoğu'da bazı hukuk dışı yaptırımları nedeniyle söyledim ve bu nitelimeye sahip çıkıyorum. Güneydoğu'da yüzlerce köy yakılmış, on binlerce insan yürek sızlatan mağduriyetlerle göç yollarına dizilmişlerdir. Göç, sosyologların da önemle dikkat çektikleri boyutlarda olup, dikkatle izlenen Güneydoğu'daki "işkence" ve "yoksulluk" gibi vurguları ilk kez ben ifade etmişim gibi yargılanmama anlam veremiyorum...

Eğer isterseniz, Avrupa'nın da haberdar olup dikkatle izlediği Güneydoğu'daki "işkence", göç" ve "yoksulluk" gibi iddialarım hakkında somut kanıtlardan oluşan dosyaları mahkeme heyetine sunabilirim. Haberdar değilseniz, yardımcı olmaktan memnuniyet duyarım. Yoksulluk ve işkencenin giderek mevcudiyetimizin yegâne temeli haline geti-

rildiği yargımda da ısrar ederim. Her gün makamınıza çıkarılan tutukluların yarısı, inanıyorum ki işkence gördüklerini burada yankısız, yanıtız yineliyor. İşkence, ne acıdır ki bir insanlık ayıbı olarak Türkiye'de meşhurdur.

Özetlemeye çalıştığım bütün bu nedenlerle maalesef Türkiye'de yaşıyor olmak onulmaz bir utanca dönüşmektedir. Ben bu utançı, şu çağdaş dünyada elbirliğiyle bir övünce dönüşümlerim istiyorum; ama kendi insanımızın acılarına bir yazar olarak ayna tutmaya kalktığım için yargılanıyorum. Bütün bunların yaşandığı bir ülkede nice trajediye baka baka yaşamak birilerine göre bir övünce eğer, dileyen bu övünce sadakatle koruyabilir ve bu hoşgörüyü karşılanmalıdır. Ama bunun utancını, insanca bir duyarlılıkla acısını yaşamak gibi bir hakkın da aynı hoşgörüyü karşılanması gerektiğini düşünüyorum. Eğer ki "işkence", "göç", "yoksulluk" gibi sözcüklerden, bir başka gezegende değil, Türkiye'deki insanın dramına ilişkin bu sözcüklerden dolayı beni suçlu bulup hüküm vermek kararındaysanız, sizlere söyleyecek hiçbir söz olamaz.

Ne gariptir ki kitabımda yer alan, 'düşünce yasakları sürdüğüce ben baskı altındayım demektir' gibi cümleler için bile iddianame hazırlıyorsunuz... Bu cümlelerin de "yoksulluk", "işkence" gibi sözcüklerle birlikte iddianamede suç isnatı olarak yer alması, bu ülkede ille de yazar suçluların arandığının somut kanıtıdır. Yani kitabımda 'düşünce yasakları ne kadar artarsa yazarlar, gazeteciler o kadar keyifli, huzurlu ve mutlu olabilir!' demem mi gerekiyordu?

Ben kitaplarımda bütün insanlık hallerini konu ediniyorum. Baskıları da aşkı da yalnızlığı da diğer bütün insanlık hallerini de. Bu yüzden çok sayıda yargılanma yaşıyorum, bir yandan da çok sayıda ödül alıyorum. Cezayı mahkemeler, ödülleri ise okurlarım veriyor. Bu durumda zamanın aynası, tarihin vicdanı, bana ceza verenin mi yoksa ödül verenin mi haklı ya da haksız olduğunu elbette açıklar. İnsanlık tarihi bunun örnekleriyle doludur. Aklanacak olan da şahsım değil, yargılanan düşüncelerim olacaktır. Bu yüzden kendimi sizin karışınızda asla bir sanık olarak saymıyorum... Cezamı alır, daha önce olduğu gibi gider düşünce suçundan bir hapisanede yatarım. Ama çok iyi bildiğim bir şey var ki ben ancak okurumun ve zamanın vicdanında yargılanırım...

Daha önce aldığım, almakta olduğum ve alacağım mahkumiyet kararlarının, beni insan hakları ihlallerine karşı çıkmaktan, düşünce ve ifade özgürlüğü ile çağdaş-hümanist değerleri savunmaktan alıkoymayacağını, daha önce yazdıklarımın dolayı yaşadığım yargılanma ve mahkumiyetlerin de bu vurgularına apaçık bir örnek olduğuna belirlterek savunmamı sona erdiriyorum. Beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

Ankara, Mayıs 1996

Not: Yılmaz Odabaşı, bu savunmayı yaptığı Orhan Karadeniz başkanlığındaki Ankara 1 No'lu DGM Heyeti tarafından, Terörle Mücadele Yasası'nın 8/1-2. Maddesi uyarınca 1 yıl 6 ay hapis ve 933 milyon TL para cezasına çarptırılmıştır.

[yılmazodabaşı]

SİZLERE UYGUN DERS PROGRAMI
HAFTA İÇİ VE HAFTA SONU GRUPLAR
ÖDEME VE EVRAKLARDA KOLAYLIK
BAYAN DİREKSİYON HOCASI
UYGUN SAATLERDE ÖZEL DİREKSİYON DERSİ

"Kaliteli eğitim ve öğretim bizden
tercih sizden"
 "Bizi tercih ettiğiniz için teşekkür ederiz"

**ÖZEL
GÜNDEM
SÜRÜCÜ KURSU**

Hürriyet Mah. Soğut Sok. No: 1 Kat:2 (Mahmutbey yolu üzeri) Şişli / İstanbul

TEL: 0 212 551 55 30
 0 212 552 04 31
 FAX: 0 212 551 56 99

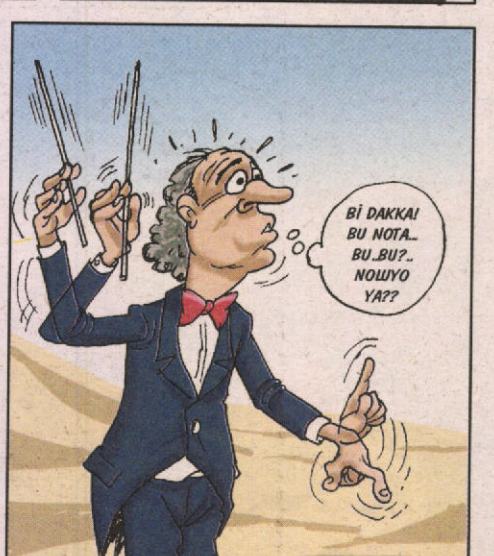
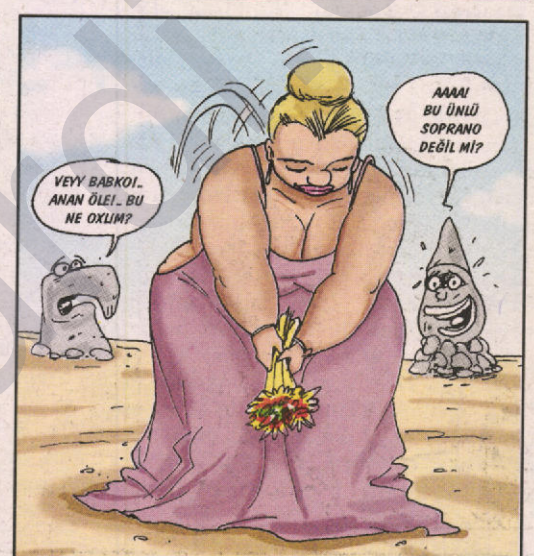
NEMRUTUN ÇOCUKLARI

imam cici
imamcici@hotmail.com

NEMRUD FESTİVALİ...

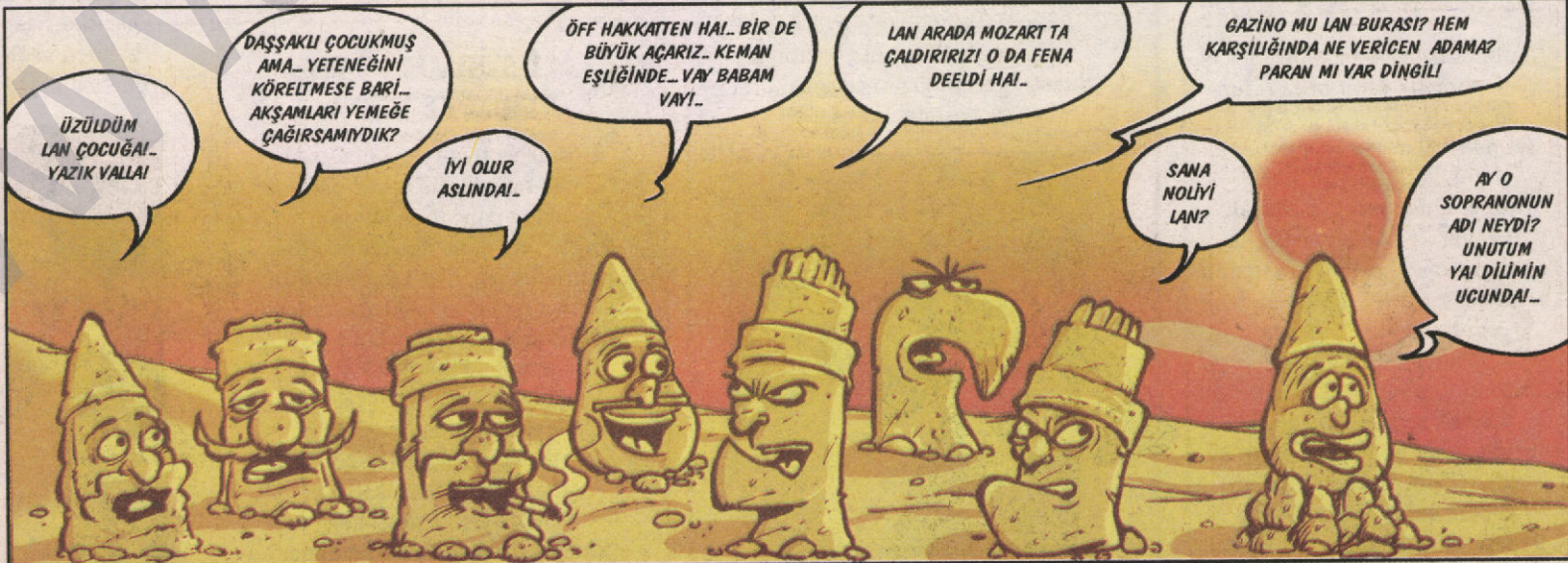
Festivalde Ankara Devlet Opera ve Balesi orkestra ve solist sanatçıları dün Nemrut Dağında konser verdiler. Şef Bujor Hoinic'in yönettiği konserde, Artur Hoinic, Nemrut Dağı için yazıp bestelediği 'Nemrut Tanrıların Tahtı' adlı senfonik bir şiir seslendirdi.

Konser kapsamında Mozart'ın 'Figaro'nun Düğünü' operası, F. Kalman'ın 'Çardaş Prensesi' operası, S. Ada'nın 'Ali Baba ve Kırk Haramiler' operası, G. Bizet'in 'Carmen' operası, G. Verdi'nin 'La Traviata' operasından sevilen ariya ve bölümler de seslendirildi.

HAŞŞA KLASİK BATI MÜZİĞİNİ KÜÇÜMSEMEK GİBİ BİR NİYETİM YOK SADECE BUNU UYGAR TOPLUM YARATMANIN ÖN KOŞULU GİBİ GÖREN VE BUNU KOLONİCİ ZİHNİYETLE DAVATAN KAFALARDAN RAHATSIZIM. KÜRTLERİ ADAM ETMEYE(!) KARARLI BU KAFALARDAN, CAHİL KAFALARDAN KORKTUĞUM KADAR KORKUYORUM..

EZGİNİN GÜNLÜĞÜ YENİ ALBÜMÜYLE

Ezginin Günlüğü, yeni albümüyle sevenleriyle buluştu. İsmi şair Can Yücel'in babasına yazdığı "Dargın mıyız" adlı şiirinin sözlerinden alan albüm yine bir Ezginin Günlüğü klasiği niteliğinde. Seyhan Müzik etiketiyle piyasaya çıkan albümdeki Yücel'in şiirinin dışındaki tüm eserlerin söz ve müzikleri gruba ait. Bu arada İstanbul'daki Ezginin Günlüğü hayranlarına müjde. Grup, 17 Kasım'da Yeni Melek Gösteri Merkezi'nde solo konser veriyor.

ŞEHRİBANA KURDİ'YE DİLŞAD DESTEĞİ

Sanatçı Şehribana Kurdi son albümü Evîna Stranan'da ünlü sanatçı Dilşad Said'le birlikte çalışarak batı enstrümanlarıyla Kürt müziğini harmanlamış. Albümdeki 3 anonim eserin dışındaki şarkıların söz ve müzikleri sanatçının eşi Fatih İleri ve Dilşad Said'e ait. Sanatçı ilk kez Dilşad'ın piyanosu eşliğinde Kürdili hicazkar makamında "Gelo Ez Keça Kurdame" şarkısını okumuş. Almanya'da yaşayan Kızıltepelili sanatçı 13 yıl aradan sonra Türkiye'de konserler vermenin heyecanını yaşıyor.

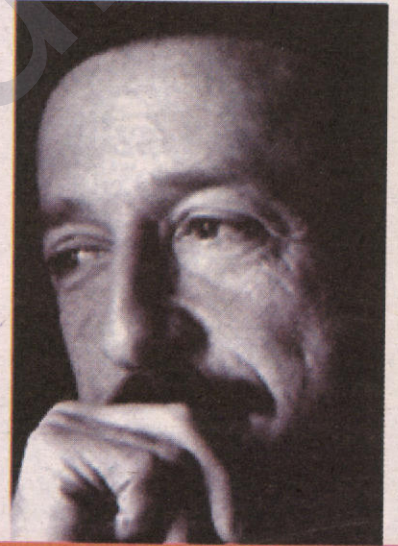

ŞENLENDİRİCİ BABYLON'DA

Laço Tayfa'nın kurucusu, klarnet virtüözü Hüsnü Şenlendirici ilk solo albümü Hüsn-ü Klarnet'in heyecanını 4 ve 28 Ekim'de Babylon'da izleyicileri ile paylaşacak. Klarnete hem hüzünlü hem de eğlenceli bir kimlik kazandıran sanatçı, sadece geleneksel Türk müziği değil batı enstrümanlarını da kullanıyor. Şenlendirici, bilinen parçalarının yanı sıra duygu yüklü doğaçlamaları, zeybekten oyun havasına, Türk Sanat Müziği'ne kadar farklı tatlar barındıran repertuarıyla dinleyicileri klarnetin büyüğü dünyasına götürecektir.

BİZİM TİYATRO 25. YILINDA

Tiyatro oyuncusu ve yönetmeni Zafer Diper, kurucusu olduğu Bizim Tiyatro'da 25 yılı geride bıraktı. Diper, 1981 Kasım'ında, Üsküdar Sunar Tiyatrosu'nda "toplumcu-eytişimsel bir yaklaşımla sanatsal etkinlikler üretebilmek" içeriğiyle özetlediği manifestosuyla Bizim Tiyatro'yu kurdu. Oyunlar, Çocuk Oyunları, Kültür-Sanat Etkinlikleri'yle faaliyetlerini sürdüren Bizim Tiyatro, kuruluşunun 25.yılında intihar olgusunun ele alındığı Özkıym adlı oyunu sahneleyecek.

DEMİNER'DEN 3-5-7

Grafik sanatçısı Genco Demirel'in yeni tematik yağlı boya resim sergisi Teşvikiye Nelli Sanat Evi'nde 7 Ekim'de açılıyor. 1990 yılında Gülseren Kayalı Atölyesi'nde resme başlayan Demirel, iç mimari ve grafik eğitimi almış. "3-5-7" sanatçının 7. kişisel sergisi. Sanatçının daha önce, "Kediler", "Postes", "Ottomanes", "Cities", "imPARAtore" ve "Yezidiler" gibi tematik sergileri yurtiçi ve yurtdışında ilgi ile karşılandı. Bir çok reklam ajansında sanat yönetmenliği yapan Genco Demirel, halen Kültür A.Ş.'de bu görevi sürdürüyor.

GÜZELSES'İN YOLUNDA

Diyarbakır eyvan gecelerinin vazgeçilmez ismi halk müziği sanatçısı İbrahim Macit, Celal Güzelses'in Diyarbakır türkülerini genç nesillere aktararak bu kültürü yaşatmaya devam ediyor. Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi korosunda çalışmalarını sürdüren Macit, Celal Güzelses'in kurduğu Diyarbakır Halk Musikisi Cemiyeti'nde üstad Tahir Mucide'den ders almış. Cümbüş ve ud ustası Macit, Belediyeye bağlı koro ve halk oyunları ekibiyle teatral bir projenin çalışmalarını başlatacağı.

ALİ SÜRMELİ'DEN PERDEYE VEDA

Sinema ve tiyatro oyuncusu Ali Sürmeli sahneye ve beyaz perdeye veda etmiş. Mavi Sürgün, Sokaktaki Adam, Babam Askerde, Karışık Pizza, Filler ve Çimen gibi sinema filmlerinde önemli rolleri üstlenen Sürmeli bundan sonraki yaşamını Cihangir'de açtığı "Mataray" adlı kahvaltı salonunu işleterek sürdürecektir. Birçok başarılı projede yer alan Sürmeli, Antalya Altın Portakal Film Festivalinde "Filler ve Çimen" adlı sinema filmiyle En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu ödülünü almıştı.

HAYATINI FİLME ÇEKTİ

Yıllardır Beyoğlu'ndaki restoran ve gece kulübü 5. Kat'ı işleten sinema oyuncusu Yasemin Alkaya işlettiği mekanın filmini yaptı. Senaryosunu yazıp yönettiği "5. Kat" adlı filmde iş kadını Yasemin Alkaya'yı canlandıran sanatçı filmin yapımcılığını da üstlenmiş. 24. Uluslararası İstanbul Festivali ve Montreéal Film Festivali'nde gösterilen filminin ardından bugünlerde ikinci filminin çekim hazırlığındaymış. İsmi henüz belirlenmediği filmin senaryo ve yönetmenliği yine Alkaya'ya aittir.

ŞİİR ÖDÜLÜ

Cemal Süreya'nın anısına ailesi ve dostları tarafından kurulan Cemal Süreya Kültür Sanat Derneği, geçtiğimiz yıl yeniden başlattığı Cemal Süreya Ödüllerinin bu yıl yalnızca şiir dalında verilmesini kararlaştırdı. 15 Kasım 2004 - 31 Ekim 2005 tarihleri arasında yayımlanan kitapların ve kitap bütünlüğü taşıyan dosyaların katılabileceği yarışmaya son başvuru tarihi, 5 Kasım 2005. Ödüle katılmak isteyenlerin Küçükbakkalköy, Atatürk Cad., No: 35, Kadıköy - İstanbul adresine başvurmaları gerekmektedir.

GÜLTEKİN KÜRT KADINLARINI ANLATIYOR

Kürtçe tiyatronun öncülerinden Yıldız Gültekin iki yıldır oynadığı "Kewê" adlı tek kişilik oyununu Avrupa'nın bir çok yerinde sergilemeye devam ediyor. Danimarka Kraliyet Tiyatrosu'nda da oynayan sanatçı, Leyla Bedirhan'dan intihara sürüklenen kadınlara kadar tarihteki Kürt kadınlarını anlatan tek kişilik oyunu üzerinde çalışıyormuş. Gültekin'in tek hayali ise oyunun prömiyerini Diyarbakır'da yapmak.

TUZ GÖLÜ KÜRTLERİ ALBÜMÜ

Ankara'da müzikal çalışmalarını sürdüren Koma Xelikan 4 yıllık emek sonucunda oluşturdukları "Nalin" adlı albümlerini Kom Müzik'ten çıkardı. Albümde grubun bestelediği 5 şarkının dışındaki tüm eserler Konya Kürtlerine ait anonim eserlerden oluşuyor. Hepsisi üniversiteli olan grup üyeleri kendilerini 'Belki Orta Anadolu Kürt coğrafyasında dağlarımız yok ama bizlerde ovanın asi çocuklarıyız' şeklinde tanımlıyor. Genç ekibin müzik eleştirmenleri tarafından da beğenildiğini hatırlatırız!

EROL PARLAK HIZLI CELİYOR

Erol Parlak önümüzdeki yıl için sıkı bir hazırlık içinde. Erol Parlak Müzik Okulu'ndan yetişen Bağlamâ Beşlisi grubuna iki adet enstrümantal ve kendisi için bir solo albüm çıkaracak. Uluslararası bir çok proje içinde yer alan grubun çalışmaları önümüzdeki dönemde devam edecekmiş. Parlak şu anda 4 ayrı kitap üzerinde çalışıyor. Ayrıca sanatçının tek hayali İstanbul'un yerel kültürüne ait bir antoloji hazırlamakmış. Kültürler üzerine çalışmaya devam eden Parlak, halen öğretim üyeliğini de sürdürüyor.

ÇİÇEK'TEN BİR NEFES

Ali Ekber Çiçek'in arşiv serisi Anadolu Müzik etiketiyle devam ediyor. "Yolumuz Gurbete Düştü" adlı albümle başlayan seri, "Bir Nefes" adlı geçtiğimiz günlerde yayınlanan albümle üçledi. Alevi müziğinde dünya çapında bir şöhrete imza atan Ali Ekber Çiçek, ayrıca deyişler konusunda da usta bir isim. 'İnsan' üzerine, 'dünya' üzerine, 'mal mülk' kavgası üzerine farklı bir duruş sergileyerek türküler söyleyen Ali Ekber Çiçek, kendine özgü dinleyici kitlesiyle serüvenine devam ediyor.

CHOBADI'DEN YENİ FİLM

Ünlü yönetmen Bahman Ghobadi yeni çekeceği filminin temelini oluşturmak için İstanbul'a geldi. Şimdiye kadar 40'a yakın kısa film, 3 de uzun metrajlı film çekip Cannes Film Festivalinde 'Altın Kamera', "Jüri Özel Ödülü" olmak üzere bir çok ödül alan Ghobadi yeni filminin hazırlıkları için kolları sıvadı. Konu olarak Türk ve Kürt ailesini seçen Ghobadi, "Film, politik olmayacak, ancak hem Kürt tarafına, hem Türk tarafına eleştiriler olacak. Film onların yaşamı üzerine çekilecek" diyor. Ghobadi, şimdi İstanbul ve Diyarbakır'da çekilecek filmi için oyuncu ve sponsor arayışında.

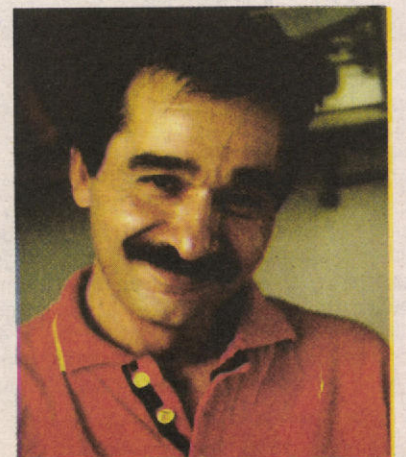

YENİ TÜRKÜ MUNCAN'LA ARAYIŞTA

Yeni Türkü Marmara ve Ege civarında Ağustos ve Eylül aylarında verdikleri konserlerin ardından albüm çalışmasına başlayacak. Şair ve yazar Murathan Mungan'la birlikte yine tadına doyamayacağımız bir albüm için titizlikle söz arayışında olan Yeni Türkü Kasım ayında çalışmalarına başlayacak. Şubat ayında DMC'den piyasaya çıkacak albümde Yaprak Dökümü ve Yeşil Şarkı adlı parçalar yeniden yorumlanacak. Ayrıca Derya Köroğlu hayranlarına müjde. Sanatçının yakında solo albümü piyasada olacakmış.

ERHAN'DAN YENİ

Şairimiz ve ustamız Ahmet Erhan şu sıralar yeni çıkacak kitabının heyecanı içinde. Everest Yayınları arasında çıkacak kitap, "Şehirde Bir Yıllık Atı" ismini taşıyor. Everest Yayınları yetkilileri kitabın Tüyap Kitap Fuarı'na yetişmesi için, Ekim başında piyasada olacağı bilgisini verdiler. Tüyap Kitap Fuarı'nda imza gününde görmeyi umduğumuz şair Ahmet Erhan'ın çıkacak kitabından bir şiiri sayfalarımızda görebilirsiniz. Ustaya kitabının hayırlı olmasını dilerek, daha nice kitaplara diyoruz.

SİZİN SESİNİZ AMA BİZİM YERİMİZ!

Tebrik ederim çok güzel bir dergi hazırlıyorsunuz. Yazar kadronuz özellikle çok iyi ama size bir öneride bulunacağım benim için çok önemli olan fakat başkaları tarafından fazla önemi bilinmeyen üstad A.Hicri İzgören'e yer verirsiniz sevinirim. Umarım şiirlerini sizde beğenirsiniz...

Abdullah Kuzucu

Merhaba, derginiz gerçekten bu alanda yayınlanan çok güzel bir dergi. İnşallah uzun ömürlü olur, bu yazar kadrosu ve satış tirajları da gün geçtikçe artar ve çeşitlenir. Ama bence derginizde bir eksik nokta var. Bir mela eksik, Kürtlerin olmazsa olmazıdır aydın melalar. Aydın bir mela-yı yazar olarak alabilirsiniz. Kürtçe yayın yapan Nubihar dergisinin bir yazarı olabilir bu.

Adem Özer

Sizi her ay zevkle okuyorum. Okutuyorum. Başarılar. Sakin bırakmayın.)

Ali Akın

Merhaba ESMER dergisinin güzel ırgatları.. Takip etmeye devam ediyorum. Musa ANTER'i konu ve kapak yapmanız beni çok etkiledi, değer yargılarını unutanlar, aradıklarını bulduklarında farkına varmazlar. Güzel olan şeyler çok yine..

Adana'dan Ali ASLAN

BİR AŞK İHBARI

Hesabi sorulmamış, sorulamamış bir Eylül daha gelip geçti kirpiklerimin kaşlarıma dokunduğu yerleri sıyrarak, gözlerimin çevresine kalınca çekilmiş hakikat kalemi gibi. İnsan ki hatırladığı kadar sevgili, Eylül'de milyonlarca insana yetecek kadar acı var unutmam. Ama ben, kendi tarihime ucu yakılmış bir mektup gibi tutuşturdum Eylül 2005'i. Taşın ışıqla seviştini gördüm, şaraba katılmış zerrenin dansını sezdim boğazımda, sulara sırrımı düşürdüm, rüzgara ninni söyledim, tarihin değirmeninde un eledim, çocuklarımı emzirdim, ellerimi bir manastırın en kuytu yerlerinde gezdirdim usulca, ölümü bildim, dirimi yıkadım, gözlerim Mezopotamya Ovasını öperek saygıyla eğildi güneşin doğduğu topraklara. Kendimle kucaklaştım, seni gördüm, dolunaydan bir madalyon ışıldıyordu alınanda. Ah cancanım, şiir ki suçlar şairini, denememişse hayatı, işte budur benim hikayem. İçimdeki mahzenlerde çokça bekleyen acılarım var benim, cam kırıklarım, kana bulanmış yargılarım, açılmamış -açılamamış- kapılarım, sandıklarım, kalelerim, surlarım, bedenlerim, duvarlarım, arka bahçelerim, dar geçitlerim, çıkmaz sokaklarım var; labirentlerim, bilmecelerim, kuytularım, sarıncılarım, kuyularım, karanlıklarım, zincirlerim, isyanlarım, mabetlerim, yüksek dağlarım, girdaplarım var; kimsele rin geçemediği sarp kayalarım, asma köprülerim, vadilerim, koyaklarım, kimsenin doldurmaya yetmediği boşluklarım, yasaklanmış sözcüklerim, korkunç masallarım, ömürlük gözaltı'larım var; ayak basılmamış ormanlarım, yorgun ve bilge ırmaklarım, hırçın ummanlarım, deltalarım, bataklıklarım, zindanlarım, kaotik ağıtlarım, iç kanamalarım, uçurumlarım var bilesin. Sevgiyi kuşan yalnız, hançerini bırak da gel, gel ki güzellik nedir göresin, bir gül içinde neler saklar, hangi hakikate ulaşır buradan bilesin...

Semra CANKULAT/Güneydoğu

Sevgili Esmer Dergisi Yayın Yetkilileri, Dergiyi 5-6 aydır takip ediyorum. Sıkımadan hem Kürdün ahalini, hem edebiyatını ve kültürel yaşamın ahalini derginin kapasitesi boyunca irdelemeye çalışıyorsunuz. Zevkle okuyoruz. Okuyoruz diyorum, çünkü, ben, eşim ve iki çocuğumla dergiyi sırayla okuyoruz. Yani ailemizin dergisi oldu. Zaten İsmail BEŞİKÇİ gibi saygın, onurlu, bir bilgi ve kültür hazinesi bilim adamının orda yazması biz okuyucular için büyük bir onur ve ödül-

dür. Teşekkür ediyoruz.

Nusret Ateş 27.09.2005 / İstanbul

Denize Rüya

Kan bir güle hevesinden damlıyor çukuruma
Ve canımı sıkıyor çok kenevirin durgunluğu
Şu topuklarımın amansız tıkırtısı
Siz de iştin sisler içinde kaybolan adımları

Katlanmış giysilerden aşarak atlıyorum duvarı
Sokak lambamı bulandıran bilince
Ona da gözlerimi çekerek uzuyorum
Ölüm en fazla bir geceden artarak

Ayşe Nalân

Merhaba Esmer dergisi, ben sizi okuyup ve beğenen kendi halinde bir öğrenciyim, ama sizi okumak yetmiyor artık. Müsaadenizle bende bir şeyler yazmak istiyorum...

Ayşegül Kaya

Ey çılgılık!

Sana tutunmak istedim,
ama ellerim yok benim.
Unuttum soylu bir sevdanın ellerinde ellerimi.
Zulmün saçaklarında asiliyim,
yurdumun kirpiklerine gerilmişim,
gözlerinde rehinim ben.

Azad AYYILDIRIM

13.08.05 London

Böylesine kaliteli bir dergiyi bize sunduğunuz için sizlere çok teşekkür ediyorum. Güncel konulara biraz daha ağırlık verirsiniz dergi çok daha güzel olacaktır diye tahmin ediyorum ve bunu da eleştiri anlamında söylemiyorum. Sizlere tekrar teşekkür ediyor ve gelecek sayıyı çok büyük bir merakla bekliyorum.

Azim Bolu

İlk sayınızdan beri takip ediyorum ve beğenerek okuyorum. Bugün Birgün gazetesinde Muhsin Kızılkaya'nın veda yazısını okudum ve ayrılışına çok üzülüm. Çünkü gazete okuma alışkanlığı Muhsin abi sayesinde Birgün'le kazandım. Her ne olursa olsun bence ayrılmamalıydı. 74 yazısı biz Kürtlerle ilgili olmuşsa ne olmuş. İnsanları tahrik edici yazılardan çok daha iyidir. Ez slav dikim gelê esmer...

Burak Yıldız

KARNE

Ölümlerden ve yıkımlardan geliyordu "milli tarih" Beynim salıkmı saçak dağılıyor,
Aklım uçuyordu
Ve tarih gürül gürül
Kanıyordu anne, duyuyorsun.
Öyle bir coğrafya ki; en uzun nehrin insan kanı akmış günlerce,
Adı, bu yüzden kızıldı bizim oralarda, unutamıyorsun.
Ve toprak,
Katliamların lanetlediği bir tanıktı yalnızca, biliyorsun.
Dilim dilime yasaktı.
Laldim en çok dil derslerinde.
Bir lisan hiç insandı anne, anlıyorsun.
Hayat bilgisinde hayatlar yoktu.
Biz çoktan "andımıza" gömmüştük "varlığımızı"
Artık doğru ve çalışkandık anne, ağlıyorsun.
Müzikte yoktu benim türkülerim
Sancılı bir düştü notalarım.
Marşlarla anlatılmıyordu ki bayramlar
"neşe dolamıyordu insan", görüyorsun.
Bedenim eğitilmiyordu
Okul bahçesinde mıntika temizliği yaparken, su suyorsun.
Ah annem ah!
Yine de inatla

bak karnem PEKİYİ
ama ya BEN?
Mayıs 2000 - CANAN

Merhaba sevgili Esmer abilerim. Derginin bütün sayılarını aldım ve inaninki hepsini çok beğendim. Gittikçe dergi kalitesi olarak gelişiyorsunuz ancak kişisel zevklerimden dolayı en çok AHMET KAYA, YILMAZ GÜNEY ve AHMET ARIF sayılarını beğendim. Neyse siz bir çığır açtınız ve bize elinizi öpmemiz düşer. Aşağıdaki şiiri üstad AHMET ALTAN'a son kitabı için yollamak istiyorum.

gecenin kuytu karanlığında
senin olmadığın yerlere
senden habersiz kanat çırpıttım
bomboş gri şehirler gördüm
yıkılmış ve yakılmış
külden sokakları gezdim
her yerinde acı
her köşesinde yalnızlık
tahtalar arasında bir çocuk gördüm
senin gibi gülümseyen
ve mor saçlı bir kadın gördüm
benim gibi ağlayan
görüyorsun değil mi
ne kadarda yalnızlığımıza benziyorlar
saçları, gözleri ve gri yüzleri
ah! sevgilim anla
artık o çocuk ölmek istemiyor
ve mor saçlı kadın ölümler yaşamak...
anlıyorsun değil mi?
Ferhat

Esmerisin, esmerim, esmerler... Tüm dünya bir gün Esmer olacak...
Ferit Tatvan

Bilirsiniz bir takım noktalardır sizi allak bullak eden... Yaşam böyle bir kurgudur... Arayışlarla devam eder... Benim dönüm noktamdır Yılmaz Erdoğan.. Onunla ihtimaller üzerine konuşma fırsatı arıyorum...
Abime ve hepinize binlerce selam; AMED'den...

Gökhan - Diyarbakır

Esmer aşklar... Aşkların, sanatın, edebiyatın, ve erdemlerin kirlendiği, asimile edildiği bir ülkede, esmer bir aşk yarattığınız için teşekkür ediyor ve yüreğinizden öpüyorum. En azından temiz ve kirlili olanı ayırt etme fırsatını bize bıraktığınız için...

İbrahim Çurka

gizli şeyler
yangın yeri sönmeden
kirlenmişimi alıp uzaklara götürceğim
ve cesur çocuklar aşkına yangın yerine geri dönüp
masumiyetin kadınlar tarafından kirlenip atıldığı
o tarırsal duyguyu
yeryüzünün en mahrem yerine gömeceğim
İlker Gören - 2005 Mersin

sağanak bir kedere kaptırdım aşklarımı
çirıl çıplağım
tam ortasındayım eylülün
21'i gibi yanıyorum martın
eksilmiş her yanı /soluğunla
aşk nöbetine yakalanmış ellerim
şiir dedikçe vuruyor kendini
yorgun bir temmuza
ben yalnızlığımıza düşler kuruyorum/umarsız sonra
bir yağmur bekliyorum çocukça
öleceksem ıslak ölmeliyim diyerek
fırat gültekin / mersin
YİNE KAÇIRMADIM BU SAYINIZI, BÜYÜKSÜNÜZ DAHA NE DİYEYİM...

Esmerciler: Gerçi sizde ünlüler sıkışıklığı var ama şansımı bir kez daha deneyeceğim. Önce ünlü arasında olmak, restoranlardaki garsonların yemeğe gelen ünlülerle fotoğraf çekmesi gibidir. Çek abi çek! Fotoğraf isterseniz göndereyim.
Mehdi Komal

Mı go bu Esmeri neden daha sık çıkarmısınız. Yav kardaşım siz dergiyi aylık çıkarırsınız. biz günlük bitiririz. Sonraki günler boş boş otururuz. Da hadi keko-lar bizi böyle gozel bir dergiyle buluşturduğunuz için zor sipas. Allah sizi bırakmasın.
Mehmet İrmak

İlkay ablama(Akkaya) SUSTUM

Henüz uçamıyordum, çocuktum
Anımsayamadığım bir türkü;
Çırpındı kanatlarımda
Annemi unuttum, korktum
Sabahı kucakladım,
Islak yanaklarımda
Alelade bir rüyadan uyandım
Su sesi durgun
Portakal bahçesi kokusuz
Uçurum güzeli solgun
Hırçın kırıntılara sarıldı boynum
Gün ve gece

Günbegün
O sesi duydum
Sustum
Metin ÖRCAN
Bağlar/DİYARBAKIR

Sitenizi 2 aydır bekliyordum ve bugün kavuştum ki siz geç bile kaldınız be lololar haberiniz olsun, bu arada inanın şimdiye kadar nerdeydiniz diye-sim geliyor, ha demek ki zaman süreci önemliymiş. Her neyse elinize yüreğinize sağlık, iyi ki varsınız Esmer kadrosu, hepinizi öpüyorum lololar..
Osman Eren

BU GECE

Bu gece yalnızlığı soluyor ayın altında yine,
Göz alabildiğine uzuyor sıradağlar...
Sokak lambalarının altında sessiz kanat çırpma-lar,
Ve gecenin buğusunda sıcak nefesler,
Birde karanlığın esrik korkusu...

Şimdi rüzgarlara üflenmiş teselliymi bekliyor her-kes,
Belki çarparak yüze, Yüzüme...
Yüzümüze...
Belki fısıldayacak ongun tümcelerle,
Kulağıma...
Kulağıma...
Yakup Tekintanğaç

Merhaba Esmer çalışanları nasılsınız? Umarım iyisinizdir iyi olmasanız bu kadar güzel yazmaz-sınız:) Rewhat'a selamlar bu ay ki sayısında bizi gülmekten kırıp geçirdi, teşekkürler... Başarıları-nızın devamını diliyorum tüm ustalarımın ellerin-den öpüyorum, herşey gönlünüzce olsun, saygı-lar...
Yılmaz PELTEK - Siverek
NOT: Ben ve remzi LALEOĞLU sizlere kaçak çay ve isot göndermiştik ama siz ismimizi bile yazmamıştınız. Öyle olsun bir daha istersiniz, dün-ya bir günlük değil haa o zaman görüşürüz:)

ESMER'İN NOTU:
İnternet sitemiz açıldı, www.esmerdergisi.com adresindeyiz hergün...

SİZİN SESİNİZ AMA BİZİM SAYFAMIZ

Yazışma Adresi
Esmer Dergisi
Mahmut Bey Yolu, Meriç Sok.
No: 28, Kat: 5,
Şirinevler - Bahçelievler
İSTANBUL
Tel: 0 212 451 53 05
0 212 451 53 68

ABONE FORMU

*Yurtiçi: 1 yıllık 40 YTL
Avrupa: 1 yıllık 40 Euro
ABD ve Uzakdoğu: 1 yıllık 80 Dolar*

ADI SOYADI

ADRES

E-MAIL

TEL İŞ

TEL EV

TEL CEP

ÖDEMENİZİ YAPABİLECEĞİNİZ HESAP NUMARALARI

☐ BANKA HAVALEİ İLE

TL HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş. - Ziraat Bankası
Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5001
DOLAR HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş. - Ziraat
Bankası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5002
EURO HESAP NO: Ronak Kültür A.Ş. - Ziraat Ban-
kası Şirinevler Şub. 435 276 89 - 5003

Formu doldurduktan sonra 0 212 451 53 68 nolu
faksa gönderebilirsiniz.

Mektup ile ulaşmak isteyenler için adresimiz:

ESMER DERGİSİ

Şehit Muhtar Mah. Süslü Sakı Sok. No: 19 Kat: 3
Beyoğlu - İSTANBUL
Tel: + 90 212 451 53 05
Faks: + 90 212 451 53 68
abone@esmerdergisi.com

ESMER FIRTINA GİBİ!

İğdaş Basın Turnuvası'nın F grubunda mücadele eden Esmer spor, gruptan çıkma iddiasını sürdüremedi. Esmer spor, grubunda oynadığı son maçında rakibi olan diğer takıma şanssız bir şekilde yenilmekten kurtulamadı. Ferzende Kaya'nın göbek kaslarındaki sakatlıktan dolayı oynayamadığı son maçta Esmer son dakikalarda yediği talihsiz gollerle 29 - 4 yenilmekten kurtulamadı.

FIRTINA GİBİ BAŞLADI AMA...

Maça fırtına gibi, hatta Rita Kasırgası gibi başlayan Esmer maçın ilk dakikalarında rakibine sahanın halılarını yıkatı adeta. Zahir ve m. Ali'nin ayağından goller kaçırarak Esmer maçın 15. dakikasına gelindiğinde 7 - 0 yenik duruma düşmüştü. Tribün desteğini Yusuf Abi ile arkasına alan Esmer ilk yarıda tam rakibi ni kısırtıyordu ki hakim devrenin düdüğü çaldı: 9 - 0

2. YARI COŞTUK...

2. Yarının başlamasıyla birlikte M. Ali'nin nefis golüyle rakibine ecel terleri döktüren takımımız, Şero'nun oyuna girmesiyle daha da coştı. Ancak mateessüf yine de maç sonunda rakibine 29 - 4 yenil-

mekten kurtulamadı.

TECRÜBE KAZANDIK

Maç sonunda değerlendirmede bulunan Yusuf Hayaloğlu Esmer'in çok genç, yetenekli bir kadrosunun olduğunu ama tecrübesizlik nedeniyle maçı kaybettiğimizi söyledi. Bu turnuvaların tecrübe kazanmak açısından önemli olduğunu dile getiren Yusuf Abi "maç biraz uzasaydı kesin galip gelirdik. Ancak buraya kadarımış. Seneye hepsine göstereceğiz" dedi.

TAKIMLAR

ESMERSPOR

Zahir	9 Yıldız
Şero	11 Yıldız
M. Ali	11 Yıldız
Rewhat	2 Yıldız
Tahsin	11 Yıldız
Azad	11 Yıldız

DiĞER TAKIM

Şişman olan	1 Yıldız
Kısa olan	0 Yıldız
Kel olan	0 Yıldız
Şero'ya sert giren	-5 (eksi beş)
Kaleci	Yıldız bile yok
Golcü	İşe yaramazdı

YOKLAMA DEFTERİ

Ahmet Kahraman, - Burda; Ahmet Tulgar, - Burda; Ahmet Erhan, - Burda; Ahmet Telli, - Burda; Ata Aksoy, - İzinli; Arif Damar, - Burda; Ali Nesin, - Burda; Altay Martı, - Burda; Azad Aktürk, Hasta; Aslı Erdoğan, - İzinli; Bircan Değirmenci, - Burda; Coşkun Aral, - Burda; Cüneyt Özdemir, - Televizyonda, Cezmi Ersöz, - Burda; Dicle Anter, - Batman'da; Enver Sezgin, Burda; Evrim Alataş, - Burda; Eylül N. Geroğlu, Tatilde; Feyza Hepçilingirler, - Burda; Ferzende Kaya, - Burda; Hasip Kaplan, - Burda; Halil Ergün, - İzinli; Hüseyin Alemdar, - Burda; İmam Cici, - Burda; Kötü Şair, - Burda; Mehmed Uzun, - Kapak; M. Ali İzmir, - Burda; Mehmet Esen, Burda; Muhsin Kızılkaya, - Burda; Müslüm Yücel, - Burda; Nihat Ziyalan, - Kaçak; Orhan Pamuk, - Mahkemede; Orhan Alkaya, - İzinli; Pelin Batu, - Burda; Ragıp Duran, - Burda; Rewhat, - Burda; Reyhan Çiçek, - Burda; Reis Çelik, - Burda; Salih Bolat, Burda; Sunay Akın, - Burda; Sükuti Memioğlu, Tatilde; Selim Temo, - Burda; Şeyhmus Diken, - Burda; Tim Davis, - Burde; İsmail Beşikçi, - Burda; Vecdi Sayar, - İzinli; Yaşar Kemal ustamız, - Burda; Yılmaz Odabaşı, - Burda; Yılmaz Erdoğan, Burda; Yusuf Hayaloğlu, - Burda...

SINIFA YENİ GELENLER

Rohat Alakom, Halim Bahadır, Muhammed Çakıralp, Şeref Birsal, Cenk Gündoğdu...

KAMERA ARKASI

Ayten Akgün, Tahsin Eriş, Ali Yaman, Hasan Sami Yalçın, Recep Çiçek, Selim Toprak, Mehmet Can Toprak, Sabahattin Kibar, Ali Dalkılıç, Faruk Aktaş, M. Zahir Sarıtaş, Selçuk Yıldırım...

ESMER satılıyor mu?

Esmer satılıyor mu?

- Satılıyor. Ünlü bir işadamı dergiyi almak istiyormuş, çok ünlüymüş...

Esmer satılıyor mu?

- Ünlü bir işadamı dergiyi almak istediğini yakın çevresine söylemiş, yakın çevresi de "al" ulan bi sinirlenmiş, yakın çevresine vurmuş onları öldürmüş lan...

Esmer satılıyor mu?

- Ama şey demiş, ben bu dergiyi alırmım ama demiş bütün kadroyu değiştirip yeni bir kadro kurarım demiş.

Esmer satılıyor mu?

- Esmer'in genel yayın yönetmeni Ferzende Kaya "eğer Esmer satılıyorsa bayide satılıyor, hiç aklınız alıyor mu, bir adam çıkıp otuz bin dergiyi nasıl alacak" demiş. "Hem alsa ne güzel olur, 3 milyondan 90 bin YTL eder. 90 bin lira iyi para" demiş.

Esmer satılıyor mu?

- Esmer'in satışından elde edilen gelir sokak çocuklarını geliştirme ve götürme derneği diye bir dernek yokmuş onu kurmak için kullanılacakmış.

Esmer satılıyor mu?

- Esmer'in genel yayın yönetmeni olmayan Mehmet Ali İzmir "Esmer satılık değil, kiralıktır" demiş.

Esmer satılıyor mu?

- Esmer'i satın alanlar Esmer'in ebadına sahip olabilirler ama ruhuna asla diyen biri varmış.

Esmer satılıyor mu?

- Bilmiyorum. Satıldığı yönünde söylen-tiler var.

Esmer satılıyor mu?

- Gerçeklik payı var mı yoksa bazı mihraklar götünden mi uyandırıyor.

Esmer satılıyor mu?

- Esmer'in satıldığı haberini yayanların topu ibneymiş.

Esmer satılıyor mu?

- Mehmet Ali Erbil dedesinin Kürt olduğunu öğrenince Esmer dergisini satın almak istemiş. Seda Sayan bırakmamış Nihat Doğan'da Kürt olduğu için kızmış Seda Sayan'a niye öyle dedin deyince ayrılmışlar.

Esmer satılıyor mu?

- Esmer'i İbrahim Tatlıses almış diyorlar. İbrahim Tatlıses'in dedesi de Kürtmüş, insan işkillenmiyor değil.

popüler kürtür
Esmer

Sayı: 10/2005 - EKİM 2005 Yayıncı: RONAK KÜLTÜR A.Ş. İmtiyaz Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni: FERZENDE KAYA Yazı İşleri Müdürü: M. ALİ İZMİR

Yazı İşleri: ŞERAFETTİN KAYA, REWHAT, REYHAN ALAÇ ÇİÇEK, BİRCAN DEĞİRMENCİ, EYLÜL N. GEROĞLU Görsel Yönetmen: AZAD AKTÜRK

Yayın Danışmanları: MUHSİN KIZILKAYA, AHMET TULGAR Müessese Sor.: HASAN SAMİ YALÇIN Stajyer: ÖZAL AKTÜRK

Adres: Mahmutbey Yolu, Meriç Sok. No: 28, Kat: 5 Şirinevler - Bahçelievler - İSTANBUL Tel : 0 (212) 451 53 05 Faks: 0 (212) 451 53 68

Baskı: Uygun Basın: 0 212 550 28 32 Dağıtım: MDP ISSN 1305 340X Yayın Türü: Yerel, süreli, aylık. www.esmerdergisi.com / posta@esmerdergisi.com

Abdulla Peşêw

Aşkın ve Reddin Sairi

Li BerDerge

Şew raşika
Ejnom şil bû
Mang be taqî asmanewe helpirûka
Dergetim lê bikewe.
Em şew hatûm
Bo çinîni çepke nêrgizêki çawit,
Bo nûçdanê,
Bo xewnê... toze giryanê,
Le ser hewrî qijî xawit.
Em şew hatûm,
Tirûskey şarî yadigar bangî kirdûm
Legel simay minafima,
Legel xemî şorebima
Hatûm û nagerêmewe,
Ya pêdegem
Ya wek momêk, desûtêm û
detiwêmewe!

Dergetim lê bikewe
Her dildarekey caranîm
Her kêlgekey ber dergetim,
Her tîniwekey kirewê w lêzimey
baranîm.
Dergetim lê bikewe,
Min ew kesem,
Te dwênê bû
Le naw geruy rûnakî da
detişardimewe
Le naw camî metirsî da
detxwardimewe.

Kat
Le jêr balî asman da,
Xerîke bawêşk dedat,
Şwen
Qulereşekî kipe
Dergetim lê bikewe
Şitêk niye şirîntir bê,
Le xîşpey pê w çirpey çipe!
Dergetim lê bikewe,
Kift û mandûy rêgey dîrim;
Wekû caran
Kemêk le lat demênimewe
radebûrim.

Sew raşika,
Ejnom şil bû,
Mang be taqî asmanewe helpirûka;
Dergetim lê bikewe
Dar û berdî ber dergetan
hatne tika!

Kapıda

İlerledi gece
Çözüldü dizlerim
Bir dipyanîgî gibi
gökteki ay
Kapını aç bana
Geldim, bu gece
Gözlerindeki nergisten bir demet
biçmeye
Bir uyku için,
Bir rüya, bazı ağlamakla için
Bâkir saçlarındaki bulutların
üstünde

Geldim bu gece
Anısı olan kentin kıvılcımı seslendi
bana
Çocukluğumun suretine doğru
Salkımsöğüt hüznüme doğru
Geldim, dönmeyeceğim de
Ya erişirim sana
Ya mum gibi yanar, eririm

Kapını aç bana
Ben, her zamanki aşğınım
Kapındaki meyvanım ben
Yağmurun, karın harareti
Aç bana kapını
Benim bu
Daha düne kadar
Seni aydınlık bir gride gizleyen
Korkunun kâsesiyle içendim seni

Zaman
Göğün kanatları altında
Esniyor
Yer

Sessiz bir kütadır
Kapıyı aç bana
Daha tatlı bir şey olamaz
Ayakların hışırtısı, dudakların
sesinden!

Aç bana kapını
Uzak menziller yorgunuyum
Her zamanki gibi
Az oturur koyulurum yola

İlerledi gece
Çözüldü dizlerim
Bir dipyanîgî gibi gökteki ay
Kapıyı aç bana
Yalvarıyor kapındaki ağaçlar ve
taşlar!

1947 yılında Hewlêr (Erbil) yakınlarındaki Bêrkot köyünde doğdu. İki yaşındayken babasını kaybetti. 1963 yılında peşmerge olarak Kürt direnişine katıldı. Hewlêr'de üniversite okuduktan sonra bir süre öğretmenlik yaptı. Ardından Sovyetler Birliği'ne gitti ve orada Pîremêrd'in şiirleri üzerine doktora çalışması yaptı. Uzun yıllardır Finlandiya'da siyasi mülteci olarak yaşayan Peşêw, 1994'te Irak Kürdistanı'na döndü. Buradaki iç savaşa tanık olunca "Bîrakujî" (Kardeş kavgası/katli) adlı bir şiir yazdı ve Hewlêr'in büyük meydanlarından birinde okuduktan sonra yurdunu terk etti. Çağdaş Kürt şiirinin en önemli isimlerinden olan Peşêw, 2003 yılında düzenlenen Batman-Hasankeyf Kültür-Sanat Festivali için Batman'a gelmişti. Ancak katılımcısı olduğu iki etkinlik için uygun olmayan saat ve yerlerin seçilmesini ve pek az "şîrsever" in "ilgi" sini protesto ederek yine terk edip gitti.

çev. baz.
SELİM TEMO

desen
EROL ESKİCİ

ISSN 1305-340X

9 771305 340009

popüler kûrtür
Esmer